Port Láirge:

Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2024-2029

Comhairle Cathrach & Contae Phort Láirge
Waterford City & County Council

An Gníomhú ar son na hAeráide

Comhairle Cathrach
& Contae Phort Láirge

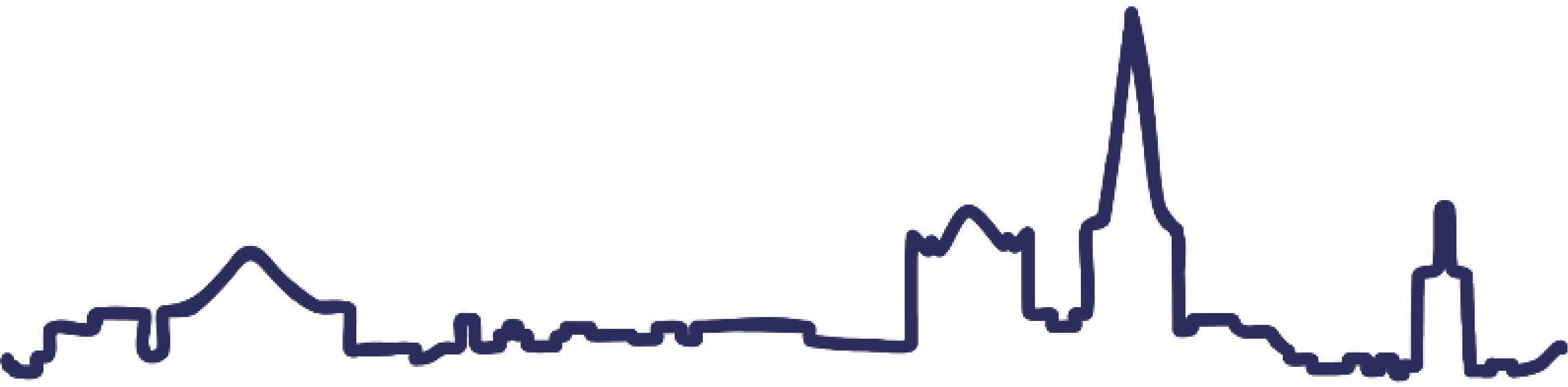

Climate Action

A Smarter, Greener Waterford

Márta 2024

Ráiteas an Phríomh-Fheidhmeannaigh

Is ionann na bearta atá le déanamh chun astaíochtaí na ngás ceapa teasa a laghdú, chomh maith le hullmhú don athrú aeráide, ná na dúshláin is sainiúla lenár linne. Tá sé beartaithe ag Comhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge a cion den obair a dhéanamh sa dúshlán so tríd an bPlean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2024-2029 a sheachadadh. Féachaimid, an Chomhairle, ar an ndushlán so mar dheis ar éirí níos éifeachtúla ó thaobh an fhuinnimh de, deis ar scileanna agus seirbhísí a fhorbairt agus deis ar shláinte agus folláine mhuintir Phort Láirge a fheabhsú.

Mar chomhlacht earnála poiblí, ní foláir dúinn feidhm cheannaireachta a chomhlíonadh chun gníomhú foreathan ar son na haeráide a shaothrú inár bhfoirgnimh, inár n-iompar, inár ndramhaíl, agus inár n-úsáid fuinnimh, chomh maith le tionchar a imirt ar an tsochaí i gcoitinne. Cuimsíonn spriocanna na hEarnála Poiblí laghdú 51% fén mbliain 2030 a dhéanamh ar astaíochtaí Chomhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge féin agus méadú a dhéanamh ar an éifeachtúlacht fuinnimh san earnáil phoiblí ó sprioc tosaigh 33% sa bhliain 2020 go dtí 50% fén mbliain 2030. Tá na spriocanna so le baint amach againn le linn dúinn an litearthacht aeráide a mhéadú san earnáil phoiblí, an soláthar poiblí glas a chur i ngníomh, agus iarfheistiú a dhéanamh i bhfoirgnimh na hearnála poiblí. Oibreoimid i gcomhar le heagraíochtaí agus grúpaí ar fud na Cathrach agus ar fud an Chontae chun éascaíocht a dhéanamh ar laghdú na n-astaíochtaí agus trínár mbonneagar reatha a chur in oiriúint sa chaoi go mbeidh sé díonach ar an adhaimsir.

Mar ár gCrios sainithe um Dhícharbónú, cuirfear béim fé leith ar Chathair Phort Láirge. Oibreoimid le chéile chun an Chéad Chathair in Éirinn atá Neodrach ó Thaobh an Charbóin de a dhéanamh den chéad chathair a tógadh in Éirinn. Seo iarracht a chuimseoidh sinn ar fad, agus tá Comhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge bródúil go bhfuil sí ar thús cadhnaíochta maidir leis an gcúram so. Tar isteach linn, agus sinn ag féachaint le Port Láirge a chruthú a bheidh ar bheagán carbóin, éifeachtúil ó thaobh an fhuinnimh de, agus díonach ó thaobh na haeráide de.

Michael Walsh
Príomh-Fheidhmeannach na Comhairle Cathrach & Contae

Ráiteas an Mhéara

Bíonn ár gcion féin le déanamh againn go léir nuair a thosnaíonn an obair chun dul i ngleic leis an athrú aeráide. Féadfaidh Comhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge cabhrú ina cuid oibre le daoine eile a gcuid astaíochtaí a laghdú agus san am céanna an fuinneamh a úsáidtear inár gcuid oibríochtaí féin a laghdú.

Thairis sin, tá feidhm thábhachtach le comhlíonadh ag an gComhairle ó thaobh ullmhú a dhéanamh don adhaimsir. Caithfear an t-athrú aeráide a bhreithniú maidir le gach tionscadal as so amach, chun deimhin a dhéanamh de go mbeimid chomh héifeachtúil agus is féidir agus chun tionchar na bpatrún aimsire san am le teacht a laghdú.

Beidh tiomantas fhoireann na Comhairle, tiomantas bhaill thofa na Comhairle, tiomantas na rann rialtais agus tiomantas mhuintir uile Phort Láirge ag teastáil chun dul i ngleic leis an athrú aeráide. Téann an gníomhú ar son na haeráide chun tairbhe dúinn go léir, ó thaobh an gheilleagair de toisc go mbeidh níos lú airgid á chaitheamh againn ar bhreoslaí iontaise a fhoinsítear as tíortha eile, ó thaobh na sláinte de toisc go sealbhaímid aer níos glaine agus a thuilleadh deiseanna ar a bheith gníomhach, agus ó thaobh cúrsaí sóisialta de toisc gurb ann do thairbhí a eascraíonn as na spásanna glasa a fhónann do mheabhairshláinte na ndaoine agus as na tionscadail phobail a chothaíonn spiorad an phobail.

Deinimid na hathruithe seo i bPort Láirge agus sinn eolach go nglacaimid páirt i líonra náisiúnta agus idirnáisiúnta eagraíochtaí agus údarás áitiúil a oibríonn i dtreo todhchaí a bheidh sláintiúil agus inbhuanaithe do gach saoránach.

An Comhairleoir Jon Conway
Méara Chathair & Chontae Phort Láirge

Gluais Téarmaí

Taisteal Gníomhach: Ag siúl, ag rothaíocht nó ag baint úsáide as cathaoir rothaí chun turais a dhéanamh chun na hoibre, chun na scoile nó chun na siopadóireachta.

Oiriúnú: Gníomhartha lena laghdaítear na priacail ó éifeachtaí díobhálacha an athraithe aeráide.

RFF/BER: Rátáil Fuinnimh Foirgnimh arb é is brí leis ná deimhniú lena ndeintear rátáil ar an bhfeidhmíocht a bhíonn ag foirgneamh ó thaobh an fhuinnimh de.

Pasanna Foirgnimh: Próiseas chun feabhsuithe breisíocha ar RFF (BER) a aithint.

Ceapadh Carbóin: Stóráil fhadtréimhseach an charbóin i bplandaí nó in ithreacha.

Geilleagar Ciorclach: Geilleagar ina n-úsáidtear míreanna arís agus arís eile, rud lena laghdaítear na hastaíochtaí a bhaineann le míreanna nua a chruthú.

Fuinneamh Geoiteirmeach: Fuinneamh a stóráiltear go nádúrtha laistigh den talamh ar féidir leas a bhaint as chun foirgneamh a théamh.

Soláthar Poiblí Glas (SPG/GPP): An próiseas trína bhféachann údaráis áitiúla le hearraí, le seirbhísí nó le hoibreacha a fhoinsiú sa chaoi go ndeintear san le droch-iarmhairt laghdaithe ó thaobh na timpeallachta de.

Banna Glas: Cineál infheistíochta arna ghlacadh ag comhlacht poiblí nó comhlacht príobháideach go sonrach chun tionscadail ghlasa a chistiú.

Iarmhairt Teasoileáin: Féith na gcathracha agus na limistéar uirbeach chun a bheith níos teo ná limistéir tuaithe mar gheall ar dhifríochtaí maidir le húsáid na talún.

OPH/HVO: Ola Phlandúil Hidreachóireáilte, cineál Bithbhreosla arna dhéanamh as barra agus ola chócaireachta úsáidte. Is féidir í a úsáid mar mhalairt ar bhreosla díosail.

ÚÁ/LA: Giorrúchán ar Údarás Áitiúil, rud lena dtagraítear sa cháipéis seo do Chomhairlí Cathrach agus/nó Contae de ghnáth.

PÁEP/LECP: Plean Áitiúil Eacnamaíochta & Pobail, plean údaráis áitiúil chun a fhorbairt eacnamaíoch agus a fhorbairt phobail a shaothrú.

DAS/LED: Dé-óid Astaithe Solais, cineál soilsiúcháin a fhéadann a bheith suas le 75% níos éifeachtúla ó thaobh an fhuinnimh de ná cineálacha traidisiúnta bolgáin.

Leabharlann Rudaí: Seirbhís a cheadaíonn do dhaoine den phobal rudaí a fhéadfaidh a bheith de dhíth orthu go ceann tamaill ghairid a fháil ar iasacht, chun ceannacháin neamhriachtanacha a sheachaint.

Anailís ar Shaolré: Córas chun meastachán a dhéanamh ar na hiarmhairtí timpeallachta a bheidh ag táirge, lena n-áirítear a chruthú, a úsáid, agus a dhiúscairt.

Maolú: Gníomhartha a laghdaíonn astaíochtaí na ngás ceapthe teasa.

Tréscaoilteacht: Fairsingiú a dhéanamh ar a mhéid a fhéadfaidh daoine siúl agus rothaíocht a dhéanamh laistigh de na limistéir uirbeacha trí thrébhealaí a oscailt agus trí chosáin a fheabhsú.

Cathair/Sráid Spraíúil: Tionscnamh ina gcruthaítear limistéir uirbeacha shábháilte do pháistí/do theaghlaigh chun súgradh iontu, mar aon le cead isteach teoranta ag gluaisteáin in áiteanna áirithe ar feadh tréimhsí áirithe.

Iarfheistiú: Athruithe a dhéanamh ar fhoirgnimh atá ann cheana d'fhonn iad a dhéanamh níos éifeachtúla ó thaobh an fhuinnimh de.

Clár Priacal: Cáipéis a úsáidtear chun priacail fhéideartha laistigh d'eagraíocht a shainaithint agus a rianú.

Pobail Fhuinnimh Inbhuanaithe: Clár arna reáchtáil ag Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann (ÚFIÉ/SEAI) lena gceanglaítear agus lena neartaítear pobail ar leith a dteastaíonn uathu éirí níos éifeachtúla ó thaobh an fhuinnimh de.

Córais um Dhraenáil Uirbeach Inbhuanaithe (CDUI/SUDS): Córais draenála lena ndeintear aithris ar chórais nádúrtha chun tuilte uisce dromchla a laghdú, caighdeán an uisce a fheabhsú agus an bhithéagsúlacht a bhreisiú.

Rothair IDÉ/TFI: Scéim ó Iompar d'Éirinn lena soláthraítear rothair a bhíonn le fáil ar cíos ar fud na hÉireann.

BIÉ/TII (Bonneagar Iompair Éireann): Comhlacht Stáit atá freagrach as líonraí náisiúnta bóithre agus iarnróid éadroim na tíre a bhainistiú agus a fheabhsú.

CAFU/URDF (Ciste um Athghiniúint agus Forbairt Uirbeach): Ciste atá dírithe ar fhorbairt níos dlúithe agus níos inbhuanaithe a sheachadadh trí thionscadail athghiniúna i limistéir uirbeacha a mhaoiniú.

CCCPL/WCCC: Comhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge.

Clár

1. Forléargas ar an Athrú Aeráide, a shuntas, a thionchair agus a phriacail d'Éirinn 5

1.1 An tAthrú Aeráide agus Éire 7
1.2 An tAthrú Aeráide agus Port Láirge 7
1.3 Comhthéacs Reachtaíochta agus Beartais an Athraithe Aeráide 8
1.4 An Gá le Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide 9
1.5 Struchtúr an Phlean Ghníomhaithe ar son na hAeráide (PGA/CAP) 10
1.6 Gníomharrtha SICRU/SMART 10
1.7 Measúnacht Timpeallachta 10

2. Próifíl ar Chontae Phort Láirge 11

2.1 Comhairle Contae Phort Láirge mar Sholáthraí Seirbhíse 12
2.2 Samplaí den Ghníomhú ar son na hAeráide i bPort Láirge 13

3. An Gníomhú ar son na hAeráide ar Bhonn Fianaise 14

3.1 Tábhacht na Pleanála Gníomhaithe ar son na hAeráide ar Bhonn Fianaise 15
3.2 Achoimre ar Phriacail Phort Láirge maidir leis an Athrú Aeráide 15
3.3 Achoimre ar Phróifíl Astaíochtaí Reatha Chontae Phort Láirge 21
3.4 Achoimre ar an gCrios um Dhícharbónú 23
3.5 Achoimre ar Phróifíl Astaíochtaí Reatha Chomhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge 24

4. Creat na nGníomhartha ar son na hAeráide 25

4.1 Ceapadh na nGníomhartha 26
4.2 Fís an Phlean 27
4.3 Misean an Phlean 27
4.4 Spriocanna Straitéiseacha agus Cuspóir 27

5. Cathair Phort Láirge - An Crios um Dhícharbónú 44

5.1 Achoimre ar phróifíl astaíochtaí Chrios Phort Láirge um Dhícharbónú 45
5.2 An Fhís i dtaca le Crios Chathair Phort Láirge um Dhícharbónú 46
5.3 An Clár Deiseanna 47
5.4 Gníomhartha 48

6. Cur i nGníomh agus Tuairisceoireacht 56

6.1 Pleanáil don Chur i nGníomh 57
6.2 Maoiniú agus Comhpháirtíochtaí 57
6.3 Dul Chun Cinn a Rianú trí Phríomhtháscairí Feidhmíochta 58
6.4 Ceanglais agus Socruithe Tuairisceoireachta 59

1. Forléargas ar an Athrú Aeráide, a shuntas, a thionchair agus a phriacail d'Éirinn

Tagraíonn an t-athrú aeráide don bhogadh ar theochtaí domhanda agus ar phatrúin aimsire. Tharla na hathruithe dá leithéid go nádúrtha ar feadh na mílte bliain. D'eascraíodar as tarlúintí mar bhrúchtaí bolcánacha, oighearaoiseanna agus gluaiseacht screamh an domhain. Ón réabhlóid thionsclaíoch sa naoú haois déag, áfach, tá méadú suaithinseach tagtha ar an minicíocht a bhaineann leis na hathruithe seo. Is iad na gníomhaíochtaí daonna amhail dó na mbreoslaí iontaise na príomhfháthanna leis an athrú aeráide.

Scaoiltear gáis cheaptha teasa nuair a dhóitear breoslaí iontaise agus scaoiltear iad ó ghníomhaíochtaí eile freisin. Idirghníomhaíonn na gáis seo le teas ón ngrian. I ngnáthdhálaí, tagann solas na gréine isteach inár n-atmasféar i rith an lae agus deineann sé ár bplainéad a théamh. Scaipeann an teas so go nádúrtha san oíche de réir mar a éiríonn an talamh fuar. Mar sin féin, de dheasca an mhéadaithe ar an ngás ceaptha teasa, a shealbhaíonn airíonna inslithe, tá an próiseas nádúrtha so athraithe go dtí staid ina dtarlaíonn níos mó téimh ná fuarú. Rud a mhéadaíonn teocht ár bpláinéid, agus dá réir sin rud a bhíonn ina chúis leis an athrú aeráide.[1]

Sa bhliain 2023, chonacthas tonnta teasa sa Fhrainc, sa Spáinn, san Iodáil agus sa Ghréig. Tharla breis agus 60,000 bás a bhaineann le teas sa bhliain 2022 ar fud na hEorpa[2]. I mbuaicphointe na toinne teasa sa bhliain 2023 chonacthas teochtaí marthanacha de bhreis ar 45°C.

Ba é an toradh a tháinig air seo ná ganntanas uisce, cailliúint agus díláithriú na bithéagsúlachta, laghdú ar bharra, aslonnú ar limistéir leochaileacha and dálaí an diantriomaigh. Laistigh den chreat céanna ama, tharla báisteach throm agus tuilte san Áise agus ba é an deireadh leis ná gur deineadh díobháil mhór don bhonneagar agus gur tharla cailliúint beatha agus in Éirinn cláraíodh an Mhí Iúil ab fhliche ar an dtaifead. Tá iarmhairtí na hadhaimsire ag éirí níos luainí. Tá bás níos mó daoine, drochiarmhairtí ar tháirgeadh an bhia agus dochar ar scála i bhfad níos mó do bhonneagar ríthábhachtach ag leanúint mar thoradh ar an adhaimsir.

Is í meánteocht dhromchla an domhain ná thart ar 1.1°C níos teo anois ná mar a bhí sí roimh an réabhlóid thionsclaíoch[3]. Má leanaimid orainn ag dul an bealach céanna agus gan aon ghníomh nó beagán gnímh déanta againn, sroisfimid méadú ar theocht dhomhanda de 2.8°C fé dheireadh an chéid seo[4], rud a bheidh ina thrúig bháistí foircní níos mó i gceantracha áirithe agus a thuilleadh triomaigh agus a thuilleadh falscaithe i gceantracha eile. Tá 2.8°C beagnach a dhá oiread níos mó ná teorannú teochta Chomhaontú Pháras 2015, atá ina cheanglas dlí agus arb é an cuspóir uileghabhálach leis ná "…an méadú ar an meánteocht dhomhanda a choimeád ar leibhéal atá go mór fé bhun 2°C os cionn na leibhéal réamhthionsclaíoch" agus gabháil d'iarrachtaí "ar an méadú teochta a theorannú do 1.5°C os cionn na leibhéal réamhthionsclaíoch."[5] (is ionann 1.5°C agus méadú 10.7% ar an dteocht i gcomparáid leis an dtréimhse 1951 -1980).

Aimhrialtachtaí Teochta (C) ar Oileán na hÉireann (difríocht ó 1961-1990)

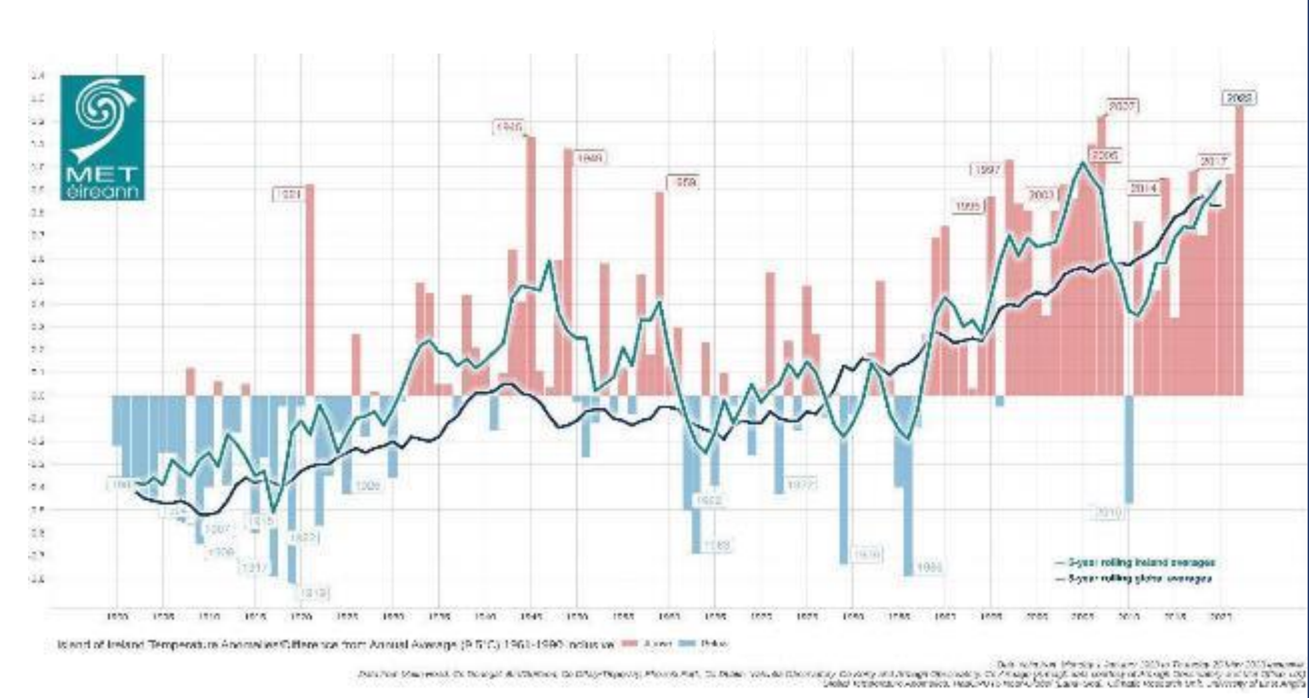

Fíor 1. Aimhrialtachtaí Teochta (C) ar Oileán na hÉireann (Met Éireann)

1 https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/resources/climate-change-in-data/

2 Ballester, J., Quijal-Zamorano, M., Méndez Turrubiates, R.F. et al. Básmhaireacht a bhaineann leis an dteas san Eoraip i rith shamhradh na bliana 2022. Nat Med 29, 1857–1866 (2023). https://doi.org/10.1038/s41591-023-02419-z

3 An Painéal Idir-Rialtasach ar an Athrú Aeráide (IPCC), 6ú Tuarascáil Mheasúnachta, Meitheal 1, Preasráiteas, < https://www.ipcc.ch/2021/08/09/ar6-wg1-20210809-pr/ >

4 Clár Comhshaoil na Náisiún Aontaithe, Tuarascáil ar an mBearna Astaíochtaí 2022 < https://www.unep.org/resources/emissions-gap-report-2022 >

5 UNFCCC (Creat-Choinbhinsiún na Naisiún Aontaithe maidir leis an Athrú Aeráide), Comhaontú Aeráide Pháras (2015) < https://unfccc.int/documents/9097 >

1.1 An tAthrú Aeráide agus Éire

Tá aeráid na hÉireann ag athrú de réir na dtreochtaí domhanda. Táimid thar a bheith so-ghabhálach, mar náisiún oileánda, áfach, i leith iarmhairtí leibhéal na mara a bheith ag ardú agus tuilte. I dtaca leis an dtréimhse 2006-2015 de, d'ardaigh leibhéil dhomhanda na mara de 3.6mm in aghaidh na bliana, atá thart ar a 2.5 oiread níos mó ná an ráta idir 1901-1990[1]. Tá mórchathracha na hÉireann, agus mórán bailte rathúla suite ar an gcósta nó i gcóngar an chósta agus is féidir go raghaidh an t-ardú ar leibhéal na mara i bhfeidhm ar na bailte agus cathracha san. Mar aon leis na tionchair dhíreacha timpeallachta a bhaineann leis an ardú ar leibhéal na mara, is ann do bhuarthaí sóisialta agus geilleagracha is gá a chur san áireamh. Ina theannta san, is dealraitheach go méadóidh teagmhais tuilte báistiúla (tuilte báistí) agus tuilte srutha (tuilte abhann).

Áirítear le hiarmhairtí eile an athraithe aeráide a shainaithnítear d'Éirinn:

- Méadú ar imeachtaí adhaimsire.
- Drochiarmhairtí ar dháileadh an fhlóra agus ar dháilleadh an fhána agus ar a ngnáthóga bainteacha
- Strus uisce ar bharra, an iomad uisce nó gan a dhóthain uisce, agus brúnna ar sholáthar an uisce
- Méadú ar éagsúlacht na raonta teochta (an samhradh níos teo, an geimhreadh níos fuaire)

Ní liosta iomlán atá sa liosta so d'iarmhairtí féideartha an athraithe aeráide. Tá minicíocht agus déine na n-imeachtaí seo fé réir na héiginnteachta. Le blianta beaga anuas, táimid tosnaithe ar a thuilleadh dálaí neamhrialta aimsire a thaithí. Tá teagmhais antoisceacha gaoithe, teasa, fuachta agus báistí feicthe, agus tá an iliomad iarmhairtí éagsúla ag baint leo.

Ba í Mí an Mheithimh 2023 an mhí ba theo dá raibh riamh ann ar domhan de réir an taifid oifigiúil[2]. In Éirinn, bhí formhór na léamha teochta ó na stáisiúin aimsire go maith níos mó ná a meán fadtréimhseach.

Ina theannta san, téann na teochtaí ardaitheacha i bhfeidhm ar ár n-aigéin. Breathnaíodh tonn teasa muirí de chatagóir 4 amach ó chósta na hÉireann i Meitheamh 2023. Tá ár n-aigéin ag gníomhú mar "stór mór teasa" ár bpláinéid agus tá breis agus 90% den fharasbarr teasa, atá gafa ag na gáis cheaptha teasa, súite isteach ag na haigéin. Ós rud é go bhfuil ardú tagtha ar na teochtaí, áfach, tá an próiseas dulta ar lánluas agus tonnta teasa muirí ag tarlúint dá dheasca san.

Ar na drochthorthaí leis na teochtaí a bheith ag ardú sa mhuir tá díláithriú mínádúrtha na n-iasc, tuaradh an choiréil, cur isteach ar an mbiashlabhra agus bláis algacha. Breathnaíodh go raibh na huiscí in iardheisceart na hÉireann ar 17.4°C, beagnach 4°C níb airde ná meánteocht Mhí an Mheithimh[3].

Taispeánann teochtaí gan fasach an tSamhraidh 2023 in Éirinn an gá le gearradh práinneach ar astaíochtaí na ngás ceaptha teasa.

1.2 An tAthrú Aeráide agus Port Láirge

Uaireanta braitheadh go fíordhona i bPort Láirge na hiarmhairtí ginearálta ar aeráid na hÉireann. Mar chontae ar an gcósta, is ann do phriacal na dtuilte cois cósta nuair a bhíonn báisteach throm, lán mara agus gaoth mhór ann agus is minic atá a leithéid tite amach le blianta beaga anuas. Is ábhar imní é creimeadh an chósta sa Trá Mhór, sa Phasáiste, i nDún Mór, agus i nDún Garbhán. Toisc an Abhainn Mhór, An Bhearú, An Bhríd agus an tSiúir a bheith go léir ag sreabhadh tríd an gcontae, féadann iarmhairtí forleathana millteacha a bheith ag tuilte sa chontae.

Tá méadú tagtha ar a mhinice a shéideann gaoth mhór in Éirinn le deich mbliana anuas agus ar a mhinice a leanann torthaí scriosacha de dheasca na gaoithe móire. Bhí Stoirm Barra ar cheann de na teagmhais ba mheasa a bhuail Port Láirge le déanaí (Mí na Nollag 2021). Bhí rabhadh aimsire ar stádas dearg ó Mhet Éireann a chiallaigh "baol don bheatha" ag baint le Stoirm Barra. Tharla bullaí uasta gaoithe suas le 135km/h i gceantracha cósta agus bhí méanluasanna faidréiseacha gaoithe os cionn 100km/h ann. Bhí sé ina chúis le crainn leagtha, bacadh ar phríomhbhealaí iompair, tuilte in áiteanna, cailliúint na cumhachta go forleathan do ghnólachtaí agus do theaghlaigh, dochar struchtúrach d'fhoirgnimh agus do dhroichid agus dálaí guaiseacha i gcoitinne. Dúnadh na scoileanna go léir. Cuireadh pleananna éigeandála i bhfeidhm i rith an imeachta chun a chinntiú gur oibrigh seirbhísí éigeandála na Comhairle, na seirbhísí áitiúla éigeandála agus na seirbhísí áitiúla sláinte go héifeachtach i gcomhar le chéile d'fhonn aghaidh a thabhairt ar na fadhbanna go tráthúil agus go caothúil.

Tá teochtaí foircneacha, idir the agus fhuar, ag dul chun donachta ar fud na hÉireann. Bhí dálaí toinne teasa sa tír in Iúil agus Lúnasa 2022. Sainmhnítear tonn teasa mar thréimhse fhaidréiseach ardteasa os cionn 25°C thar thréimhse 5 lá. I mbuaic na toinne teasa, shrois an teocht i bPort Láirge pointe chomh hard le 30.1°C. Ar na priacail atá ag baint le tréimhsí faidréiseacha teasa tá sciorradh biotúmain ar bhealaí iompair, brú ar chórais uisce, priacal ardaithe falscaithe agus priacail sláinte do dhaoine leochaileacha den phobal. Ar an dtaobh eile den scéal, tharla tréimhse fhuar i Mí na Nollag 2022 ina raibh an teocht an-fhuar le ceo seaca, oighear dubh agus sneachta. Thit an teocht go dtí -8°C sa dara seachtain den mhí. Chuaigh sé seo i bhfeidhm ar bhealaí iompair, oibríochtaí agus leanúnachas gnó chomh maith le fearadh ar dhreamanna leochaileacha den tsochaí.

1. An Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil (GCC/EPA), "Cén Iarmhairt a Bheidh ag an Athrú Aeráide ar Éirinn?" < https://www.epa.ie/environment-and- you/climate-change/what-impact-will-climate-change-have-for-ireland/ >
2. RTE, "Thaithigh an Domhan an Meitheamh is teo ar an dtaifead: Monatóir Aeráide an AE" < https://www.rte.ie/news/world/2023/0706/1393053-climate-temperatures/ >
3. Met Éireann, "Tonn Teasa Muirí 2023 – Rabhadh don Am le Teacht" < https://www.met.ie/marine-heat-wave-2023-a-warning-for-the-future >

1.3 Comhthéacs Reachtaíochta agus Beartais an Athraithe Aeráide

Is ann do roinnt mhaith beartas agus dlíthe maidir leis an athrú aeráide a bhfuil sé mar aidhm acu an cúrsa fadtréimhseach a réiteach ó thaobh an ghníomhaithe ar son na haeráide. Bíonn éagsúlacht ar raon na gcáipéisí agus cuimsíonn siad Comhaontuithe Idirnáisiúnta, Treoracha agus Beartais Eorpacha, chomh maith le Reachtaíocht Náisiúnta. Déanfaidh Comhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge (CCCPL/WCCC) beartas agus reachtaíocht an rialtais náisiúnta a chur i ngníomh agus a chomhlíonadh agus féachfaidh sí lena chinntiú go ndéanfaidh Port Láirge a chion féin den obair chun go mbainfidh Éire a spriocanna uaillmhianacha aeráide amach.

1.3.1. Dlí agus Beartas Idirnáisiúnta agus an Aontais Eorpaigh

Ní foláir d'Éirinn deimhin a dhéanamh de go gcomhlíonfar an dlí agus beartas Eorpach agus an dlí agus beartas Idirnáisiúnta[1]. Ar áireamh anso tá cur i ngníomh Spriocanna na Náisiún Aontaithe um Fhorbairt Inbhuanaithe (SFI/SDG). Cuirtear ar fáil sna 17 gcinn de SFI/SDG na Náisiún Aontaithe treoirphlean comhroinnte i gcomhair na síochána agus i gcomhair an rathúnais, i leith na ndaoine agus i leith an phláinéid. Baineann Sprioc 13 go díreach leis an athrú aeráide agus le gníomhú go práinneach chun dul i ngleic leis. Is gá Spriocanna na Náisiún Aontaithe um Fhorbairt Inbhuanaithe a chumhdach i mbeartais náisiúnta chun a chinntiú go sroisfear na huaillmhianta uilechoiteanna agus nach bhfágfar aon duine ar deireadh.

Cáipéis thábhachtach idirnáisiúnta eile i ndáil leis an athrú aeráide agus i ndáil le forbairt na ngníomhartha is ea Creat Sendai um Laghdú Rioscaí Tubaistí 2015-2030. Leagtar amach sa Chreat so cuspóir uileghabhálach chun "…laghdú substainteach a dhéanamh ar phriacal na dtubaistí agus cailliúintí beatha, slí bheatha agus sláinte i sócmhainní geilleagracha, fisiciúla, sóisialta, culltúrtha agus timpeallachta na ndaoine, na bpobal, na ngnólachtaí agus na dtíortha."[2] Aithnítear an príomhchion feidhme a bhíonn á chomhlíonadh ag údaráis áitiúla ó thaobh na priacail a laghdú laistigh dá limistéir trína n-úsáid chuí de chumhachtaí acmhainní agus cinnteoireachta.

Ar leibhéal an Aontais Eorpaigh, leagtar amach sa Chomhaontú Glas don Eoraip creat uaillmhianach um beartas aeráide. Déanfaidh gach Ballstát a chion den obair chun laghdú 55% ar astaíochtaí na ngás ceaptha teasa a bhaint amach fén mbliain 2030 i gcomparáid le leibhéil na bliana 1990 agus chun an chéad "bhloc atá neodrach ó thaobh an charbóin de" a dhéanamh den Eoraip fén mbliain 2050[3]. Comhchuid thábhachtach den Chomhaontú is ea Dlí Aeráide na hEorpa, atá curtha i ngníomh chun sprioc neodrachta aeráide na bliana 2050 a neadú sa reachtaíocht. Ar na saincheisteanna eile atá le cíoradh laistigh den Chomhaontú tá astaíochtaí idirmheánacha na ngás ceaptha teasa a leagan amach don Eoraip ("Oiriúnach do 55"), cur i ngníomh ar straitéis oiriúnúcháin aeráide agus Straitéis Bhithéagsúlachta an Aontais Eorpaigh go dtí 2030.

1.3.2. Dlí agus Beartas Náisiúnta

Sa bhliain 2019, deineadh d'Éirinn an dara tír ar domhan a d'fhógair go raibh éigeandáil bhithéagsúlachta agus aeráide ann. Dhá bhliain ina dhiaidh, deineadh dlí den chéad mhír reachtaíochta aeráide a bhí ina cheanglas dlíthiúil in Éirinn. Deintear foráil san Acht um Ghníomhú Aeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin (Leasú), 2021, don chéad uair riamh, maidir le sprioc i dtaca le hastaíochtaí CO2 ar ceangal de réir dlí í. Ceanglaítear leis an Acht ar an Stát go mbainfear amach laghdú 51% ar astaíochtaí na ngás ceaptha teasa fén mbliain 2030 agus neodracht ó thaobh na haeráide de fén mbliain 2050.

1 UN SDGs (Spriocanna na Náisiún Aontaithe um Fhorbairt Inbhuanaithe < https://sdgs.un.org/goals >
2 Creat Sendai um Laghdú Rioscaí Tubaistí 2015-2030 < https://unece.org/sendai-framework >
3 Coimisiún an AE, "An Comhaontú Glas don Eoraip" < https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en >

Chun deimhin a dhéanamh de dhul chun cinn ar na spriocanna so, tá Plean Náisiúnta Gníomhaithe ar son na hAeráide foilsithe agus tá sé á thabhairt bord ar bhord leis an eolas is déanaí ar bhonn bliantúil. Liostaítear sa Phlean breis agus 400 gníomh atá riachtanach chun spriocanna na mblianta 2030 agus 2050 a bhaint amach. Tá teorainneacha astaíochtaí leagtha amach ann i gcomhair na mórearnálacha, ina measc iompar, leictreachas, talmhaíocht agus an earnáil phoiblí.

Is é cúram na Comhairle Comhairlí um an Athrú Aeráide (CCAA/CCAC) buiséid charbóin a dhréachtú i gcomhair na n-earnálacha so. Dréachtóidh an Chomhairle, agus í comhdhéanta de ceathrar déag saineolaithe i réimsí na clíomeolaíochta, na meitéareolaíochta agus na heolaíochta, buiséad uair i ngach cúig bliana ar a laghad, fé mar atá ina cheanglas reachtúil. Ansan raghaidh an buiséad os comhair an rialtais lena fhaomhadh agus lena chur i ngníomh. Is iad na chéad trí bhuiséad carbóin ná iad so a leanas[1]:

- 2021-2025: 295 Mt CO_2 eq.(295 meigeathonna de choibhéis dé-ocsaíde carbóin) -4.8% ar an meán i leith na chéad thréimhse bhuiséid
- 2026-2030: 200 Mt CO_2 eq. (200 meigeathonna de choibhéis dé-ocsaíde carbóin) -8.3% ar an meán i leith an dara tréimhse bhuiséid
- 2031-2035: 151 Mt CO_2 eq. (151 meigeathonna de choibhéis dé-ocsaíde carbóin) -3.5% ar an meán i leith an tríú buiséad sealadach

Déanfar athbhreithniú ar na buiséid seo go tráthrialta chun a chinntiú go leanfaid de bheith ag teacht le sprioc fhadtréimhseach na bliana 2050 maidir leis an neodracht ó thaobh an charbóin de. Tuairisceoidh an Chomhairle Chomhairleach ar easnaimh agus ar bharraíochtaí na mbuiséad agus féadfaidh sí an chuntasacht a chur ar an rialtas i gcás inar gá san.

1.3.3. Beartas Áitiúil

Sainaithníodh na hÚdaráis Áitiúla fén gCreat Náisiúnta Oiriúnúcháin 2018 mar phríomhthiománaithe ar an ngníomhú ar son na haeráide. D'fhorbair gach Údarás Áitiúil ina dhiaidh sin a Straitéis Oiriúnúcháin Aeráide sa bhliain 2019. Deineadh suíomh na nÚdarás Áitiúil a neartú a thuilleadh trí shíniú na Cairte Gníomhaithe ar son na hAeráide de chuid an Údaráis Áitiúil. Ceanglaítear leis an gCairt ar an Údarás Áitiúil faireachán, meastóireacht agus tuairisceoireacht a dhéanamh ar chur i ngníomh na ngníomhartha ar son na haeráide ar bhonn bliantúil. D'fhoilsigh an Ghníomhaireacht Bainistíochta Rialtais Áitiúil (GBRA/LGMA) an chéad straitéis uile-earnálach ar son na haeráide sa bhliain 2021[2]. Ceanglaítear le Gníomh Éifeachtach ar son na hAeráide á Sheachadadh (GÉAS/DECA) ar gach Údarás Áitiúil gníomhú fadtréimhseach ar son na haeráide a dhéanamh agus feidhm cheannaireachta a ghabháilt air laistigh dá limistéar. Tá an straitéis seo ag teacht leis an gCairt agus leis an bPlean Náisiúnta Gníomhaithe ar son na hAeráide. Sealbhaíonn gach gníomh i gCaibidil 4 agus i gCaibidil 5 sa phlean so sprioc ghaolmhar as an straitéis um Ghníomh Éifeachtach ar son na hAeráide á Sheachadadh (GÉAS/DECA).

1.4 An Gá le Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide

Baineann ríthábhacht lena bheith ag plé go cinntitheach leis an athrú aeráide chun críche áirithiú a dhéanamh ar shaol inmharthana do na glúine sa todhchaí agus soláthar a dhéanamh ar thimpeallacht shláintúil dúinn go léir inniu. Tá bac á chur cheana ar chórais aimsire ag an aeráid atá ag éirí níos teo go mínádúrtha, agus dochar á dhéanamh aici do ghnáthóga nádúrtha agus daoine ar fud an domhain á gcur as a n-áit aici. Is tréimhse na ndúshlán mór atá romhainn fé láthair ach freisin tréimhse na ndeiseanna móra toisc go gcuirfidh an teicneolaíocht ar ár gcumas **fuinneamh a tháirgeadh go háitiúil, acmhainní a úsáid go héifeachtúil agus margaí nua a chruthú i dtaca le scileanna agus nuálaíocht.**

Maidir le Plean Áitiúil Gníomhaithe ar son na hAeráide, atá bunaithe ar mhodheolaíocht atá Sonrach, Intomhaiste, Comhaontaithe, Réalaíoch agus Uainithe (SICRU/SMART), cinnteoidh sé go mbeidh Port Láirge ullmhaithe don aistriú go dtí sochaí ar astaíochtaí ísle agus díonach ó thaobh na haeráide de.

Tá taithí ag údaráis áitiúla ar shaoránaigh agus ar pháirtithe leasmhara a spreagadh chun a bheith gafa trína gcuid feidhmeanna reatha amhail pleanáil úsáide talún, tithíocht, fiontraíocht, iompar agus feasacht timpeallacht. Is forleathan ar fud na sochaí iad dúshláin an athraithe aeráide agus nílid teanntaithe ag teorainneacha spásúla agus mar sin ní foláir freagairtí iomlánaíocha comhchoiteanna a dhéanamh orthu. Meastar go mbaineann tábhacht ar leith le gafacht agus rannpháirtíocht ó shaoránaigh áitiúla agus ó pháirtithe leasmhara áitiúla i mbearta ar son na haeráide. Tá Comhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge (CCCPL/WCCC), trína soláthar ilchineálach seirbhísí agus trína taithí ilchineálach ar ghafacht na bpáirtithe leasmhara, in ann go maith chun glacadh le feidhm cheannaireachta agus Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide a sheachadadh do Phort Láirge. Cé gur dúshlán domhanda uilíoch é an t-athrú aeráide, caithfidh tús a chur le réitigh ar an leibhéal áitiúil.

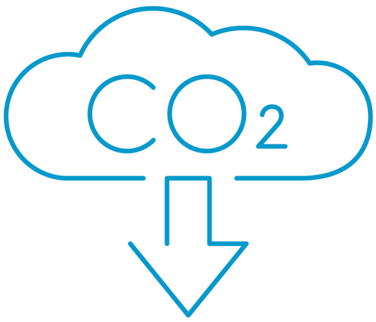

1 Comhairle Chomhairleach um an Athrú Aeráide, Buiséid Charbóin < https://www.climatecouncil.ie/carbonbudgets/#:~:text=The%20first%20 three%20carbon%20budgets,295%20Mt%20CO2%20eq. >

2 GBRA/LGMA, Gníomh Éifeachtach ar son na hAeráide á Sheachadadh (2021) < https://www.lgma.ie/en/publications/local-authority-sector-reports/delivering- effective-climate-action-2030.pdf >

1.5 Struchtúr an Phlean Ghníomhaithe ar son na hAeráide (PGA/CAP)

Leagtar amach an dréacht PGA/CAP mar seo a leanas:

1. Réamhrá
2. Próifíl ar an gContae agus ar an gComhairle Contae
3. An Gníomhú ar son na hAeráide ar Bhonn Fianaise
4. Creat na nGníomhartha ar son na hAeráide i leith an Chontae
5. Crios Chathair Phort Láirge um Dhícharbónú
6. Cistiú, Cur i nGníomh agus Tuairisceoireacht

I gceangal leis seo mar Aguisín A gheofar an Fógra Poiblí a ullmhaíodh de réir Alt 5 den Acht. Tá cúig thuarascáil fhorlíontacha ar fáil chun tacú le PGA/CAP Phort Láirge, táid ar fáil mar thuarascálacha forlíontacha ar Thairseach Consult na Comhairle mar aon le dhá scarbhilleog den dá shraith de ghníomhartha ar mhaithe le héascaocht léitheoireachta:

- Measúnú Priacail ar an Athrú Aeráide i dtaca le Port Láirge (Comhairle Cathrach & Contae Phort Láirge, 2023)
- Fardal Astaíochtaí Bonnlíne (FAB/BEI) i dtaca le Contae Phort Láirge (Comhairle Cathrach & Contae Phort Láirge, 2023)
- Fardal Astaíochtaí Bonnlíne (FAB/BEI) Sraith 3 i dtaca le Cathair Phort Láirge (Comhairle Cathrach & Contae Phort Láirge, 2023)
- Tuarascáil Timpeallachta de réir Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Measúnacht Timpeallachta ar Phleananna Áirithe agus ar Chláir Áirithe) 2004 (I.R. 435 de 2004 arna leasú le I.R. 200 de 2011) maidir le Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta (MST/SEA)
- Tuarascáil Tionchair Natura um Measúnacht Chuí (AA) de bhun Airteagal 6 den Treoir um Ghnáthóga 92/43/EEC

1.6 Gníomhartha SICRU/SMART

Agus na gníomhartha don chathair agus don chontae á gcur in oiriúint againn, glacadh an cur chuige "SICRU/SMART" maidir lena bhforbairt, is é sin le rá go raibh na gníomhartha:

- **S**onrach: An gníomh a shainmhíniú chomh r soiléir agus is féidir chun débhrí a sheachaint
- **I**ntomhaiste: Le critéir shonracha a thomhaiseann do dhul chun cinn d'fhonn an sprioc a bhaint amach
- **C**omhaontaithe: Inbhainte amach agus gan é a bheith dodhéanta a chur i gcrích
- **R**éalaíoch: Insroiste, réalaíoch agus ábhartha
- **U**ainithe: Amlíne atá sainithe go follasach a bheith ann

1.7 Measúnacht Timpeallachta

Tá Plean Gníomhaithe Phort Láirge ar son na hAeráide fé réir chomhlíonadh na Treorach MST/SEA (Treoir 2001/42/EC) maidir le measúnacht ar éifeachtaí pleananna agus clár áirithe ar an dtimpeallacht agus fé réir Airteagal 6(3) de Threoir an Aontais Eorpaigh um Ghnáthóga (Treoir 92/43/EEC) chun a shocrú an dealraitheach go bhfearfaidh a chur i ngníomh go suntasach ar aon láithreacha Natura 2000.

D'fhonn tacú leis an bpróiseas so agus d'fhonn é a sheachadadh, tá Comhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge ag glacadh páirte i gcomhaontú seirbhísí comhroinnte i dtaca le tacaíocht sainchomhairleoireachta le Fo-Réigiún an Oirdheiscirt – Ceatharlach, Cill Chainnigh, Tiobraid Árann agus Loch Garman le *Fehily & Timoney*, Sainchomhairleoirí Timpeallachta, arna gconrú mar chomhpháirtithe éiceolaíochta agus timpeallachta.

Tá ullmhaithe ina thaobh so Tuarascáil Timpeallachta um Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta agus Tuarascáil Tionchair Natura um Measúnacht Chuí, agus táid ar fáil mar cháipéisí forlíontacha.

2. Próifíl ar Chontae Phort Láirge

Tá Port Láirge suite ar Chósta Theas na hÉireann, agus tá achar 1,857km2 ag an gContae. Roinneann Port Láirge teorainn le trí chontae. Is é daonra an Chontae ná 127,085, líon atá roinnte go cothrom, geall leis, idir Cathair Phort Láirge agus Contae Phort Láirge. Tá cósta dar fad 100km ag Port Láirge, chomh maith le gnáthóga ardtailte i Sléibhte an Chomaraigh agus 4 mhórabhainn ag sreabhadh tríd an gContae (an tSiúir, an Bhearú, an Abhainn Mhór agus an Bhríd).

Is é Port Láirge an príomh-lárionad daonra sa chontae agus is é Port Láirge an cúigiú cathair is mó sa stát. Tá cúig cinn eile de lárionaid uirbeacha sa chontae: Dún Garbhán, An Trá Mhór, Lios Mór, Ceapach Choinn agus Port Lách.

Tá 33,801 fé bhun 15 bliana d'aois (daonáireamh 2022)	Tá 83% de mhuintir Phort Láirge buartha fén athrú aeráide[1]
Is é 39.4 an mheánaois i bPort Láirge (2022)	Oibríonn 11% de dhaoine ón mbaile (méadú ó 6% sa bhliain 2016)
Tá a n-áit chónaithe féin ag 65% de mhuintir Phort Láirge, tá áit chónaithe á fáil ar cíos ag 29% díobh	Soláthar tithíochta de 55,159 (ardú 5.1% ón mbliain 2016)

1 An tAthrú Aeráide in intinn na hÉireann | An Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil (epa.ie)

Tá Port Láirge ceangailte do Bhaile Átha Cliath trí líonra náisiúnta iarnróid (do phaisinéirí). Tá Port Láirge ceangailte i líonra na mbóithre tríd an mbus agus tríd an ngluaisteán príobháideach do Chorcaigh, do Chill Chainnigh, do Thiobraid Árann, do Loch Garman agus do Bhaile Átha Cliath. Braitheann cúrsaí iompair sa chontae go mór ar an ngluaisteán príobháideach mar an bpríomh-mhodh iompair. Tá geilleagar ilchineálach ag Port Láirge; is iad na hearnálacha fostaíochta is mó sa chontae ná Seirbhísí Gairmiúla (26%), Tráchtáil agus Trádáil (20%), agus Déantúsaíocht (17%).

2.1 Comhairle Contae Phort Láirge as mar Sholáthraí Seirbhíse

Eagraíocht mhór ilchineálach is ea an Chomhairle féin, agus tá sí freagrach as raon leathan seirbhísí agus tacaí a chur ar fáil do raon ilchineálach custaiméirí. Is iad custaiméirí na Comhairle ná sinn ar fad i bPort Láirge, lena n-áirítear 127,085 chónaitheoir i 55,000 líon tí, thart ar 26,625 ghnólacht le breis agus 55,330 fostaí, chomh maith leo súd a thugann cuairt ar ár gcontae chun críche caithimh aimsire. Is iad breis agus 800 ball foirne a dheineann seirbhísí na Comhairle a sheachadadh, agus iad ag obair as dhá phríomhoifig chathartha i nDún Garbhán agus i gCathair Phort Láirge.

Tá an Chomhairle féin ar cheann de na mórfhostóirí sa Chontae, tá comhchaiteachas caipitil agus ioncaim aici de thart ar €154 mhilliún in aghaidh na bliana.

Cuireann an Chomhairle na seirbhísí seo a leanas ar fáil (arna leithdháileadh trí % den chaiteachas iomlán buiséid):

Bóithre agus Iompar	30%
Tithíocht	21%
Seirbhísí Timpeallachta	14%
Forbairt	12%
Caitheamh Aimsire	10%
Uisce	7%
Ilghnéitheach	6%

Is oibreacha iomadúla éagsúla atá á ndéanamh ag an Údarás Áitiúil agus tá iarmhairt nach beag aige ar astaíochtaí na ngás ceaptha teasa sa Chontae, idir an obair a dheintear i Ranna na Comhairle, cuir i gcás Pleanáil nó Taisteal Gníomhach, agus conas mar a sheachadann an Chomhairle an obair sin, cuir i gcás na hastaíochtaí ónár bhfoirgnimh agus ónár gcabhlach feithiclí. Ina theannta san, cuimsíonn obair na Comhairle a bheith ag ullmhú do tharlúintí adhaimsire agus ag athneartú an bhonneagair reatha san áit ar féidir sin.

Tá an obair tosnaithe cheana ar laghdú astaíochtaí oibríochtúla na Comhairle agus ar ullmhú don Athrú Aeráide, agus tá roinnt samplaí tugtha anso thíos.

2.2 Samplaí den Ghníomhú ar son na hAeráide i bPort Láirge

2.2.1 Cabhlach Feithiclí Ar Astaíochtaí Ísle

Cheannaigh Comhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge na chéad fheithiclí leictreacha dá cabhlach sa bhliain 2014. Cuireadh trí cinn de veaineanna leictreacha leis an gcabhlach feithiclí le déanaí agus baineadh triail as Ola Phlandúil Hidreachóireáilte (OPH/HVO) sna feithiclí troma nach mbíonn feithiclí leictreacha coibhéiseacha acu i láthair na huaire. Leanfaidh CCCPL/WCCC dár gcabhlach feithiclí a athsholáthar le feithiclí ar astaíochtaí ísle. Tá CCCP/WCCC ag obair fé láthair le comhpháirtithe sa réigiún chun Straitéis maidir le Luchtú Feithiclí Leictreacha a chruthú i gcomhair an Chontae, ina ndéanfar sainaithint ar na limistéir is mó gá ó thaobh an bhonneagair luchtúcháin de. Ansan oibreoidh an Chomhairle le ZEVI, Feithiclí Astaíochtaí Nialasacha Éireann, oifig náisiúnta na bhfeithiclí leictreacha (EV), chun an bonneagar riachtanach a chur isteach.

Fíor 2. Veain Leictreach

2.2.2 Cosaint ar Thuilte

Tá cosaintí ar thuilte curtha isteach i gCathair Phort Láirge le roinnt mhaith blianta anuas. Tá a thuilleadh oibreacha chun tuilte a chosc á gcur isteach fé láthair i nDún Garbhán. Tá cistiú €1mhilliún deonaithe i gcomhair tionscadail uisce stoirme i gClais na Lachan.

2.2.3 Uasghráduithe Éifeachtúlachta Fuinnimh ar fhoirgnimh na Comhairle

I gcomhpháirtíocht le SEAI/ÚFIÉ (Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann) agus Gníomhaireacht Fuinnimh an Oirdheiscirt, tá os cionn 30 tionscadal feabhais éifeachtúlachta fuinnimh seachadta ag CCCPL/WCCC i bhfoirgnimh phoiblí, inar laghdaíodh costais an fhuinnimh agus inar deineadh foirgnimh níos compordaí d'áititheoirí.

Ceann de na tionscadail a maoiníodh tríd an gCiste um Pobal Fuinnimh Níos Fearr ab ea suiteáil sraithe de phainéil 50kWp fótavoltach (PV) gréine a tháirg 49.1 Meigeavatuair (MWH) sa bhliain.

Fíor 3. Sraith de Phainéil Ghréine ar Iosta Dhún Garbhán

2.2.4 Tionscadail um Thaisteal Gníomhach agus an Droichead Iompair Inbhuanaithe

Tá roinnt áirithe tionscadal rathúil um Thaisteal Gníomhach seachadta ag an mBuíon um Thaisteal Gníomhach de chuid CCCPL/WCCC, tionscadail amhail críochnú an Riain Ghlais ó Charraig an Óir isteach i Lár na Cathrach. Leanfaid de sheachadadh a dhéanamh maidir le tionscadail arb é an toradh a bheidh orthu ná beagnach €11 mhilliún a bheith á infheistiú sa Taisteal Gníomhach sa chontae sa bhliain 2023.

Tá foirgníocht ar siúl ar Dhroichead Iompair Inbhuanaithe Chathair Phort Láirge. Déanfaidh an droichead ceangal idir na Céanna Thuaidh agus Lár na Cathrach agus tabharfar deis do shaoránaigh ar dhá thaobh an droichid chun a bheith ag comaitéireacht de shiúl na gcos nó ar rothar, agus ar an gcuma san an trácht a laghdú agus caighdeán an aeir a fheabhsú feadh na gCéanna.

Fíor 4. Rian Glas Charraig na bhFraochán a dheineann ceangal go dtí Lár na Cathrach

2.2.5 Lascaine Fuinnimh ar Rátaí Tráchtála

Sainaithníodh i measúnacht luath ar astaiochtaí i gCathair Phort Láirge na gnólachtaí mar rannpháirtí mór i lorg carbóin na Cathrach. Leag CCCPL/WCCC amach an Lascaine Fuinnimh ar Rátaí Tráchtála chun luaíocht a thabhairt do ghnólachtaí de mhéid áirithe, a raibh tosaíocht á déanamh acu den éifeachtúlacht fuinnimh agus ba i riocht lascaine ar rátai a tugadh an luaíocht so. Chomhlánaigh nach mór 1,000 gnólacht an t-iarratas sa bhliain 2022 agus dhein os cionn 600 gnólacht iarratas ar an lascaine ar rátaí sa bhliain 2023.

3. An Gníomhú ar son na hAeráide ar Bhonn Fianaise

3.1 Tábhacht na Pleanála Gníomhaithe ar son na hAeráide ar Bhonn Fianaise

Ní foláir nó go mbíonn an gníomhú éifeachtach ar son na haeráide á mhúnlú ag bonn iontaofa fianaise. Caithfear fardail ar imeachtaí aeráide san am a caitheadh, treochtaí reatha, agus tuartha a bhunaítear ar an samhaltú eolaíochta a bheith curtha san áireamh mar chuid den bhonn fianaise. Mar a sainaithníodh in Aguisín Teicniúil A de na Treoirlínte maidir le Pleananna Gníomhaithe ar son na hAeráide de chuid na nÚdarás Áitiúil[1], tá sé barrthábhachtach go dtógfaidh Údarás Áitiúil bonn fianaise d'fhonn tuiscint níos fearr a fháil ar na dúshláin, na deiseanna, na sásraí giarála agus na pearsana i ndáil le seachadadh an ghníomhaithe éifeachtaigh ar son na haeráide.

Ní foláir nó go mbíonn an phleanáil ghníomhaithe ar son na haeráide léiritheach ar an mbeartas agus ar an reachtaíocht a eisíodh le déanaí agus go mbíonn sí ag cloí le beartas agus reachtaíocht dá leithéid. Is cóir aird ar leith a thabhairt ar Chomhaontú Pháras na bliana 2015 chomh maith leis na hionstraimí ábhartha go léir agus na colúin ábhartha go léir den Chomhaontú Glas don Eoraip[2]. Ní folái gníomhartha a phleanáil agus a chur i gcrích, ag féachaint do na straitéisí fadtréimhseacha náisiúnta um ghníomhú ar son na haeráide, na pleananna earnálacha oiriúnúcháin agus beartais an Rialtais ar an athrú aeráide is déanaí a faomhadh. Chun an t-athrú éifeachtach a sheachadadh, ba chóir go gcuimseodh pleanáil an ghníomhaithe ar son na haeráide bearta maolúcháin agus bearta oiriúnúcháin araon.

Airítear leis an mbonn fianaise i gcomhair an Phlean Ghníomhaithe ar son na hAeráide iad so leanas:

- **Measúnú um Priacal Aeráide**
- **Fardal Astaíochtaí Bonnlíne (FAB/BEI) i gcomhair an Chontae**
- **Fardal Astaíochtaí Bonnlíne (FAB/BEI) i gcomhair an Limistéir Chreasa um Dhícharbónú (Cathair Phort Láirge)**
- **Athbhreithniú ar Chomhthéacs an Bheartais chun a chinntiu go mbíonn an plean ar aon dul leis an mBeartas Náisiúnta.**

Cabhróidh tiomsú na fianaise le sainaithint a dhéanamh ar limistéir go bhféadfar béim a chur orthu ar mhaithe le laghdú na n-astaíochtaí de Chomhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge, chomh maith le sainaithint a dhéanamh ar limistéir bhéime chun críocha na mbeart oiriúnúcháin agus maolúcháin trasna na Cathrach agus trasna an Chontae.

3.2 Achoimre ar Phriacail Phort Láirge maidir leis an Athrú Aeráide

Críochnaíodh Measúnú Priacail ar an Athrú Aeráide chun sainaithint a dhéanamh ar na patrúin aimsire reatha agus chun féachaint conas mar a d'fhéadfadh athrú a theacht ar na priacail úd de bhun na dtuartha náisiúnta agus de bhun na próifíle ar Phort Láirge.

Tá sé tuartha, de réir mar a bheidh ár ndomhan ag éirí níos teo, go dtiocfaidh méadú ar mhinicíocht agus ar iarmhairt na n-eachtraí líonmhara aimsire amhail tuilte abhann, tuilte cósta, borrthaí stoirme agus triomach.

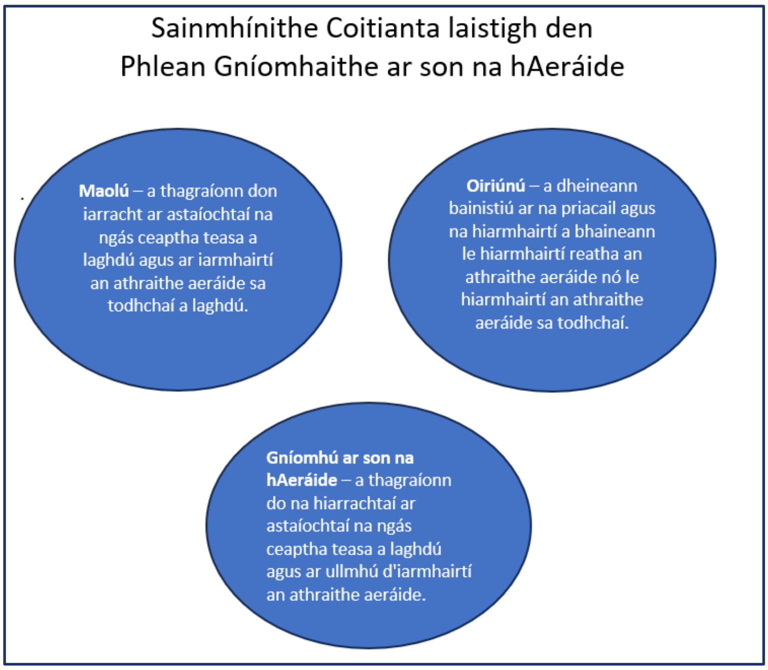

Fíor 5: Sainmhínithe Coitianta laistigh den Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide

1 Rialtas na hÉireann (2023). Aguisín Teicniúil A: Plean Gníomhaithe an Údaráis Áitiúil ar son na hAeráide a Fhorbairt agus a Chur i nGníomh. Ar fáil ag: 6eaf29f4-acde-4906-aa5b-c2d39c64632a.pdf (www.gov.ie)
2 UNFCCC (2015). Comhaontú Pháras. Ar fáil ag:GLACADH CHOMHAONTÚ PHÁRAS - Comhaontú Pháras - téacs i mBéarla (unfccc.int)

3.2.1 Spriocanna an Mheasúnaithe Phriacail ar an Athrú Aeráide

Ullmhaíodh an Measúnú Cáilíochtúil Priacail ar an Athrú Aeráide Sraith 1 (MPAA/CCRA)[1] chun sainaithint a dhéanamh ar phriacail reatha agus ar phriacail sa todhchaí ón athrú aeráide i dtaca le Contae Phort Láirge. Ina theannta san, soláthraítear sa MPAA/CCRA bealach inar féidir an fheasacht a mhúscailt maidir le drochthorthaí an athraithe aeráide, ina gceadaítear do shonrú agus do bheartú tosaíochta ar an bpriacal, agus do shainaithint a dhéanamh ar cá agus cathain is gá an t-oiriúnú don athrú aeráide.

Soláthraítear sa MPAA/CCRA:

A Measúnacht ar **ghuaiseacha an athraithe aeráide reatha**, risíocht agus leochaileachtaí an athraithe aeráide ar chumas an Údaráis Áitiúil chun seachadadh éifeachtach na seirbhísí a chur ar fáil.

B Measúnacht ar **ghuaiseacha agus iarmhairtí an athraithe aeráide sa todhchaí** ar chumas an Údaráis Áitiúil chun seachadadh éifeachtach na seirbhísí a chur ar fáil.

Tarlúintí Adhaimsire le Déanai i bPort Láirge

I gcomhréir le treochtaí náisiúnta agus domhanda, tá aeráid Phort Láirge ag athrú. Tá teochtaí ag ardú agus tá patrúin na frasaíochta ag éirí níos ilchineálaí. Tugtar anso thíos achoimre ar athruithe aeráide agus ar athruithe ó thaobh na haimsire de a tharla le déanaí.

Fíor 6. Tarlúintí Adhaimsire Le Déanaí i gContae Phort Láirge (Foinse: Measúnú Priacail ar an Athrú Aeráide Sraith 1, RPS, 2023)

1 RPS (2023). Measúnú Priacail ar an Athrú Aeráide Sraith 1

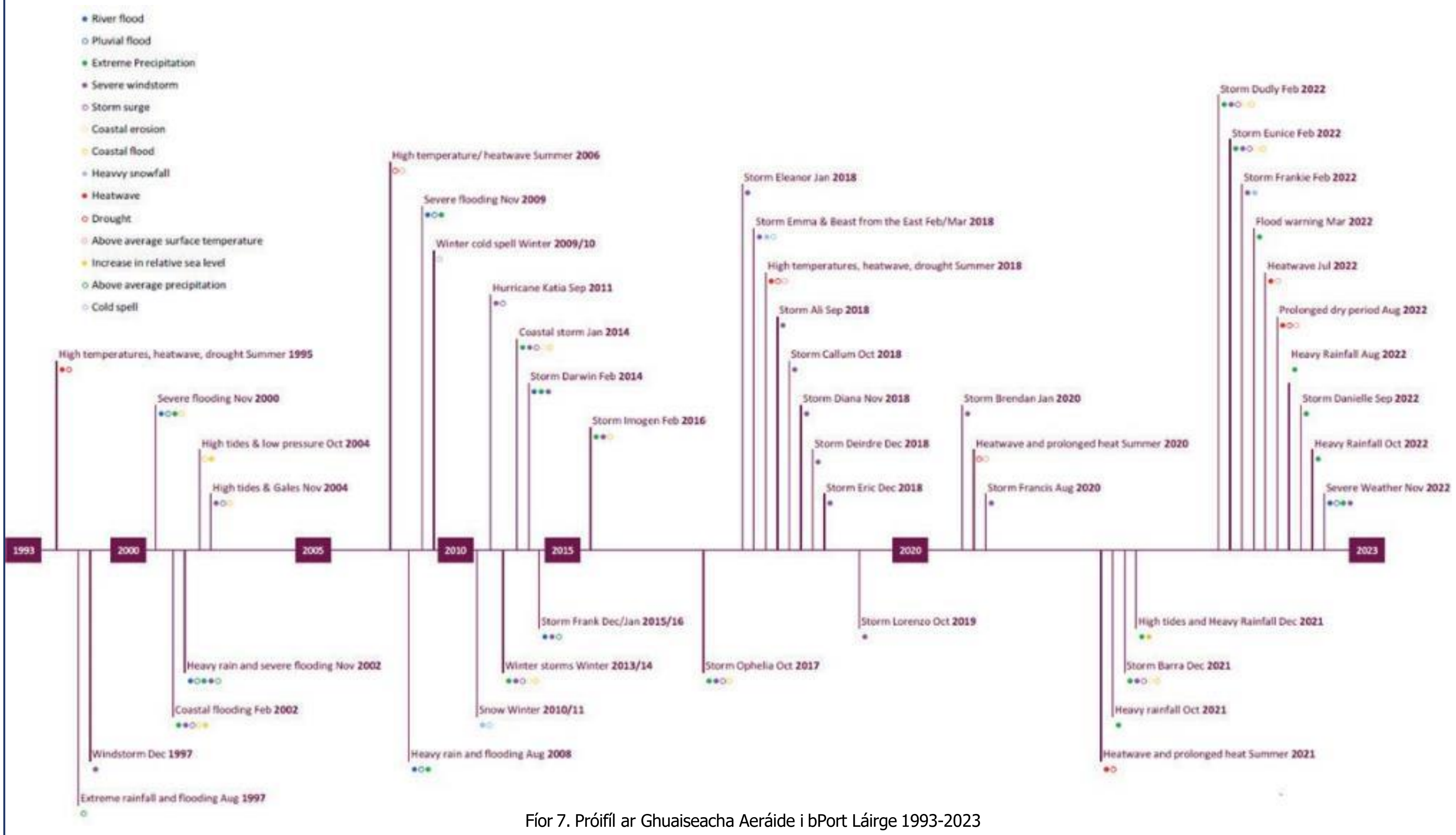

Fíor 7. Próifíl ar Ghuaiseacha Aeráide i bPort Láirge 1993-2023

3.2.2 Modheolaíocht

Is in Aguisín B ó na Treoirlínte maidir le Pleananna Gníomhaithe ar son na hAeráide de chuid na nÚdarás Áitiúil a dheintear cur síos ar an modheolaíocht a úsáidtear[1]. Is éard atá sa mheasúnú priacail ar an athrú aeráide ná trí chomhchuid idirghaolmhara:

- **Guaiseacha**: foinsí féideartha guaise a bhaineann leis an aeráid, lena n-áirítear dochar/ cailliúint maoine/ bonneagar, gortú féideartha, cailliúint beatha nó iarmhairtí eile ar an tsláinte, slite beatha, soláthar seirbhíse, éiceachórais, agus acmhainní timpeallachta
- **Risíocht**: sócmhainní, bonneagar, maoin, daoine, slite beatha, speicis nó éiceachórais, feidhmeanna timpeallachta, seirbhísí, acmhainní a bheith i láthair, a bhféadfadh guaiseacha aeráidbhunaithe cur as dóibh.
- **Leochaileacht**: an claonadh nó an togracht dona bheith buailte go díobhálach ag guaiseacha aeráidbhunaithe. Áirítear leis seo íogaireacht agus acmhainn oiriúnúcháin
- **Measúnacht ar Phriacail agus Iarmhairtí Aeráide Reatha:** Áirítear leis seo sainaithint ar raon na nguaiseacha aeráide a chuaigh i bhfeidhm cheana ar Chomhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge laistigh dá limistéar riaracháin. Ina theannta san, áirítear leis measúnacht ar na risíochtaí agus na leochaileachtaí de limistéar riaracháin CCCPL/WCCC i ndáil leis na guaiseacha so. Ullmhaíodh amlíne na nguaiseacha aeráide (tarlúintí adhaimsire) a chuaigh i bhfeidhm ar an gcontae san am a caitheadh.

3.2.3 Achoimre

Deineadh sainaithint ar roinnt áirithe guaiseacha aeráide i dtaca le Contae Phort Láirge. Taispeántar a gcuid minicíochta i rith na tréimhse 1993-2023 i bhFíor 7.

Is éard atá i dtarlúintí atá *An-Mhinic* ná tarlúintí atá ag titim amach roinnt uaireanta i mbliain amháin. Sainmhínítear tarlúintí minice mar chinn a thiteann amach uair amháin i dtréimhse ó 1-go-2 de bhlianta. Titeann tarlúintí coitianta amach uair amháin i dtréimhse ó 2-go-10 de bhlianta. Titeann tarlúintí ócáideacha amach uair amháin i dtréimhse ó 10-go-100 de bhlianta agus sainmhínítear tarlúintí annamha mar chinn a thiteann amach uair amháin i dtréimhse 100 bliain.

	Cineál Guaise	Líon Tarlúintí	Minicíocht
	Stoirm thromchúiseach ghaoithe	26	An-Mhinic
	Frasaíocht Fhoircneach	20	An-Mhinic
	Tuilte Cósta	11	Coitianta
	Borradh Stoirme	9	Coitianta
	Tuilte Abhann	7	Coitianta
	Tonn Teasa	6	Coitianta
	Tuilte Báistiúla	5	Coitianta
	Triomach	5	Coitianta
	Teocht Dromchla Os Cionn an Mheáin	5	Coitianta
	Creimeadh Cósta	5	Coitianta
	Titim Throm Sneachta	3	Coitianta
	Frasaíocht Os Cionn an Mheáin	3	Coitianta
	Tréimhse Fhuar	3	Coitianta
	Méadú ar Leibhéal Coibhneasta na Mara	3	Coitianta

Fíor 8. Minicíocht na dTarlúintí Adhaimsire i bPort Láirge i rith na tréimhse 1993-2023 (Foinse: Measúnú Priacail ar an Athrú Aeráide Sraith 1, RPS)

1 Rialtas na hÉireann (2023), Aguisín Teicniúil B: Measúnú Priacail ar an Athrú Aeráide. Ar fáil ag: c495d043-5410-4e1b-97c7-9fafe7dca598.pdf (www.gov.ie)

I dtaca le gach ceann de na guaiseacha aeráide de, sainaithníodh roinnt mhaith limistéar priacail.

Taispeántar i bhFíor 9 achoimre ar na hiarmhairtí sna príomhchatagóirí i leith na seacht nguais aeráide a shainaithnítear.

Rangaítear na trí cinn acu mar 'coitianta' ó thaobh na minicíochta de. Taispeántar é seo i bhFíor 10, sa mhaitrís um priacal aeráide reatha do Chontae Phort Láirge.

CURRENT IMPACTS – Hazard Type	Current Frequency	Current Frequency (Score)	Asset Damage	Health and Wellbeing	Environment	Social	Financial	Reputation	Cultural Heritage	Current Impact
River flood	Common	3	Major	Major	Moderate	Moderate	Moderate	Moderate	Moderate	3.29
Coastal flood	Common	3	Major	Moderate	Moderate	Moderate	Minor	Moderate	Moderate	3.00
Coastal erosion	Common	3	Major	Minor	Major	Minor	Minor	Minor	Moderate	2.71
Extreme precipitation	Very Frequent	5	Moderate	Minor	Minor	Minor	Minor	Minor	Moderate	2.29
Storm Surge	Common	3	Moderate	Moderate	Moderate	Minor	Minor	Negligible	Minor	2.29
Drought	Common	3	Minor	Moderate	Moderate	Moderate	Minor	Minor	Negligible	2.29
Severe windstorm	Very Frequent	5	Minor	Moderate	Moderate	Minor	Negligible	Negligible	Moderate	2.14
Pluvial flood	Common	3	Moderate	Minor	Minor	Minor	Negligible	Moderate	Minor	2.14
Heatwave	Common	3	Minor	Moderate	Moderate	Minor	Negligible	Negligible	Moderate	2.14
Above average precipitation	Common	3	Moderate	Minor	Minor	Minor	Negligible	Negligible	Moderate	2.00
Above average surface temperature	Common	3	Negligible	Negligible	Major	Negligible	Negligible	Negligible	Moderate	1.71
Cold spell	Common	3	Minor	Minor	Negligible	Minor	Minor	Negligible	Minor	1.71
Heavy snowfall	Common	3	Minor	Minor	Minor	Negligible	Minor	Negligible	Minor	1.71
Increase in Relative Sea Level	Common	3	Negligible	Negligible	Minor	Negligible	Negligible	Negligible	Minor	1.29

Fíor 9. Maitrís Achomair na nIarmhairtí Reatha (Foinse: Measúnú Priacail ar an Athrú Aeráide Sraith 1, RPS)

Ba ar bhonn na risíochta, na leochaileachta agus na hiarmharta a ríomhadh **déine na hiarmharta** i dtaca le gach ceann de na guaiseacha aeráide. Ríomhadh an iarmhairt fhoriomlán mar mheánmhéid na n-iarmhairtí trasna na limistéar priacail. Sainmhínítear iarmhairt mhór mar tharlúint ina mbíonn seirbhísí ó CCCPL/WCCC nó ó chomhlacht eile (m.s. BSL nó Uisce Éireann) i mbaol teipe go hiomlán maille le meath an-mhór sa soláthar seirbhíse. Sainmhínítear iarmhairt mheasartha mar riocht ina gcuirtear an soláthar seirbhíse fé bhrú an-mhór. Is ann d'iarmhairt bheag i gcás a bhfuil samplaí atá scoite ach suaithinseach de mheath seirbhíse, agus ar deireadh is ann d'iarmhairt atá fánach nuair atá cosúlacht de bhagairt ach nuair nach bhfuil aon iarmhairt ar an soláthar seirbhíse.

Fionnadh go raibh an iarmhairt ba mhó ag na **Tuilte Abhann** de réir na gcritéar measúnachta sa Mheasúnacht ar Iarmhairtí Aeráide Reatha agus dá bharr san glactar leis gurb iad na Tuilte Abhann an ghuais aeráide is mó baol do Chontae Phort Láirge. Meastar gurb i measc na bpriacal reatha is suaithinsí iad na **Tuilte Cósta** agus an **Creimeadh Cósta**.

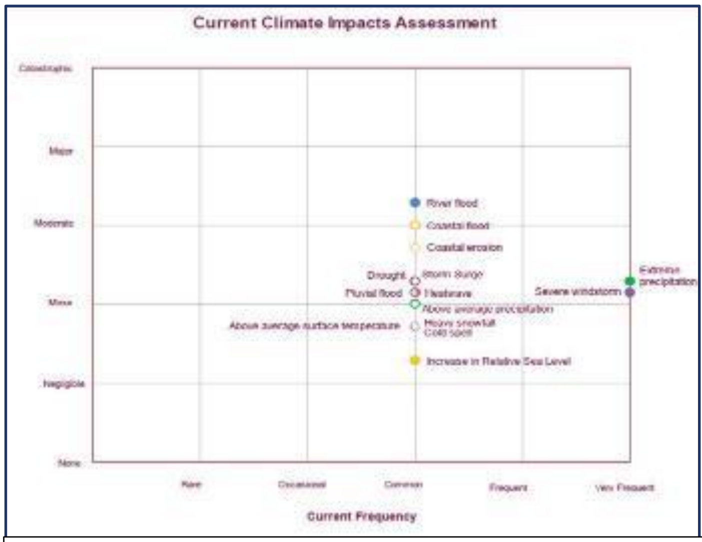

Fíor 10. Maitrís um Priacal Aeráide Reatha do Chontae Phort Láirge (Foinse: Measúnú Priacail ar an Athrú Aeráide Sraith 1, RPS)

3.2.4 Suirbhé Measúnachta ar na Iarmhairtí sa Todhchaí

Thairis sin, soláthraítear sa tuarascáil **Achoimre Mheasúnachta ar na hIarmhairtí sa Todhchaí**, ina mbaintear feidhm as ráitis náisiúnta ar na hathruithe tuartha aeráide agus na hiarmhairtí tuartha aeráide trí sheirbhísí amhail an Uirlis Bhunriachtanach Eolais Aeráide de chuid Aeráid Éireann/Climate Ireland[1], agus an Uirlis Scóipe Guaise Aeráide de chuid Aeráid Éireann/Climate Ireland[2]. Toisc gur de chineál casta é an t-athrú aeráide mar aon lena chuid éifeachtaí, ní foláir a admháil gurb ann do shaghas éagsúil éiginnteachta, agus athbhreithniú á dhéanamh againn ar fhianaise chun an gníomhú ar son na haeráide a mhúnlú.

Áirítear leis na priacail fhéideartha laistigh de limistéar riaracháin CCCPL/WCCC an mhinicíocht mhéadaithe de mhaidhmeanna troma báistí, an dóchúlacht mhéadaithe d'fhalscaithe mar gheall ar na triomaigh agus na tonnta teasa níos faidréisí, na teochtaí a bheith níos airde ná an meán, taise laghdaithe na hithreach, agus triomú na bportach agus triomú na mbogach eile.

Deineadh meastachán ar leibhéal tuartha na hiarmharta sa todhchaí i dtaca le gach guais agus gach catagóir iarmharta, agus breacadh an mheán-iarmhairt thuartha le hais na minicíochta tuartha. Sna tuartha so deintear talamh slán de nach ndéanfar a thuilleadh beart oiriúnúcháin.

Ba iad na cineálacha guaise a raibh an iarmhairt thuartha ab airde acu ná **Tuilte Abhann** (3.71), **Tuilte Cósta** (3.43), **Borradh Stoirme** (3) agus **Triomach** (3). Taispeántar i bhFíor 11 na sonraí mar chuid den Mhaitrís um Priacal Aeráide na Todhchaí.

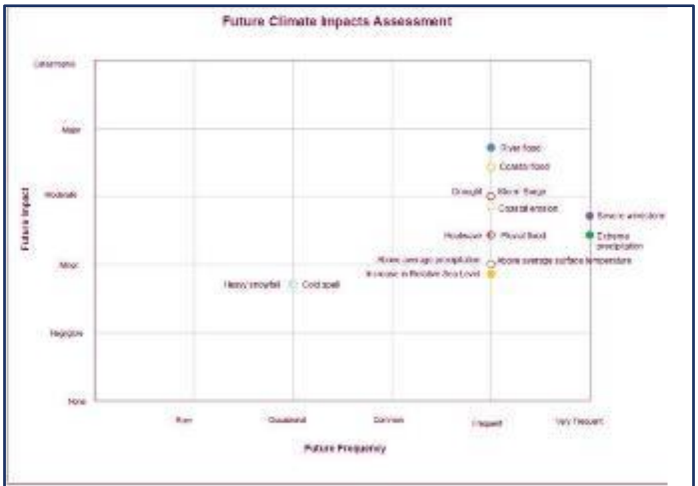

Fíor 11. Maitrís um Priacal Aeráide na Todhchaí do Chontae Phort Láirge (Foinse: Measúnú Priacail ar an Athrú Aeráide Sraith 1, RPS)

Cuirtear in iúl sna tuartha ar an athrú aeráide sa todhchaí go bhfuil gach dealramh ann go bhfanfaidh **Frasaíocht os cionn an Mheáin, Tréimhsí Fuara Faidréiseacha** agus **Titim Throm Sneachta** cuíosach cosúil leis na dálaí reatha. **Tá sé tuartha, áfach, go dtiocfaidh méadú ar gach guais shonraithe eile, ó thaobh na haeráide de,** agus go mbeidh na Tuilte Abhann fós ar an bpriacal is mó a bhraithfear i gContae Phort Láirge.

Is gá go ndéanfar breithniú i bhforbairtí agus i dtionscadail na comhairle sa todhchaí ar na patrúin aimsire, a bheidh de shíor ag claochlú, agus go ndéanfar iad a dhearadh chun oiriúnú don aeráid chlaochlaitheach.

Fíor 12: Tuile ar an gCé i gCathair Phort Láirge, Feabhra 2014.

1 Aeráid Éireann/Climate Ireland. (2023). Uirlis Stádais de chuid Aeráid Éireann/Climate Ireland. Ar fáil ó: https://www.climateireland.ie/#!/tools/statusReport

2 Aeráid Éireann/Climate Ireland. (2023). Uirlis Scóipe de chuid Aeráid Éireann/Climate Ireland. Ar fáil ó: https://www.climateireland.ie/#!/tools/hazardTool

3.3 Achoimre ar Phróifíl Astaíochtaí Reatha Chontae Phort Láirge

Tugtar achoimre sa chuid seo ar na sonraí d'astaíochtaí na ngás ceaptha teasa sa Chontae ón mbliain bhonnlíne 2018. Na sonraí a úsáidtear, tagann siad ón bhFardal Astaíochtaí Bonnlíne (FAB/BEI) Sraith 2 a d'ullmhaigh Gníomhaireacht Fuinnimh an Oirdheiscirt in Aibreán 2023 do Chomhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge.

Is í an Bhliain Bhonnlíne Náisiúnta d'Éirinn ná an bhliain 2018, mar a suíodh sa Phlean Náisiúnta Gníomhaithe ar son na hAeráide 2021. Ba de réir earnála a ríomhadh na hastaíochtaí i gcomhair na bliana so agus cuirtear iad i láthair in Aguisín C - An Fardal Astaíochtaí Bonnlíne (FAB/BEI) do Phort Láirge. Is ar fhionnachtana an Fhardail Astaíochtaí Bonnlíne (FAB/BEI) a bhunaíter na gníomhartha agus na laghduithe ar astaíochtaí.

3.3.1 Modheolaíocht

Léirítear in Aguisín Teicniúil C an mhodheolaíocht chun Fardal Astaíochtaí Bonnlíne (FAB/BEI) a chur i gcrích i gcomhair an Chontae.

3.3.2 Torthaí ar na hAstaíochtaí

Ba é líon astaíochtaí na ngás ceaptha teasa sa bhliain 2018 ó ghníomhaíochtai i bPort Láirge ná **1,995kCO$_2$eq**. Sloinntear na hastaíochtaí i dtonnaí de choibhéis dé-ocsaíde carbóin (CO_2eq), ina mbreithnítear na gáis cheaptha teasa go léir (meatán, ocsaídí nítriúla, cuisneáin srl.), agus ní hamháin an CO_2. Ciallaíonn coibhéis dé-ocsaíde carbóin nó CO_2eq líon na dtonnaí méadracha d'astaíochtaí CO_2 a mbíonn an acmhainneacht chéanna ó thaobh an téimh dhomhanda de agus a bhíonn ag tonna méadrach amháin de ghás ceaptha teasa eile

Sonraítear i bhFíor 13 an áit as a dtagann na hastaíochtaí seo.

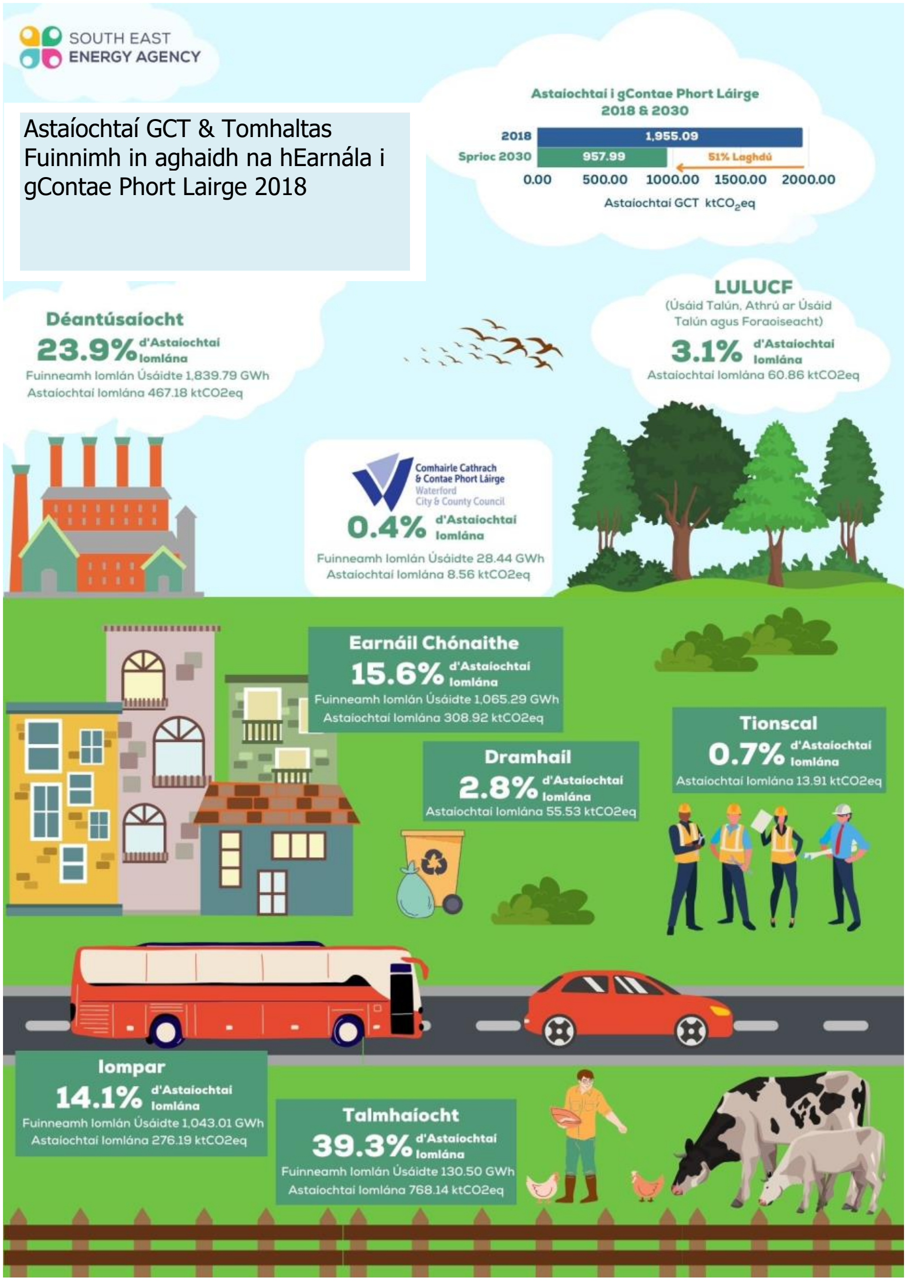

Fíor 13. Próifíl Astaíochtaí Chontae Phort Láirge

3.3.3 Tátail

ís í an Sprioc um Laghdú ar Astaíochtaí 2030, mar atá leagtha amach san Acht um Ghníomhú Aeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin (Leasú), 2021 ná dearbhlaghdú 51% ar astaíochtaí foriomlána na ngás ceaptha teasa fén mbliain 2030, agus í dár gcur ar bhealach i dtreo na n-astaíochtaí aeráidneodracha a bhaint amach tráth nach déanaí ná deireadh na bliana 2050, mar a bhí comhaontaithe i gClár an Rialtais.

Sonraítear san Fhardal Astaíochtaí Bonnlíne sprioc um laghdú 51% ar astaíochtaí go dtí 957ktCO_2e trasna na réimsí d'úsáid fuinnimh na hearnála cónaithe, earnáil an iompair, earnáil na déantúsaíochta, earnáil na dramhaíola, earnáil na talmhaíochta, agus earnáil úsáid na talún.

Laghdóidh CCCPL/WCCC na hastaíochtaí sna limistéir ina bhfuilimid cuntasach go hiomlán (foirgnimh agus iompar CCCPL/WCCC).

Mar a léirítear i bhFíor 14 cabhróidh CCCPL/WCCC ó thaobh astaíochtaí a laghdú sna limistéir ina bhfuil tionchar againn (pleanáil, feidhmeanna reachtúla amhail cuairteanna ar fheirmeacha agus ó thaobh an tsoláthair de). Déanfaidh CCCPL/WCCC éascaíocht do laghduithe ar astaíochtaí i réimse na Déantúsaíochta agus réimse an Tionscail agus ar deireadh, trí sheirbhís na leabharlanna agus trí fheidhmeanna rannpháirtíochta poiblí eile, déanfaidh CCCPL/WCCC abhcóideacht ar mhaithe leis an ngníomhú ar son na haeráide agus spreagfaidh an Chomhairle feasacht ar conas mar is féidir le daoine a gcion a dhéanamh ar mhaithe leis an gcúram so.

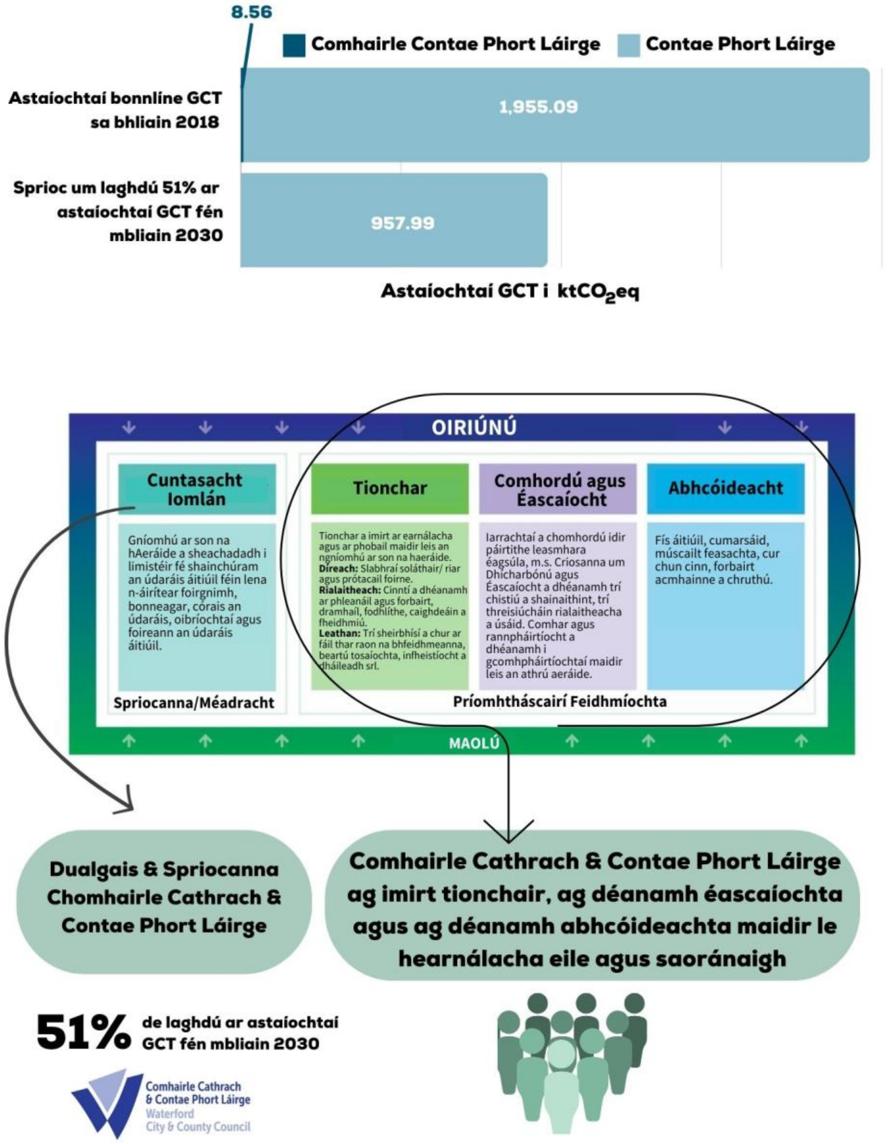

Fíor 14. Cuntasacht agus tionchar maidir le hastaíochtaí i bPort Láirge

3.4 Achoimre ar an gCrios um Dhícharbónú – Crios Chathair Phort Láirge – Próifílí ar Astaíochtaí Reatha

Is éard atá sna Criosanna um Dhícharbónú ná limistéir tástála atá sainaitheanta ag údarás áitiúil mar áit ina ndéanfar forbairt ar shlite nua chun gníomhartha ar son na haeráide a sheachadadh i gcomhpháirtíocht le fostóirí móra agus leis an bpobal sa cheantar.

Roghnaíodh sa bhliain 2021 Cathair Phort Láirge mar an gCrios um Dhícharbónú do Phort Láirge agus deineadh measúnacht sa bhliain 2023 ar na hastaíochtaí go léir sa chathair chun cead a thabhairt don Chomhairle limistéir a spriocaimsiú go héifeachtach inar féidir na laghduithe is mó ar astaíochtaí a bhaint amach agus san am céanna bonnlíne a chur ar fáil a ndéanfar laghduithe ar astaíochtaí a thomhas dá réir. Tugtar sonraí sa chuid seo d'fhionnachtana na bonnlíne.

3.4.1 Modheolaíocht

Léirítear in Aguisín Teicniúil D[1] an mhodheolaíocht chun Fardal Astaíochtaí Bonnlíne (FAB/BEI) Sraith 3 i gcomhair an Chreasa um Dhícharbónú (Cathair Phort Láirge) a chur i gcrích.

3.4.2 Torthaí ar na hAstaíochtaí

I dTábla 1 tugtar sonraí de na hastaíochtaí agus den úsáid fuinnimh sna hocht gcinn de limistéir astaíochtaí. Ba iad na hastaíochtaí iomlána sa chathair ná 289.5ktCO_2eq.

Is féidir miondealú na n-astaíochtaí de réir earnála sa chathair a fheiscint anso thíos. Eascraíonn na hastaíochtaí is airde as an iompar, as an ngnó agus as an earnáil chónaithe.

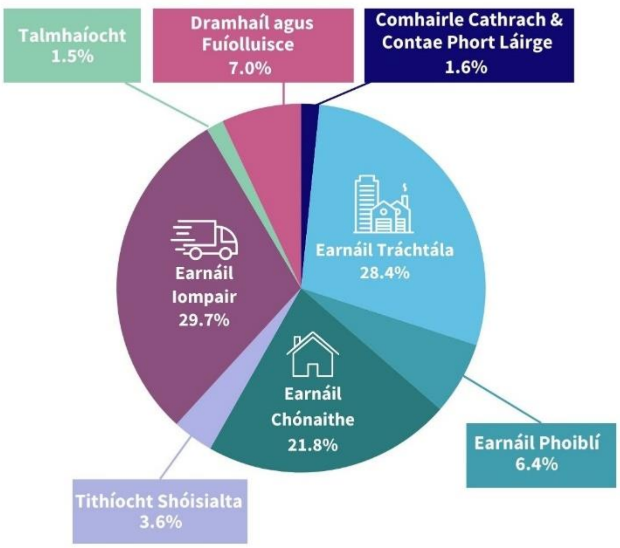

Fíor 15. Próifíl Astaíochtaí Chathair Phort Láirge

3.4.3 Tátail

Na gníomhartha a leagtar amach sa Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide seo, cuirfidh siad ar chumas na Comhairle astaíochtaí a laghdú óna gcuid astaíochtaí féin agus ón iompar go díreach. Oibreoidh an CCCPL/WCCC i gcomhpháirtíocht leis an Earnáil Tráchtála chun tosaíocht a dhéanamh den laghdú ar astaíochtaí agus chun áit ar bheagán carbóin inar féidir gnó a rith a dhéanamh de Chathair Phort Láirge. Deintear cur síos ar Ghníomhartha Aeráide i gcomhair na Cathrach i gcuid 5 den Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide.

Crios um Dhícharbónú Chathair Phort Láirge	Fuinneamh Iomlán (GWh)	Astaíochtaí GCT Iomlána (ktCO_2eq.)
Comhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge	15.3	4.6
Earnáil Phoiblí	66.7	18.4
Earnáil Tráchtála agus Tionscail	321.1	82.1
Earnáil Chónaithe	238.1	63.1
Tithíocht Shóisialta	44.6	10.5
Iompar	331.4	86.0
Talmhaíocht	0.2	4.5
Dramhaíl & Fuíolluisce	0.0	20.3

Tábla 1. Miondealú na nAstaíochtaí i gCathair Phort Láirge

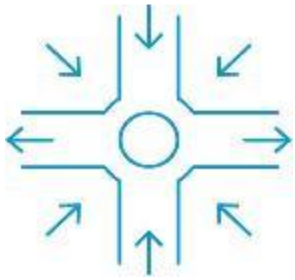

1 Gníomhaireacht Fuinnimh an Oirdheiscirt/Southeast Energy Agency, (2023). Fardal Astaíochtaí Bonnlíne Sraith 3

3.5 Achoimre ar Phróifíl Astaíochtaí Reatha Chomhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge

Deintear achoimre sa chuid seo ar shonraí d'astaíochtaí na Comhairle féin (CCCPL/WCCC) ón mbliain bhonnlíne 2018.

Tagann na sonraí a úsáidtear as an bhFardal Astaíochtaí Bonnlíne (FAB/BEI) Sraith 2[1]a d'ullmhaigh Gníomhaireacht Fuinnimh an Oirdheiscirt do Chomhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge in Aibreán 2023.

3.4.1 Modheolaíocht

Léirítear in Aguisín Teicniúil C an mhodheolaíocht chun Fardal Astaíochtaí Bonnlíne (FAB/BEI) Sraith 2 a chur i gcrích[2].

Deintear na sonraí i leith na n-astaíochtaí fuinneamhbhunaithe díreacha go léir de chuid na nÚdarás Áitiúil a thuairisciú ar bhonn bliantúil go dtí Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann (UFIE/SEAI) fén gCóras Sainordaitheach Faireacháin agus Tuairisceoireachta, i gcomhréir leis an modheolaíocht arna leagan amach ag an UFIE/SEAI. Tríd an gcóras so, cláraítear formhór na n-astaíochtaí díreacha ó úsáid agus dóchán na mbreoslaí agus an leictreachais as na príomhlimistéir mar iompar agus foirgnimh agus saoráidí. Ní áirítear fé láthair faireachán ar astaíochtaí na tithíochta sóisialta. Úsáidtear sonraí ón gCóras Faireacháin agus Tuairisceoireachta chun soláthar a dhéanamh ar Fhardal Astaíochtaí Bonnlíne a bhíonn fuinneamhbhunaithe d'fhonn gníomhartha a mhúnlú ar mhaithe le laghdú a dhéanamh ar astaíochtaí an Údaráis Áitiúil. Ríomhtar úsáid an fhuinnimh ó shonraí den ghníomhaíocht a fhaightear ón údarás áitiúil agus baintear feidhm as fachtóir astaíochtaí chun na sonraí den fhuinneamh a thiontú go dtí astaíochtaí iarbhír.

Cé go ndeintear na Spriocanna Náisiúnta a shuíomh le hais bonnlíne ón mbliain 2018, ceanglaítear ar Údaráis Áitiúla, de réir Threoirlínte na Roinne maidir le Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide a ullmhú, feidhm a bhaint as meán de na sonraí ón dtréimhse 2016-2018 mar a gcuid tréimhse bonnlíne. Léirítear, dá bharr san, san Fhardal Astaíochtaí Bonnlíne (FAB/BEI) ar fud an Chontae seo sonraí bonnlíne na bliana 2018 i dtaca le Contae Phort Láirge ina iomláine, rud a chuimsíonn sonraí 2018 Chomhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge. Maidir le spriocanna Chomhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge, áfach, ní foláir an tréimhse bhonnlíne 2016-2018 a úsáid, mar atá léirithe sa Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2021. Airítear an dá shraith de na sonraí le hAguisín C.

3.4.2 Torthaí ar na hAstaíochtaí

Agus sinn ag tiontú na sonraí d'úsáid an fhuinnimh go dtí astaíochtaí, **ba iad na hastaíochtaí iomlána de chuid CCCPL/WCCC i dtaca leis an mbliain 2018 ná 8.56 ktCO_2eq**:

- Ba é an Soilsiú Poiblí an chuid ab airde, agus ba éard a bhí ann ná 3.06ktCO_2eq (36%) d'astaíochtaí
- Ba é an cion ó Fhoirgnimh agus Saoráidí ná 2.97ktCO_2eq (35%)
- B'ionann an tIompar agus 2.52ktCO_2eq (29%)

Ar na príomhfhionnachtana ón dtuarascáil um FAB/BEI tá na cinn seo thíos:

- Ba é an fuinneamh críochnaitheach iomlán a úsáideadh - sa bhliain 2018 ná 28.44 GWh
- Foirgnimh/Saoráidí ab ea an tomhaltóir fuinnimh ba mhó san earnáil, agus ba éard a bhí ann ná 36.5% den tomhaltas iomlán fuinnimh, agus ina dhiaidh bhí an tIompar ar 35% agus an Soilsiú Poibllí ar 28.5%
- Ba iad na hastaíochtaí críochnaitheacha iomlána a tháirg Comhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge sa bhliain 2018 ná 8.56 ktCO_2eq
- Bhí an Soilsiú Poiblí freagrach as na hastaíochtaí GCT/GHG ab airde ó Chomhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge, agus é ar 36%, agus bhí Foirgnimh/Saoráidí ina dhiaidh ar 35% agus ansan bhí an tIompar ar 29%

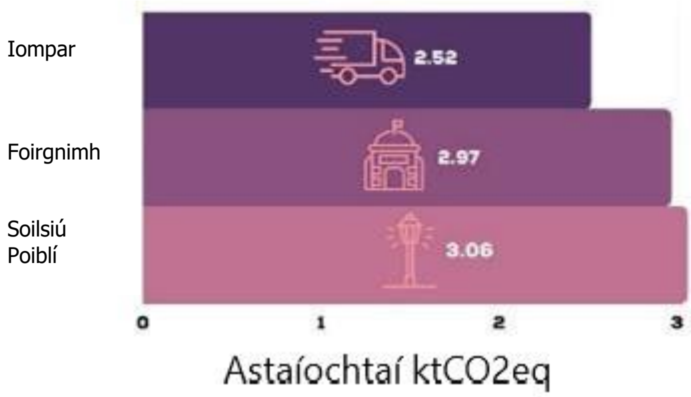

Fíor 16. Miondealú na nAstaíochtaí ó CCCPL/WCCC

3.4.3 Tátail

Is é cion CCCPL/WCCC de na hastaíochtaí iomlána do Chontae Phort Láirge ná 0.4%. Cé go bhfuil na hastaíochtaí seo íseal i gcomparáid le hastaíochtaí an Chontae trí chéile, is ann do dheiseanna iontacha chun feabhas a chur ar an éifeachtúlacht fuinnimh i bhfoirgnimh CCCPL/WCCC, chun a bheith mar cheannaire ar an nglacadh leis na teicneolaíochtaí ísealcharbóin agus chun a bheith ag obair le hearnálacha éagsúla d'fhonn astaíochtaí a laghdú agus oiriúnú a dhéanamh chun iarmhairt na dtarlúintí adhaimsire a laghdú. Thairis sin, tá ceanglas reachtúil ar CCCPL/WCCC go laghdófar ár n-astaíochtaí fé 51% ar a laghad fén mbliain 2030.

Tá Plean Gníomhaithe Chontae Phort Láirge ar son na hAeráide beartaithe chun sainmhíniú agus léiriú a dhéanamh ar bhealach follasach chun na laghduithe riachtanacha a bhaint amach. Mar chuid den phlean gníomhaithe ar son na haeráide, beidh CCCPL/WCCC freagrach as astaíochtaí na ngás ceaptha teasa a laghdú óna sócmhainní agus bonneagar féin, le linn di glacadh le cúram leathan chun tionchar a imirt ar dhaoine agus ar dhreamanna eile, agus chun éascaíocht a dhéanamh dóibh, ó thaobh a gcuid spriocanna féin a shroisint. Tá so riachtanach chun a chinntiú go mbainfear amach go hiomlán na tairbhí geilleagracha sóisialta timpeallachta is bainteach leis an ngníomhú ar son na haeráide.

Tá an plean so dréachtaithe ag Comhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge de réir na bpríomhphrionsabal de na Treoirlínte maidir le Pleanáil Ghníomhaithe an Údaráis Áitiúil ar son na hAeráide chun a chinntiú go mbeidh plean gníomhaithe an údaráis áitiúil ar son na haeráide: Uaillmhianach, Gníomhdhírithe, Fianaisebhunaithe, Rannpháirtíoch agus Trédhearcach

1 Gníomhaireacht Fuinnimh an Oirdheiscirt, (2023). Fardal Astaíochtaí Bonnlíne Sraith 2.

4. Creat na nGníomhartha ar son na hAeráide

4.1 Ceapadh Gnímh

Tá na Gníomhartha sa phlean so ceaptha ar bhonn a n-acmhainne chun seachadadh a dhéanamh ar an ngníomhú éifeachtach ar son na haeráide do Chathair agus do Chontae Phort Láirge. Aontaíodh na gníomhartha i ndiaidh sraithe de chruinnithe inmheánacha rannpháirtíochta le ranna na Comhairle, comhairliúchán le Comhairleoirí, seisiúin eolais sna leabharlanna don phobal i gcoitinne, rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha agus próiseas comhairliúcháin ar líne.

Chun gníomhartha an phlean so a chur i bhfeidhm, beidh gá le rannpháirtíocht, comhar, agus comhpháirtíocht le raon mór páirtithe leasmhara ó leibhéal an Rialtais go dtí leibhéal an phobail d'fhonn seachadadh a dhéanamh ar an ngníomhú ar son na haeráide.

Tá gníomhartha forbartha ag CCCPL/WCCC trí úsáid a bhaint as an gcur chuige SICRU/SMART:

1. Sonrach – an gníomh a shainmhíniú go soiléir agus deimhin a dhéanamh de gur féidir é a thomhas
2. Intomhaiste – an gníomh a chainníochtú agus/nó táscaire ar dhul chun cinn a mholadh
3. Comhaontaithe - a lua cé a stiúrfaidh an gníomh agus cé a bheidh cuntasach ann
4. Réalaíoch – deimhin a dhéanamh de go bhfuil an gníomh uaillmhianach ach indéanta ar bhonn réalaíoch
5. Uainithe – a shonrú cathain a bheidh an gníomh curtha i gcrích

Is cóir a thabhairt fé ndeara go gcloíonn na gníomhartha a liostaítear i bPlean Gníomhaithe an Údaráis Áitiúil ar son na hAeráide le cur chuige creata ama.

GNÍOMHAÍOCHT	GRÚPA	TORADH
Réamh-Chomhairliúchán: Cruinnithe Inmheánacha Rannpháirtíochta	Ranna Uile na Comhairle – 10 gceardlann	Gníomhartha Ranna na Comhairle a bhaineann go sonrach le gach Roinn ceaptha.
Réamh-Chomhairliúchán: Ceardlanna Comhairleoirí agus Cruinnithe na gCeantracha	Comhairleoirí Cathrach agus Conae – 2 Chruinniú Iomlánacha agus 3 Chruinniú Cheantracha	Próiseas um Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide pléite; saincheisteanna a bhaineann le sonrach le limistéir ar leith tarraingthe anuas; dréachtghníomhartha roinnte
Láithreoireacht Réamh-Chomhairliúcháin	Coiste Timpeallachta um Beartas Straitéiseach (CBS/SPC Timpeallachta)	Próiseas um Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide pléite; saincheisteanna a bhaineann le sonrach le limistéir ar leith tarraingthe anuas; dréachtghníomhartha roinnte
Láithreoireacht Réamh-Chomhairliúcháin	Coiste Forbartha Áitiúla Pobail (CFÁP/LCDC)	Próiseas um Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide pléite; saincheisteanna a bhaineann le sonrach le limistéir ar leith tarraingthe anuas; dréachtghníomhartha roinnte
Ceardlann Réamh-Chomhairliúcháin	Port Láirge 2040	Próiseas um Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide pléite; saincheisteanna a bhaineann go sonrach le limistéir ar leith tarraingthe anuas; dréachtghníomhartha roinnte
Réamh-Chomhairliúchán: Seisiúin Eolais sna Leabharlanna	An Pobal i gCoitinne	Eolas a scaipeadh, plé ar shaincheisteanna a bhaineann go sonrach le limistéir ar leith.
Láithreoireacht Réamh-Chomhairliúcháin	Baill den Líonra Rannpháirtíochta Pobail (LRP/PPN)	Próiseas um Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide pléite; saincheisteanna a bhaineann le sonrach le limistéir ar leith tarraingthe anuas; dréachtghníomhartha roinnte
Réamh-Chomhairliúchán Ar Líne tríd an dTairseach *Consult*	Na páirtithe leasmhara ar fad	Saincheisteanna a bhaineann go sonrach le limistéir ar leith tarraingthe anuas; 22 cheann de fhreagairtí sonracha taifeadta.

Tábla 2. Rannpháirtíocht Réamh-Chomhairliúcháin

4.2 Fís an Phlean

Bheith ina eagraíocht atá díonach ó thaobh na haeráide de, ar bheagán carbóin agus ag spreagadh, ag stiúradh, agus ag éascú an ghníomhaithe ar son na haeráide atá uaillmhianach agus cóir ar fud an chontae agus ar fud na cathrach.

4.3 Misean an Phlean

Chun na spriocanna uaillmhianacha san Acht um Ghníomhú Aeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin (Leasú), 2021 a chur i gcrích agus san am céanna tionchar a imirt ar ghníomhú dearfach ar son na haeráide ar fud an phobail agus tacú leis an ngníomhú san, chomh maith lena chinntiú go bhfanfaidh Port Láirge mar áit atá tarraingteach agus inbhuanaithe chun cónaí inti, chun cuairt a thabhairt uirthi, chun staidéar a dhéanamh inti agus chun gnó a dhéanamh inti, ar mhaithe leis an nglúin reatha agus leis na glúine sa todhchaí.

Déanfaidh Plean Gníomhaithe Phort Láirge ar son na hAeráide an méid seo a leanas:

- Deimhin a dhéanamh de go bhfuil Port Láirge uaillmhianach ina chur chuige don ghníomhú aeráide agus go gcuirfear bearta i ngníomh ar bhonn na heolaíochta is fearr atá ar fáil
- Sainaithint agus seachadadh ar Chrios um Dhícharbónú i limistéar an údaráis áitiúil chun gníomhú mar limistéar tástála do raon beart um maolú agus oiriúnú ar an athrú aeráide agus raon beart bithéagsúlachta i limistéar sainmhínithe trí shainaithint a dhéanamh ar thionscadail agus ar thorthaí a chabhróidh le seachadadh an Chuspóra Náisiúnta Aeráide
- Teicneolaíochtaí fuinnimh in-athnuaite - a chomhtháthú in oibríochtaí gnó - na comhairle ar mhaithe leis an bpobal
- An oidhreacht chultúir agus an bhithéagsúlacht sa chathair is sine in Éirinn agus i limistéar leathan an chontae a chaomhnú agus a chur chun cinn
- Caighdeán na beatha agus an mhaireachtaint fholláin a chur chun cinn trí sheirbhísí ardchaighdeáin a sheachadadh
- Cultúr na smaointeoireachta nuálaí a spreagadh chun geilleagar inbhuanaithe a chothú i bPort Láirge agus ar fud an Oirdheiscirt
- An Cuspóir Náisiúnta Aeráide a chumhdach i bpleananna bliantúla oibre na Comhairle chun an t-aistriú go dtí geilleagar atá díonach ó thaobh na haeráide de, saibhir ó thaobh na bithéagsúlachta de, inbhuanaithe ó thaobh an chomhshaoil de agus neodrach ó thaobh na haeráide de, a thóraíocht agus a bhaint amach, tráth nach déanaí ná deireadh na bliana 2050.

4.4 Spriocanna Straitéiseacha agus Cuspóir

Leagtar amach sna spriocanna straitéiseacha an comhthéasc i dtaca le gníomhartha maolúcháin agus oiriúnúcháin ar mhaithe le Fís agus Misean Chomhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge maidir leis an ngníomhú ar son na haeráide. Trí spriocanna dá leithéid a shainaithint agus a fhorbairt, bunaítear cur chuige struchtúrtha i leith leagan amach na ngníomhartha ar son na haeráide a bheidh le hionramháil.

Is iad na cúig sprioc straitéiseacha den phlean so ná iad so a leanas:

1. Rialachas agus Ceannaireacht
2. Timpeallacht Thógtha agus Iompar
3. Timpeallacht Nádúrtha agus Bonneagar Glas
4. Pobail: Díonacht agus Aistriú Cóir
5. Inbhuanaitheacht agus Bainistiú ar Acmhainn

Tá liosta iomlán de na gníomhartha ar fáil in Aguisín F chun an léitheoireacht a éascú.

Baineann na gníomhartha so le limistéar Phort Láirge lasmuigh de Chathair Phort Láirge. Pléitear i gCaibidil 5 le gníomhartha a bhaineann go sonrach le Cathair Phort Láirge.

Is cóir a thabhairt fé ndeara go gcloíonn na gníomhartha go léir a liostaítear i bPlean Gníomhaithe an Údaráis Áitiúil ar son na hAeráide le cur chuige creata ama. Cloíonn na gníomhartha leis na creataí ama so a leanas:

Gearrthréimhseach – laistigh de bhliain amháin
Meántréimhseach – roimh 2027
Fadtréimhseach – roimh 2029

Tagraíonn **GÉAS/DECA** do na spriocanna a shonraítear i "nGníomh Éifeachtach ar son na hAeráide á Sheachadadh" leis an nGníomhaireacht Bainistíochta Rialtais Áitiúil[1].

4.4.1 Sprioc Straitéiseach 1: Rialachas agus Ceannaireacht

Cuirfidh Comhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge an dea-rialachas i ngníomh and cinnteoidh sí go nochtfar ceannaireacht éifeachtach i gcur i ngníomh an Phlean Áitiúil Ghníomhaithe ar son na hAeráide.

Déanfar forbairt agus beachtú ar na sásraí cuí i dtaca le maolú agus oiriúnú éifeachtach ar son na haeráide chun a chinntiú go sroisfear na spriocanna áitiúla agus náisiúnta um ghníomhú ar son na haeráide.

Cuspóir
Feidhm cheannaireachta a ghlacadh ar láimh ó thaobh bearta gníomhaithe ar son na haeráide a chur i bhfeidhm ar fud Chathair agus Contae Phort Láirge, chomh maith le comhar trasrannach sa Chomhairle a chinntiú agus tionchar a imirt ar pháirtithe leasmhara seachtracha chun ceannaireacht a thabhairt le dea-shampla ina gcuid réimsí freagrachta.

Gníomhartha Ginearálta

Gníomh #	Gníomh	Cineál an Ghnímh	Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF/KPI)	Roinn Cheannasaíochta	Spleáchais	Creat Ama	Sprioc GÉAS/DECA
1.1	Deimhin a dhéanamh de go n-áirítear an tAthrú Aeráide leis an gClár Priacal	Oiriúnú	Clár Priacal Nuashonraithe	Seirbhísí Corparáideacha / Aeráid	Tacaíocht Bainisteoireachta	Gairid	1,2
1.2	Athbhreithniú ar thoilleadh foirgnimh agus ar fhéidearthachtaí cianoibre/ sealaíochta deisce d'fhoireann an Údaráis Áitiúil	Maolú	Líon na mball foirne is cuí cianobair/oibriú cumaisc; difríocht mheasta astaíochtaí	Acmhainní Daonna	Comhar trasrannach	Gairid	1,3
1.3	Athbhreithniú ar uaireanta solúbtha oibre agus patrúin taistil á gcur san áireamh	Maolú	Meánfhad ama comaitéireachta na mball foirne	Acmhainní Daonna	Tacaíocht bheartais	Gairid	1,2,3
1.4	An oiliúint bhliantúil d'fhoireann an Údaráis Áitiúil agus de na hionadaithe thofa, fé cheisteanna a bhaineann go sonrach lena gcuid oibre féin	Maolú	Líon na mball foirne a fuair an oiliúint	Aeráid	Oiliúint	Gairid	1,3
1.5	Comhtháthú an tSoláthair Phoiblí Ghlais i bpleananna oibre na Rannóga ar fad	Maolú	Líon na mball foirne a fuair an oiliúint, % de chonarthaí an tSoláthair Phoiblí Ghlais curtha i ngníomh	Soláthar	Oiliúint, comhar trasrannach	Gairid	1,2
1.6	An t-athrú aeráide a bhreithniú i dtionscadail mhórscala (anailís ar astaíochtaí carbóin mar chuid de gach anailís sa todhchaí) agus Deimhniúchán um Dhearadh Uirbeach atá Íogair don Uisce	Maolú	Táscairí Éagsúla		Comhar trasrannach	Gairid	1

Gníomhartha Ginearálta (ar leanúint)

Gníomh #	Gníomh	Cineál an Ghnímh	Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF/KPI)	Roinn Cheannasaíochta	Spleáchais	Creat Ama	Sprioc GÉAS/DECA
1.7	Córas a fhorbairt chun costais na n-iarmhairtí aeráide a chlibeáil	Oiriúnú	Córas i bhfeidhm	Airgeadas	Oiliúint	Gairid	1,2
1.8	Meáin shóisialta um sheachadadh gníomhaithe ar son na haeráide a chruthú	Comhcheangailte	Postálacha rialta/nuashonruithe /comhairle phoiblí i gcúrsaíocht	Aeráid	Comhar trasrannach	Gairid	1,2
1.9	Breithniú a dhéanamh ó thaobh tacú leis an gConradh maidir le Neamhleathadh na mBreoslaí Iontaise	Maolú	An Conradh a shíniú agus na gníomhartha leantacha a ghlacadh	Aeráid	Comhar trasrannach	Gairid	1,2
1.10	Cur chuige réigiúnach d'fhonn leabharlanna a spreagadh chun seirbhísí ar líne a chur ar fáil agus an obair pháipéarachais a laghdú i ndáil le clódóireacht, foirmeacha srl.	Maolú	% Seirbhísí Ar Líne Ar Fáil, an méid páipéir a úsáidtear	Leabharlanna	Oiliúint, comhar trasrannach	Meánach	1

Acmhainní Daonna

Gníomh #	Gníomh	Cineál an Ghnímh – Maolú/ Oiriúnú/ Comhcheangailte	Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF/KPI)	Roinn Cheannasaíochta	Spleáchais	Creat Ama	Sprioc GÉAS/DECA
1.11	Oiliúint Ghníomhaithe ar son na hAeráide don Fhoireann – cur le scileanna na bhfostaithe chun a chinntiú go bhfuilid ullamh agus in ann dul in oiriúint d'iarmhairtí an athraithe aeráide.	Comhcheangailte	Líon na mball foirne a fuair an oiliúint	Aeráid/Acmhainní Daonna	Oiliúint	Gairid	1,2
1.12	Fógráin/Sainchuntais ar Phoist – critéir ghníomhaithe ar son na haeráide/critéir ghlasa a chur i bhfeidhm sna sainchuntais ar phoist, san áit ar féidir, chun tiomantas CCCPL/WCCC don aistriú ar son na haeráide a thaispeáint.	Comhcheangailte	Sainchuntais ar phoist nuashonraithe	Acmhainní Daonna	Comhar trasrannach	Gairid	1,2
1.13	Próiseas teachta ar bord do bhaill nua den fhoireann – eolas ar thuras CCCPL/ WCCC um ghníomhú ar son na haeráide a shnaidhmeadh leis an bpróiseas teachta ar bord do bhaill nua den fhoireann.	Comhcheangailte	Próiseas teachta ar bord do bhaill nua den fhoireann nuashonraithe	Aeráid/Acmhainní Daonna	Comhar trasrannach	Gairid	1,2
1.14	Beartas um obair chumaisc – na tairbhí den chianobair a thaispeáint ó thaobh na coigilte ar astaíochtaí, na ciliméadair thaistil seachanta srl.	Maolú	Togra ullmhaithe, agus meastachán ar an gcoigilt ar astaíochtaí san áireamh	Acmhainní Daonna/ Aeráid	Comhar trasrannach	Gairid	1,2
1.15	Beartas taistil – critéir ghníomhaithe aeráide/critéir ghlasa a shnaidhmeadh leis an mbeartas taistil, athbhreithniú ar an ngá le taisteal idir na láithreacha oibre.	Maolú	Nuashonrú ar bheartas taistil	Acmhainní Daonna	Comhar trasrannach	Meánach	1,2
1.16	Beartas ar uaireanta solúbtha oibre – athbheithniú ar an mbeartas san chun plódú tráchta a laghdú, astaíochtaí agus am taistil a laghdú maidir le baill foirne a bhíonn ag taisteal ag na huaireanta tráchta is gnóthaí. (i gcás sealbhóirí poist nach mbíonn ag plé leis an bpobal)	Comhcheangailte	Comaitéireacht i rith na n-uaireanta tráchta is ciúine ar fáil	Acmhainní Daonna	Comhar trasrannach	Gairid	1,2
1.17	Feachtas bliantúil um choigilt fuinnimh "Laghdaigh d'Úsáid" a sheachadadh	Maolú	Seachadadh rathúil ar an bhfeachtas agus coigiltí tomhaiste fuinnimh	Aeráid	Oiliúint, Comhar trasrannach	Gairid	1,2
1.18	Duais don Churadh Glas – i gcomhpháirtíocht leis an mBuíon Ghíomhaithe ar son na hAeráide, scéim a sheiftiú chun aitheantas a thabhairt d'fhostaithe a ghlacann páirt i ngníomhaíochtaí chun an gníomhú ar son na haeráide sa láthair oibre a chur chun cinn agus a fheabhsú	Comhcheangailte	Scéim um Dhuais Bhliantúil curtha i bhfeidhm	Aeráid/Acmhainní Daonna	Comhar trasrannach	Gairid	1,2

Airgeadas

Gníomh #	Gníomh	Cineál an Ghnímh	Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF/KPI)	Roinn Cheannasaíochta	Spleáchais	Creat Ama	Sprioc GÉAS/DECA
1.19	Taifeadadh cuí ar chostas na hadhaimsire don Chomhairle fiú sa chás nach ann do scéim chun cistí a éileamh thar n-ais	Comhcheangailte	Líon na gcostas adhaimsire a cláraíodh	Airgeadas	Comhar trasrannach	Meánach	3
1.20	Forbairt um chás gnó chun costas fadtréimhseach fuinnimh agus timpeallachta a chuimsiú freisin	Comhcheangailte	Nós imeachta um chás gnó nuashonraithe	Aeráid	Comhar trasrannach	Gairid	1,2,3
1.21	Leanúint na Scéime Lascaine Fuinnimh ar Rátaí Tráchtála	Maolú	# de ghnólachtaí páirteach agus ag coigilt fuinnimh	Aeráid/Airgeadas	Tacaíocht ó ghnólachtaí	Gairid	2,5
1.22	Caiteachas bliantúil tiomnaithe ar an athrú aeráide mar chion den bhuiséad bardasach nó *per capita*	Comhcheangailte	€ infheistithe i dtionscadail oiriúnúcháin nó maolúcháin	Bainisteoirí Sinsearacha	Roghanna Buiséadúcháin leagtha síos de réir beartais	Gairid	1,2,3
1.23	Infheistíocht na Comhairle Contae i gcomhpháirtíocht ar mhaithe le tionscadail fuinnimh in-athnuaite ina sainaithnítear tionscadal oiriúnach[a]	Maolú	# de thionscadail indéanta	Pleanáil	Comhar trasrannach, Acmhainní	Meánach	1,2,4,5
1.24	Iarratas a dhéanamh ar Chistiú Taiscéalaíochta agus tionscadail fuinnimh a sheachadadh agus leanúint d'iarratas a dhéanamh ar Chistiú um Pobal Fuinnimh Níos Fearr[a]	Comhcheangailte	# de thionscadail seachadta # de choigilt tonnaí CO2	Aeráid/Airgeadas	Comhar trasrannach	Meánach	1,2
1.25	Forbairt a dhéanamh ar Bhanna Glas do Phort Láirge	Comhcheangailte	€ d'infheistíocht áirithithe	Aeráid/Airgeadas	Oiliúint, Acmhainní	Meánach	1,2
1.26	Forbairt a dhéanamh ar ionstraim airgeadais chun iarfheistiú na tithíochta sóisialta a bhrostú[a]	Maolú	# de thithe uasghrádaithe	Aeráid/Airgeadas	Comhar trasrannach, Acmhainní	Meánach	1,2, 4

4.4.2 Sprioc Straitéiseach 2: Timpeallacht Thógtha agus Iompar

Cuspóir

Laghdú a dhéanamh ar astaíochtaí na ngás ceaptha teasa de chuid Chomhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge trí laghdú a dhéanamh ar a bheith i dtuilleamaí na mbreoslaí iontaise trí éifeachtúlacht mhéadaithe fuinnimh, gluaiseacht chun an iompair ghníomhaigh agus chun an iompair phoiblí, úsáid na dteicneolaíochtaí fuinnimh in-athnuaite agus tionchar a imirt ar mhaithe leis an athrú iompraíochta ar bhonn inmheánach agus ar bhonn seachtrach.

Iompar

Gníomh #	Gníomh	Cineál an Ghnímh	Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF/KPI)	Roinn Cheannasaíochta	Spleáchais	Creat Ama	Sprioc GÉAS/DECA
2.1	**Oiliúint Tiomána Éiceolaíche** a sholáthar d'fhoireann Chabhlach Feithiclí CCCPL/ WCCC	Maolú	% d'fhoireann an Chabhlaigh Feithiclí a fuair an oiliúint	Bóithre/Acmhainní Daonna	Acmhainní	Gairid	1,2
2.2	**Breosla in-athnuaite** a chur in áit na mbreoslaí iontaise i gCabhlach Feithiclí CCCPL/ WCCC agus san am céanna féachaint chuige go bhfoinseofar ar bhealach inbhuanaithe an fuinneamh/breosla a úsáidfear chun feithiclí an údarais aitiúil a chumhachtú[b]	Maolú	% den Chabhlach Feithiclí ag rith ar HVO (Ola Phlandúil Hidreachóireáilte); (% d'athrú in astaíochtaí GCT Clarke)	Bóithre/Aeráid	Comhar trasrannach, Acmhainní	Meánach - Fada	1,2
2.3	Feithiclí leictreacha (EV) a chur in áit na bhfeithiclí breosla iontaise i gCabhlach Feithiclí CCCPL/ WCCC[c]	Maolú	% den Chabhlach Feithiclí atá ina bhfeithiclí leictreacha (EV)	Bóithre/Aeráid	Riachtanais bhuiséadúcháin	Meánach	1,2
2.4	An Straitéis um Luchtú Fheithiclí Leictreacha an Chontae a sheachadadh agus na fionnachtana a úsáid chun iarratas a dhéanamh ar mhaoiniú don scéim um luchtú na bhfeithiclí leictreacha i gcomharsanachtaí cónaithe i leith na limistéar a bheidh aitheanta mar a bheith i ngátar pointí luchtúcháin[a]	Maolú	Líon na scéimeanna	ZEVI (Feithiclí Astaíochtaí Nialasacha Éireann) / Oifigí na Limistéar	Comhar trasrannach, Acmhainní, Rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmharca seachtracha	Meánach	4,5
2.5	Cur le cabhlach reatha na rothar leictreach agus an tacaíocht riachtanach a thabhairt don fhoireann chun na rothair a úsáid	Maolú	Méadú ar rothair agus úsáid	Taisteal Gníomhach	Riachtanais bhuiséadúcháin	Gairid	1,2
2.6	Seachadadh a dhéanamh ar Mhoil Leictrea-Shoghluaiseachta (iosta do ghluaisteáin, scútair agus rothair leictreacha), ina bhféadfaidh an pobal feithiclí a fháil ar cíos agus éascaíocht a dhéanamh do chlubanna feithiclí leictreacha[a]	Maolú	# de mhoil	Bóithre	Láithreacha a bheith ar fáil, acmhainní, páirtithe leasmhara seachtracha, comhar trassrannach	Meánach	4,5,6
2.7	Taighde a dhéanamh ar indéantacht na réiteach nuálach um **Luchtú na bhFeithiclí Leictreacha** (luchtú urláir, luchtú lastuas)	Maolú	Foilsiú na Straitéise um Luchtú na bhFeithiclí Leictreacha	Aeráid	Taighde, buiséadúchán	Fada	5
2.8	Comhoibriú leis an Údarás Náisiúnta Iompair (ÚNI/NTA) chun córais a fheabhsú:- Comhtháthú idir an t-iarnród agus SILCPL/WMATS (Na Céanna Thuaidh) - Saoráidí stad bus - Ceangailtí Bus	Maolú	# de stadanna bus Síneadh ar bhealaí bus	Bóithre	Comhar trasrannach	Gairid	4,6

Iompar (ar leaniúnt)

Gníomh #	Gníomh	Cineál an Ghnímh	Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF/KPI)	Roinn Cheannasaíochta	Spleáchais	Creat Ama	Sprioc GÉAS/DECA
2.9	Dul i gcomhar le lucht an Taistil Ghníomhaigh & leis an Innealtóir Ceantair chun scoileanna a shainaithint agus chun oibriú leo súd d'fhonn clár a rith um bealaí sábhálte chun na scoile (Sráideanna Scoile). É a bheith mar aidhm scoil amháin in aghaidh na bliana sa Chontae [a]	Maolú	# de thionscadail	Bóithre, Taisteal Gníomhach	Comhar trasrannach, rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara	Meánach	1, 4, 6
2.10	Céatadán de na háiteanna páirceála athraithe go dtí páirceáil rothar – athbhreithniú ar pháirceáil riachtanach agus maoiniú ar pháirceáil rothar in áiteanna oiriúnacha	Maolú	# d'áiteanna páirceála rothar curtha ar fáil	Bóithre, Taisteal Gníomhach	Comhar trasrannach, éileamh	Meánach	1,4
2.11	Clár in aghaidh an Réchasta (Nasc le truailliú an aeir / Sláinte). Faireachán ísealchostais ar thruailliú an aeir	Maolú	Feachtas seachadta agus deireadh curtha leis an réchasadh lasmuigh de bhunscoileanna	Bóithre, Pobal, Aeráid	Rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara, comhar trasrannach	Meánach	5,6
2.12	An clár faireacháin ar chaighdeán an aeir a leathnú go dtí bunscoileanna i mbailte ar fud na cathrach	Maolú	# de mhonatóirí suiteáilte	Comhshaol	Acmhainní, Páirtithe leasmhara seachtracha	Meánach	3, 4, 6
2.13	Beartas um Chárta Breosla (lena n-áirítear faireachán, PTF/KPI - míleáiste in aghaidh an lítir)	Maolú	Beartas seachadta	Bóithre	Comhar trasrannach, oiliúint na foirne	Gairid	1, 2
2.14	Dreasachtaí oiriúnacha a shainaithint agus a chur i bhfeidhm chun daoine a spreagadh chun carr-roinnt a dhéanamh	Maolú	Seachadadh na haipe carr-roinnte, tairbhí páirceála i bhfeidhm	Bóithre	Comhar trasrannach	Meánach	1, 2
2.15	Páirceáil na ngluaisteán a bhainistiú trí Sriantachtaí ar Éileamh chun an t-iompar gníomhach agus an t-iompar poiblí a dhéanamh níos tarraingtí	Maolú	# de charrchlóis páirteach	Bóithre/Bainisteoirí Sinsearacha	Taighde, Comhar trasrannach	Fada	1,2,6
2.16	Athbhreithniú a dhéanamh ar thimpealláin chun feabhsuithe a aimsiú: Stíl Ísiltíreach	Maolú	# de thimpealláin	Taisteal Gníomhach	Taighde agus oiriúnacht láithreach	Meánach	1,3,6
2.17	Plean Soghluaisteachta a sheachadadh i gcomhair na Comhairle agus fostóirí móra sa chathair a spreagadh chun an rud céanna a dhéanamh	Maolú	% de laghdú i líon na mball foirne a thaistealaíonn i bhfeithiclí aontaistealaí	Gníomhú ar son na hAeráide	Comhar trasrannach	Gairid	1,5

Bainistiú na mBóithre

Gníomh #	Gníomh	Maolú/ Oiriúnú/ Comhcheangailte	Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF/KPI)	Roinn Cheannasaíochta	Spleáchais	Creat Ama	Sprioc GÉAS/DECA
2.18	Comhtháthú na gCóras um Dhraenáil Uirbeach Inbhuanaithe agus na réiteach dúlrabhunaithe eile sna pleananna[d]	Oiriúnú	# de scéimeanna oiriúnaithe, laghdú ar tharlúintí tuilte	Pleanáil, Bóithre	Gairid	Oiliúint, comhar trasrannach	1,3
2.19	Spriocanna an Taistil Ghníomhaigh - páirceáil shábháilte na rothar sna príomh-charrchlóis, lánaí rothar deartha chun a n-úsáide ag comaitéirí laethúla[a]	Maolú	ciliméadair de bhonneagar rothaíochta curtha i ngníomh	Taisteal Gníomhach, Bóithre	Meánach	Comhar trasrannach	4,6
2.2	Tosaíocht do rothair ag acomhail chun an tsábháilteacht a fheabhsú agus chun an rothaíocht shábháilte a chur chun cinn. Línte Stad Roimh Ré (bosca rothair) a chuimsiú do rothaithe ag na hacomhail	Maolú	# d'acomhail spriocdhírithe	Bóithre	Gairid	Comhar trasrannach	6
2.21	Bogadh ar aghaidh ó na carrchlóis shealadacha chun an bonneagar carrdhírithe a laghdú	Maolú	coigiltí ar astaíochtaí C02, laghdú ar an bplódú tráchta	Bóithre	Meánach	Comhar trasrannach	1,3,6
2.22	Laghdú a dhéanamh ar an iarmhairt teasoileáin uirbigh sna limistéir uirbeacha (limistéir ghlasa chomh maith le pábháil in aon áirithiú do choisithe, brat méadaithe crann)	Comhcheangailte	Bearta déanta chun teochtaí a laghdú m.s. glasú uirbeach. % de spás glas méadaithe, teochtaí tomhaiste	Pleanáil	Meánach	Acmhainní, oiliúint	1,3
2.23	Cuid den chlár gnó áitiúil a dhéanamh gach bliain den Lá Eorpach Saor ó Charranna/ Laethanta an Aeir Ghlain/Seachtain na Rothar	Maolú	rannpháirtíocht san imeacht, coigiltí ar astaíochtaí C02	Aeráid, Bóithre	Gairid	Comhaontú Polaitiúil, comhar trasrannach	4,5,6
2.24	"baill the" na tráchta a shainaithint agus pleananna bainisteoireachta a chur i ngníomh	Maolú	laghduithe ar an bplódú tráchta	Bóithre	Meánach	Comhar trasrannach	1,3
2.25	Triail a bhaint as ábhair bhóithre nua a bhfuil luachanna ísle carbóin acu, i gcomhpháirtíocht le TII (Bonneagar Iompair Éireann)	Comhcheangailte	coigiltí ar astaíochtaí C02	Bóithre	Gairid	Acmhainní, oiliúint	1,2
2.26	Athbhreithniú a dhéanamh ar Theorainn Luais de réir na Straitéise Iompair do Limistéar Ceannchathartha Phort Láirge - 30km san uair ar bhóithre uirbeacha[e]	Maolú	Tuarascáil scóipe, líon na mbealaí lenar pléadh	Bóithre	Gairid	Comhaontú Polaitiúil, comhar trasrannach	1
2.27	Suirbhé ar bhóithre/ droichid/ bonneagar atá leochaileach do tharlúintí adhaimsire, tuarascáil leochaileachta a tháirgeadh agus na struchtúir úd a athneartú[f]	Comhcheangailte	Droichid sainaitheanta	Bóithre	Meánach	Comhar trasrannach	1,3
2.28	Forfheidhmiú ar dhlíthe in aghaidh na páirceála ar chosáin nó in áiteanna páirceála do dhaoine fé mhíchumas/ cosáin níos airde chun cur in aghaidh na páirceála mídhleathaí. A chinntiú go mbeidh gach cosán ard a dhóthain chun go mbeidh sé níos airde ná an bóthar tadhlach d'fhonn cur in aghaidh na páirceála ar chosáin	Maolú	Laghdú ar pháirceáil mhídhleathach	Bóithre	Gairid	Comhaontú polaitiúil, comhar trasrannach	1

Bainistiú na mBóithre (ar leanúint)

Gníomh #	Gníomh	Maolú/ Oiriúnú/ Comhcheangailte	Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF/KPI)	Roinn Cheannasaíochta	Spleáchais	Creat Ama	Sprioc GÉAS/DECA
2.28	Forfheidhmiú ar dhlíthe in aghaidh na páirceála ar chosáin nó in áiteanna páirceála do dhaoine fé mhíchumas/ cosáin níos airde chun cur in aghaidh na páirceála mídhleathaí. A chinntiú go mbeidh gach cosán ard a dhóthain chun go mbeidh sé níos airde ná an bóthar tadhlach d'fhonn cur in aghaidh na páirceála ar chosáin	Maolú	Laghdú ar pháirceáil mhídhleathach	Bóithre	Gairid	Comhaontú polaitiúil, comhar trasrannach	1
2.29	Deimhin a dhéanamh d'athúsáid ar plánálacha bóthair agus ábhair eile	Maolú	Coigiltí costais	Bóithre	Gairid	Oiliúint, comhar trasrannach	1,2
2.30	Dul i gcomhairle le TII (Bonneagar Iompair Éireann) d'fhonn Tosaíocht an tSoláthair Ghlais a chur i ngníomh i sonraíochtaí na mbóthar	Maolú	Tosaíocht an tSoláthair Ghlais curtha i ngníomh	Bóithre	Gairid	Páirtithe leasmhara seachtracha	1,2,4
2.31	An tAthrú Aeráide a Áireamh le Bogearraí Bhainistiú na Sócmhainní (Bóithre a Léarscáiliú/ MapRoads)	Comhcheangailte	Limistéir ina bhfuil an t-athrú aeráide comhtháite	Bóithre	Gairid	Oiliúint, comhar trasrannach	1,3
2.32	'Bealaí Ríthábhachtacha Bonneagair' a shainaithint i gcomhair na seirbhísí éigeandála san adhaimsir	Oiriúnú	Bealaí sainaitheanta	Bóithre	Meánach	Comhar trasrannach	1

Pleanáil

Gníomh #	Gníomh	Maolú/ Oiriúnú/ Comhcheangailte	Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF/KPI)	Roinn Cheannasaíochta	Spleáchais	Creat Ama	Sprioc GÉAS/DECA
2.33	Prótacal a ullmhú agus a fheidhmiú chun caighdeán réamhshocraithe a chumasú agus a cheangal i dtaca le 'Prófáil Aeráide' lena n-áirítear dearadh uirbeach a bhíonn íogair don uisce, Pleananna um Bainistiú Uisce Báistí agus Measúnacht Saolré ar na pleananna, ceannacháin agus	Oiriúnú	• Deimhniúchán um Prófáil Aeráide a Fhorbairt • Prófáil Aeráide a chur i bhfeidhm ar gach iarratas fé Chuid 8 agus Alt 177AE go dtí An Bord Pleanála	Pleanáil	Gairid	Oiliúint, páirtithe leasmhara seachtracha, acmhainní	1,2,3
2.34	Próiseas dhéanamh na gcinntí chun measúnacht a dhéanamh ar iarmhairt na forbartha nua a mholtar i limistéir a mbreithnítear go mbaineann sriantacht i dtaca le soláthar agus caighdeán an uisce leo (is é sin, ó thriomach a bhaineann leis an aeráid, tarlúintí báistí adhaimsire). Measúnacht a dhéanamh ar an iarmhairt maidir le scaoileadh fuíolluisce agus Córais Chóireála	Oiriúnú	• Modheolaíocht / prótacal a ullmhú • Treorú a ullmhú i dtaca le forbairtí a mholtar i limistéir ina mbíonn soláthar nó caighdeán an uisce ina sriantacht	Pleanáil	Gairid	Oiliúint, páirtithe leasmhara seachtracha, acmhainní	1,2,3
2.35	Clár rialta d'oiliúint aeráide do Phleanálaithe (lena n-áirítear measúnacht saolré, bainistiú uisce báistí, Draenáil Uirbeach Inbhuanaithe srl.)	Comhcheangailte	Líon na bpleanálaithe a fuair an oiliúint	Pleanáil	Gairid	Oiliúint	1,3
2.36	Suirbhé geoiteirmeach ar an gcontae a chur i gcrích chun sainaithint a dhéanamh ar na limistéir ina bhfuil an deis is fearr ar fáil chun teas a tháirgeadh i gcóngar d'fhoirgnimh na Comhairle. Áireofar leis an suirbhé measúnacht indéantachta maidir le comhshnaidhmeadh an Fhuinnimh Gheoiteirmigh sna córais téimh reatha.	Maolú	Suirbhé curtha i gcrích, limistéir sainaitheanta	Pleanáil, Aeráid, Córais Faisnéise	Meánach	Páirtithe Leasmhara Seachtracha	1
2.37	An Mhodeolaíocht um Anailís ar Shaolré, breithniú na n-astaíochtaí carbóin, agus breithniú na hiarmharta ar chaighdeán an uisce le húsáid sa phleanáil ar oibreacha tithíochta agus foirgníochta agus maidir leis an gcead pleanála ón mbliain 2027 i ndiaidh ghlacadh an Bheartais Náisiúnta ar an Measúnacht Saolré.	Maolú	Modheolaíocht úsáidte	Pleanáil	Meánach	Acmhainní, oiliúint, páirtithe leasmhara seachtracha	1,2,3,
2.38	Tacú le hathghiniúint nua fé úinéireacht phríobháideach trí éascaíocht a dhéanamh do phobal comhoibritheach le comhthacar sainscileanna chun tabhairt fé thionscadail athchóiriúcháin ó laistigh dá chuid acmhainní féin, agus é ag tógaint ar an obair a deineadh fén URDF (An Ciste um Athghiniúint agus Forbairt Uirbeach)[a]	Comhcheangailte	Scéimeanna athghiniúna curtha i ngníomh	Tithíocht, Pleanáil	Meánach	Oiliúint, acmhainní, páirtithe leasmhara seachtracha	4,5
2.39	Aon áit chónaithe nua a cheannóidh CCCPL/WCCC ón mbliain 2025, beidh sí tógtha chun na gcaighdeán "neodrach ó thaobh an charbóin de"	Maolú	# d'áiteanna cónaithe tógtha chun na gcaighdeán "neodrach ó thaobh an charbóin de"	Tithíocht, Pleanáil	Meánach	Acmhainní	1,2
2.40	Fálta sceach bunaidh a áireamh mar ghné laistigh d'fhorbairt láithreáin úrnua (fé réir línte radhairc a bheith á gceadú)	Oiriúnú	Méid (ciliméadair) d'fhálta sceach a choimeádtar	Pleanáil	Gairid	Oiliúint	1,3

Iompar Gníomhach

Gníomh #	Gníomh	Maolú/Oiriúnú/ Comhcheangailte	Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF/KPI)	Roinn Cheannasaíochta	Spleáchais	Creat Ama	Sprioc GÉAS/DECA
2.41	Rothair a iarraidh ar TFI (Iompar d'Éirinn) a bheidh le síneadh níos faide amach as an gcathair	Maolú	Limistéir spriocdhírithe	Taisteal Gníomhach	Gairid	Páirtithe leasmhara seachtracha	1,6
2.42	Triail Seachadta Rothar do ghnó i nDún Garbhán agus i gCoill Mhic Thomáisín	Maolú	Triail rite agus rath uirthi	Taisteal Gníomhach	Meánach	Comhar trasrannach, páirtithe	1,4,5
2.43	Measúnacht ar Leabharlanna Rothar atá ann cheana chun a fháil amach féna n-indéantacht i gContae Phort Láirge	Maolú	Staidéar indéantachta, na limistéir sainaitheanta	Taisteal Gníomhach	Gairid	Páirtithe leasmhara seachtracha, oiliúint, acmhainní	1
2.44	Ciliméadair bhreise de chosáin uasghrádaithe fén mbliain 2029 - 23.16km sa Chontae, 3km sa Chathair[a]	Maolú	Ciliméadair de chosáin uasghrádaithe	Taisteal Gníomhach	Fada	Acmhainní, comhar trasrannach	1,3,6
2.45	Ciliméadair bhreise de lánaí rothar nua - 10.62km sa Chontae, 33.92km sa Chathair[a]	Maolú	Ciliméadair de lánaí rothar curtha i ngníomh	Taisteal Gníomhach	Fada	Acmhainní, comhar trasrannach	1,3,6
2.46	Ealaín asfailt a úsáid sa dearadh sráide chun triail a bhaint as leaganacha amach éagsúla a chuirfidh an Taisteal Gníomhach chun cinn	Maolú	Sráideanna spriocdhírithe	Taisteal Gníomhach	Gairid	Acmhainní, comhar trasrannach	2,3,4,6
2.47	Athbhreithniú a dhéanamh ar áiteanna páirceála do ghluaisteáin an túisce a bheidh an Taisteal Gníomhach, an Socrú Carr-roinnte agus Iompar Poiblí curtha i bhfeidhm agus breithniú a dhéanamh maidir le hathrú úsáide ar limistéir bheaga (gairdíní, páirceanna scátála srl.)	Maolú	Athbhreithniú curtha i gcrích, áiteanna leasaithe	Bóithre	Meánach	Acmhainní, comhar trasrannach	3,4,6
2.48	Sprioc pháirceála rothar - páirceáil do 5,000 rothar sa Chontae trí chéile[a]	Maolú	Áiteanna lamháilte	Taisteal Gníomhach	Fada	Acmhainní, comhar trasrannach	1,3,6
2.49	Giniúint chumhachta cúltaca in-athnuaite a fhiosrú do fhreastalaithe atá sobhuailte ó ghearrthacha cumhachta (Dún Garbhán)[a]	Oiriúnú	Tuarascáil scóipe, roghanna sainaitheanta, Triail LLDB/SWOT (láidreachtaí, laigí, deiseanna, bagairtí)	IS (Córais Faisnéise)	Gairid	Acmhainní, oiliúint	1,2,3
2.50	Bainistiú cuí na dtaifead a áireamh le Dúshlán na Buíne Glaise den fhoireann	Maolú	Córas um bainistiú na dtaifead uasghrádaithe	IS (Córais Faisnéise)	Gairid	Oiliúint	1,2

Iompar Gníomhach (ar leanúint)

Gníomh #	Gníomh	Maolú/Oiriúnú/Comhcheangailte	Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF/KPI)	Roinn Cheannasaíochta	Spleáchais	Creat Ama	Sprioc GÉAS/DECA
2.51	Córas bainisteoireachta chun míreanna a bhaint nuair a bheidh an tréimhse reachtúil chun iad a choimeád tar éis dul thart	Maolú	Athbhreithniú ar an gcóras, roghanna eile sainaitheanta	IS (Córais Faisnéise)	Gairid	Comhar trasrannach	1,2
2.52	WatMaps a úsáid d'fhonn eolas a chur ar fáil fé ghnéithe inbhuanaitheachta chun go mbeidh fáil ag an bpobal air	Comhcheangailte	Gnéithe comhtháite	IS (Córais Faisnéise)	Meánach	Comhar trasrannach	1,4
2.53	Plean Oidhreachta Contae a Fhorbairt, agus an gníomhú ar son na haeráide mar théama leathan ann (Profáilte ó thaobh na hAeráide de)	Comhcheangailte	Plean forbartha agus glactha	Ranna Oidhreachta agus Caomhantais (CCCPL/WCCC)	Meánach	Comhar trasrannach	1,2,3
2.54	Tabhairt fé mheasúnú priacail ar an athrú aeráide maidir le sócmhainní oidhreachta tógtha atá fé úinéireacht an údaráis áitiúil chun foirgnimh a shainaithint ar dócha go raghaidh an adhaimsir nó an creimeadh i bhfeidhm orthu	Comhcheangailte	Measúnú curtha i gcrích, sócmhainní oidhreachta sainaitheanta	Ranna Oidhreachta agus Caomhantais (CCCPL/WCCC)	Meánach	Páirtithe leasmhara seachtracha	1,3
2.55	Tionscadail a fhorbairt ar bhonn réigiúnach chun athúsáid oiriúnúcháin ar dhéanmhais stairiúla a chur chun cinn trí úsáid a bhaint as tionscadail eiseamláireacha iarfheistiúcháin, measúnú tionchair saolré agus buiséid charbóin chun luach aeráide a thaispeáint[a]	Comhcheangailte	Tionsadail forbartha	Ranna Oidhreachta agus Caomhantais (CCCPL/WCCC)	Meánach	Acmhainní, páirtithe leasmhara seachtracha, comhar trasrannach	1,3,4,6
2.56	Deimhin a dhéanamh de phrofáil aeráide ar an gcistiú oidhreachta arna riaradh ag CCCPL/WCCC, agus béim á cur ar fheidhmíocht fheabhsaithe an fhuinnimh in éineacht le príomhchuspóir chaomhnú na bhfoirgneamh.	Maolú	Foirgnimh sainaitheanta i gcomhair feabhsuithe, sruthanna cistiúcháin bunaithe	Ranna Oidhreachta agus Caomhantais (CCCPL/WCCC)	Meánach	Páirtithe leasmhara seachtracha, oiliúint, comhar trasrannach	1,2,4

Iompar Gníomhach (ar leanúint)

Gníomh #	Gníomh	Maolú/Oiriúnú/ Comhcheangailte	Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF/KPI)	Roinn Cheannasaíochta	Spleáchais	Creat Ama	Sprioc GÉAS/DECA
2.57	Tionscadal atá nuálach agus cruthaitheach a dhearadh chun láithreacha seandálaíochta (nó láithreacha eile) a úsáid d'fhonn pobail áitiúla a spreagadh chun a bheith páirteach go cruthaitheach san athrú aeráide agus san oidhreacht agus iarmhairtí an athraithe aeráide a thaispeáint	Comhcheangailte	Tionscadal sainaitheanta agus curtha i ngníomh	Ranna Oidhreachta agus Caomhantais (CCCPL/WCCC)	Gairid	Acmhainní, páirtithe leasmhara seachtracha, comhar trasrannach	3,4
2.58	Clár oiliúna a chruthú d'fhoireann an údaráis áitiúil in úsáid na n-ábhar traidisiúnta agus úsáid na scileanna traidisiúnta m.s. aol agus saoirseacht chloiche, chun cúnamh a thabhairt maidir le caomhantas na ndéanmhas traidisiúnta a chur i gcrích d'fhonn a ndíonacht ó thaobh na haeráide de a mhéadú agus d'fhonn feasacht a mhúscailt fén dtábhacht a bhaineann le hábhair agus scileanna traidisiúnta	Comhcheangailte	Clár ceaptha, foireann sainaitheanta	Ranna Oidhreachta agus Caomhantais (CCCPL/WCCC)	Gairid	Acmhainní , oilliúint	1,3
2.59	Díriú ar áiteanna cónaithe sóisialta ina n-úsáidtear breoslaí soladacha go fóill mar thosaíocht an chláir iarfheistiúcháin	Maolú	# d'áiteanna cónaithe aimsithe, laghdú ar astaíochtaí C02	Aeráid, Tithíocht	Meánach	Acmhainní	1,2,6
2.60	Leanúint d'aistriú go dtí córais téimh lárnaigh amháin[a]	Maolú	Córais aistrithe	Tithíocht	Gairid	Acmhainní	1,2
2.61	Leanúint den chlár "Croí Cónaithe" a chur i bhfeidhm, agus áiteanna cónaithe folamha a thabhairt thar n-ais chun a n-úsáide[a]	Maolú	Áiteanna cónaithe folamha athraithe ó thaobh an chuspóra de	Tithíocht	Meánach	Acmhainní , comhar trasrannach	1,6
2.62	Pasanna Foirgnimh a úsáid chun RFF/BER (Rátálacha Fuinnimh Foirgnimh) agus feidhmíocht fuinnimh foirgnimh a mhéadú de réir a chéile	Maolú	Pasanna Foirgnimh curtha i ngníomh agus ar taispeáint	Tithíocht	Gairid	Acmhainní , oiliúint	1,2,6

Iompar Gníomhach (ar leanúint)

Gníomh #	Gníomh	Maolú/Oiriúnú/ Comhcheangailte	Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF/KPI)	Roinn Cheannasaíochta	Spleáchais	Creat Ama	Sprioc GÉAS/DECA
2.63	Bainistiú ar fhaichí chun an dúlra a chuimsiú	Maolú	Faichí sainaitheanta agus bainistithe, flóra agus fána sainaitheanta	Tithíocht	Gairid	Acmhainní, oiliúint	1,3
2.64	Córais bhreosla iontaise a sheachaint agus leanúint de chórais eile a chur in áit na gcóras téimh ghuail agus ola[a]	Maolú	Córais athsholáthartha, astaíochtaí C02 coigilte	Tithíocht	Gairid	Acmhainní, comhar trasrannach	1,2
2.65	Staidéar Rátála Fuinnimh Foirgnimh (RFF/BER) ar an dtithíocht shóisialta ar fad gan RFF/BER	Maolú	Staidéar críochnaithe	Tithíocht	Meánach	Acmhainní	1,3,6
2.66	Staidéar Comparáide ar thithíocht shóisialta atá éifeachtúil ó thaobh fuinnimh de le tithíocht shóisialta thraidisiúnta maidir le costais bhreosla, truailliú aeir, éifeachtúlacht uisce srl.	Maolú	Staidéar críochnaithe	Tithíocht	Gairid	Acmhainní	1,4,6
2.67	Uasghrádú a dhéanamh ar 25% ar a laghad de thithe sóisialta (RFF/BER E/F/G go dtí RFF/BER B2 nó níos airde). Bunaítear an figiúr so ar leithdháileadh reatha an mhaoinithe, agus is féidir go dtiocfaidh méadú air.	Maolú	Líon na n-áiteanna uasghrádaithe	Tithíocht	Meánach	Acmhainní	1,2,6
2.68	Forbairt a dhéanamh ar roinnt áirithe Stáisiún Fíorúil Cumhachta sa chontae inar féidir le tithe atá i mbochtanas fuinnimh farasbarr fuinnimh a cheannach ón méid a atá táirgthe ó phainéal fótavoltach (PV) gréine ar fhoirgnimh phobail ar ráta laghdaithe - tionscadal comhpháirtíochta le hÚdarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann	Maolú	Stáisiúin Chumhachta curtha i ngníomh, astaíochtaí CO2 coigilte	Tithíocht	Meánach	Acmhainní, comhar trasrannach	4,6

Iompar Gníomhach (ar leanúint)

Gníomh #	Gníomh	Maolú/Oiriúnú/ Comhcheangailte	Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF/KPI)	Roinn Cheannasaíochta	Spleáchais	Creat Ama	Sprioc GÉAS/DECA
2.69	50% d'fheabhsú ar an éifeachtúlacht fuinnimh sna hoibríochtaí go léir de chuid na Comhairle	Maolú	Astaíochtaí CO2 coigilte	Gníomhú ar son na hAeráide	Meánach	Acmhainní, comhar trasrannach	1,2
2.70	Deireadh a chur de réir a chéile le coirí breosla iontaise i bhfoirgnimh na Comhairle fén mbliain 2025[a]	Maolú	Coirí aistrithe	Gníomhú ar son na hAeráide	Meánach	Comhar trasrannach	1,2
2.71	Soilsiú LED (dé-óid astaithe solais), atá tíosach ar fhuinneamh, a chur in áit an tsoilsithe sráide agus smacht ó thaobh an tsoilsithe de a chumasú chun fuinneamh a choigilt		Líon na soilse sráide uasghrádaithe	Bóithre	Meánach	Acmhainní, comhar trasrannach	1,2
2.72	Fuinneamh in-athnuaite a chur le foirgnimh na Comhairle a bhfuil achar urláir de bhreis agus 250m2 acu agus nach bhfuil sriantachtaí caomhantais orthu[a]	Maolú	Foirgnimh sainaitheanta, córais fuinnimh in-athnuaite curtha i ngníomh	Gníomhú ar son na hAeráide	Meánach	Acmhainní, comhar trasrannach	1,2
2.73	Leictreachas le 100% d'inneachar in-athnuaite a fhoinsiú - iarracht comhordaithe le Comhairlí eile	Maolú	Athbhreithniú bliantúil a thaispeánann % d'inneachar in-athnuaite	Gníomhú ar son na hAeráide	Meánach	Acmhainní, comhar trasrannach, páirtithe leasmhara seachtracha	1,2
2.74	Talamh na Comhairle a mheasúnú ó thaobh oiriúnacht na talún don Fhuinneamh In-Athnuaite. Mar shampla, dá socrófaí sprioc 5MWh de thoilleadh suiteáilte ar fud an Chontae, agus é saothraithe i gcomhar le pobal/pobail, bheadh gá le feirm ghréine de mhéid 10ha[h]	Maolú	Má bhaintear feidhm as cumhacht na gréine, is féidir le CCCPL/WCCC 4,750,000 kWh a tháirgeadh in aghaidh na bliana.	Gníomhú ar son na hAeráide	Fada	Acmhainní, comhar trasrannach, páirtithe leasmhara seachtracha	1,2,5
2.75	Athbhreithniú a dhéanamh ar an spás is gá i dtaca le spás oifige - beartas sealaíochta deisce le teacht ina dhiaidh	Maolú	Beartas curtha i ngníomh	Seirbhísí Corparáideacha	Gairid	Comhar trasrannach	1,2

4.4.3 Sprioc Straitéiseach 3: Timpeallacht Nádúrtha agus Bonneagar Glas

Cuspóir: Bonneagar glas agus gorm Phort Láirge a chosaint agus a fheabhsú chun a chinntiú go dtacófar leis an mbithéagsúlacht, go ndéanfar an bhithéagsúlacht a chothú agus a fhairsingiú, oibriú in aghaidh phriacail an athraithe aeráide agus feabhas a chur ar shláinte agus ar fholláine an uile-dhuine trí cheangal feabhsaithe leis an ndúlra agus trí theacht feabhsaithe ar an ndúlra.

Oidhreacht Nádúrtha agus Bithéagsúlacht

Gníomh #	Gníomh	Cineál an Ghnímh	Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF/KPI)	Roinn Cheannasaíochta	Spleáchais	Creat Ama	Sprioc GÉAS/DECA
3.1	Suirbhéanna ar ghnáthóga agus éiceachórais an chontae a chur i gcrích mar aon le béim ar linnte carbóin agus stórais charbóin agus láithreacha a shainaithint atá oiriúnach chun a bheith athshlánaithe (bogaigh, tailte coille, dumhcha, riasc goirt agus leapacha féir mhara).[i]	Comhcheangailte	Deineadh suirbhé ar na láithreacha, speicis leochaileacha sainaitheanta, carbón ceaptha, limistéir athshlánúcháin sainaitheanta, gan aon chailliúint de na bogaigh	Oidhreacht/ Bithéagsúlacht	Buiséad	Meánach	1,3
3.2	Plean Bithéagsúlachta Contae a Fhorbairt agus an gníomhú ar son na haeráide mar théama/sprioc leathan ann. Úsáid a bhaint as an bPlean Bithéagsúlachta Contae mar shlí chun raon deiseanna bithéagsúlachta a aibhsiú ar féidir iad a dhéanamh ar leibhéal na feirme ag féachaint go háirithe don scéim ECO nua. Béim a chur ar scéimeanna ar mhaithe le deiseanna bithéagsúllachta atá ar fáil d'fheirmeoirí[i]	Comhcheangailte	Plean glactha	Oidhreacht/ Bithéagsúlacht	Comhar trasrannach	Gairid	1,2,3
3.3	Tabhairt fé mheasúnú priacail ar an athrú aeráide maidir le sócmhainní oidhreachta nádúrtha atá fé úinéireacht an údaráis áitiúill agus oibreacha atreisiúcháin a ullmhú do na sócmhainní a bhfuil cosaint de dhíth orthu.	Oiriúnú	Measúnú priacail críochnaithe agus oibreacha atreisiúcháin tosnaithe	Oidhreacht/ Bithéagsúlacht	Páirtithe leasmhara seachtracha	Meánach	1,3
3.4	Tacú le bunú Creata Náisiúnta Aeráide atá cosúil leis an bPlean Náisiúnta Pailneoirí ina bhfuil acmhainní agus eolas á gcur ar fáil don phobal maidir leis an nGníomhú ar son na hAeráide	Comhcheangailte	Creat Forbartha	Oidhreacht/ Bithéagsúlacht	Páirtithe leasmhara seachtracha, comhar trasrannach, acmhainní	Meánach	1,3,4
3.5	Cur chuige dúlrabhunaithe maidir le tuilte a fhorbairt i gcomhar le páirtithe leasmhara ábhartha. Measúnacht déanta ar leibhéal an dobharcheantair iomláin	Comhcheangailte	Cur chuige sainaitheanta agus páirtithe leasmhara rannpháirteacha	Pleanáil	Páirtithe leasmhara seachtracha, comhar	Meánach	1,3
3.6	Aip um bainistiú shláinte an chrainn a fhoinsiú agus a oibriú chun treochtaí i sláinte na gcrann a shainaithint agus chun uasmhéadú a dhéanamh ar na féidearthachtaí go gcuirfear crann go rathúil. Úsáidfear an aip chun bainistiú a dhéanamh ar na crainn go léir a dtugann an Chomhairle aire dóibh	Maolú	Aip forbartha	Comhshaol/ I.S. (Córais Faisnéise)	Comhar trasrannach, páirtithe leasmhara seachtracha	Gairid	1,3
3.7	Leanúint den Mhuiríneach a chur agus de na hoibreacha chun na dumhcha a chobhsú san áit ar féidir é. Roghanna eile a fhiosrú amhail athsholáthar gainimh agus bearta cosúil le hInneall Ísiltíreach an Ghainimh *(Dutch Sand Engine*)	Maolú	Muiríneach curtha, dumhcha cobhsaithe	Comhshaol	Acmhainní	Gairid	3

Oidhreacht Nádúrtha agus Bithéagsúlacht (ar leanúint)

Gníomh #	Gníomh	Cineál an Ghnímh	Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF/KPI)	Roinn Cheannasaíochta	Spleáchais	Creat Ama	Sprioc GÉAS/DECA
3.8	Bonneagar glas a léarscáiliú – conairí fiadhúlra, spásanna caomhantais agus spásanna athchóiriúcháin a shainaithint. Fé Phlean Forbartha an Chontae, tá Straitéis um Bonneagar Gorm/Glas á forbairt.	Comhcheangailte	Bonneagar léarscáilithe	Comhshaol/Pleanáil/ I.S. (Córais Faisnéise)	Buiséad, oiliúint	Gairid	1
3.9	Measúnacht indéantachta a chur i gcrích chun a fháil amach an féidir sainaithint a dhéanamh ar dhobharlaigh a bhíonn fíorleochaileach do tharlúintí foircneacha uisce a bhaineann leis an athrú aeráide, agus i mbaol gan a bheith in ann déanamh de réir cheanglais Chreat-Treoir Uisce an Aontais Eorpaigh.	Comhcheangailte	Críochnú na measúnachta indéantachta	Oidhreacht/ Bithéagsúlacht	Buiséad	Meánach	1,3
3.10	Feachtas feasachta poiblí a dhéanamh ar chothabháil na gcrann cois bóthair chun leagan neamriachtanach na gcrann sláintiúil a laghdú agus cailliúint an stoic charbóin a laghdú. (Treorú a áireamh le litreacha bliantúla)	Comhcheangailte	Réimse an fheachtais, feabhsú ar stoc na gcrann	Oidhreacht	Comhar trasrannach, páirtithe leasmhara seachtracha	Gairid	1,3,4
3.11	Cáipéis treorúcháin agus oiliúint a ulllmhú fén dtábhacht a bhaineann le rátáil na cáilíochta agus le bainistiú inbhuanaithe na bhfálta sceach agus na limistéar bruachánach, d'fhoireann na Comhairle agus do pháirtithe leasmhara seachtracha, lena n-áirítear feirmeoirí/ úinéirí talún.	Comhcheangailte	Cáipéis cruthaithe agus dáilte Líon na mball foirne a fuair an oiliúint Imeacht bliantúil oiliúna tionólta	Oidhreacht	Comhar trasrannach, acmhainní	Gairid	1,3,4
3.12	Seachadadh a dhéanamh ar mhéadú bliantúil ar líon na gcrann a beidh curtha ar thailte an údaráis áitiúil, ar thailte poiblí eile agus ar thailte príobháideacha	Comhcheangailte	méadú % ar bhrat na gcrann	Oidhreacht/ Bithéagsúlacht	Comhar trasrannach	Gairid	1,3,4
3.13	Láithreacha a shainaithint maidir le coillearnach dhúchasach ar scála mór agus coillearnach mheasctha ar scála mór agus spriocanna a leagan amach ó thaobh crainn dhúchasacha a chur agus a chothú i limistéir uirbeacha agus limistéir tuaithe. San áit ar féidir é, is cóir go ndéanfar claiseanna crainn a shnaidhmeadh leis an ndraenáil uisce dromchla chun tairbhí a chur ar fáil ó thaobh chaighdeán an uisce de."	Comhcheangailte	Suirbhé críochnaiithe, beartas glactha, líon na gcrann a chuirtear ar leibhéal an Cheantair Bhardasaigh, suirbhé ar ghabháil carbóin de bharr crainn a chur gach bliain, córas digiteach an taifeadta agus an fhaireacháin i bhfeidhm	Oidhreacht/ Bithéagsúlacht	Comhar trasrannach, buiséad	Gairid	1,3,4
3.14	Suirbhé ar Leaba Zostera (Féar Mara) i nDún Garbhán agus sa Trá Mhór agus ina dhiaidh clár caomhantais agus feasachta mar aon le faireachán leanúnach	Maolú	Suirbhé curtha i gcrích, limistéir leochaileacha sainaitheanta	Comhshaol/ Oidhreacht	Acmhainní, páirtithe leasmhara seachtracha	Gairid	1,3,4
3.15	Gnóthachain bhithéagsúlachta a chuimsiú, seachas gan ach cailliúint bhithéagsúlachta a íoslaghdú, sna Caighdeáin Bhainisteoireachta Forbartha	Maolú	Dul chun cinn ó thaobh rátaí na bithéagsúlachta de	Ranna uile na Comhairle	Acmhainní, oiliúint	Gairid	1,3
3.16	Sainaithint a dhéanamh ar láithreacha agus ar dheiseanna chun oibriú le gníomhaireachtaí agus pobail eile maidir le hathbhunú leibhéil an uisce agus bearta chun an 'sruth a mhoilliú' chun baol tuilte a mhaolú.[i]	Oiriúnú	Heicteáir talún cosanta	Oidhreacht/ Bithéagsúlacht	Páirtithe leasmhara seachtracha	Meánach	1,3,4

Oidhreacht Nádúrtha agus Bithéagsúlacht (ar leanúint)

Gníomh #	Gníomh	Cineál an Ghnímh	Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF/KPI)	Roinn Cheannasaíochta	Spleáchais	Creat Ama	Sprioc GÉAS/DECA
3.17	Seachadadh a dhéanamh ar mhéadú bliantúil ar an gcur i bhfeidhm den Bhonneagar Gorm-Glas, Réitigh Dhúlrabhúnaithe (RDB/NBS) agus Bainistiú Comhtháite Uisce Báistí i dtionscadail an údaráis áitiúil, chomh maith le tionscadail phríobháideacha agus tionscadail phoiblí. Bunachar sonraí agus léarscáil spásúil a thiomsú chun an dul chun cinn a rianú.[a]	Comhcheangailte	Eolas a bhailiú agus a chur i ngníomh i mbunachar sonraí • Prótacal a fhorbairt chun RDB/NBS a chur i bhfeidhm ar thionscadail na Comhairle • An fhoireann a oiliúint fé roghanna RDB/NBS eile • Gné RDB/NBS a bheith ag gach tionscadal • Sampla amháin ar a laghad (in aghaidh na bliana) den chleachtas is fearr i RDB/NBS chun rith chun srutha den uisce dromhchla a bhainistiú in áiteanna uirbeacha	Pleanáil/Bóithre	Comhar trasrannach	Fada	1,3,4,5,
3.18	Tacú le seachadadh na dtionscadal cruthaitheach chun aghaidh a thabhairt ar an nGníomhú ar son na hAeráide agus ar an Díonacht ó thaobh na hAeráide de	Comhcheangailte	Tionscadail cabhraithe	Oidhreacht/ Bithéagsúlacht	Acmhainní, comhar trasrannach	Meánach	4,5
3.19	Plean straitéiseach bainisteoireachta na bhfalscaithe a ullmhú i gcomhair na limistéar ardphriacail[k]	Maolú	Plean bainisteoireachta ullmhaithe	Seirbhísí Dóiteáin	Páirtithe leasmhara seachtracha, comhar trasrannach	Gairid	1,3
3.20	Infheistíocht i spás glas méadaithe i limistéir uirbeacha, agus páirc de thábhacht réigiúnach i bPort Láirge san áireamh[l]	Comhcheangailte	% de spás glas ar fáil laistigh de limistéir uirbeacha	Aeráid/Pleanáil	Comhar trasrannach, acmhainní	Meánach	1,3
3.21	Tacú le bealach dúlra a fhorbairt thar roinnt áirithe pobal tuaithe i bPort Láirge	Maolú	# de bhealaí dúlra	Oidhreacht/ Bithéagsúlacht	Acmhainní, comhar trasrannach	Meánach	1,3,4
3.22	Gníomhú ar fhionnachtana na tuarascála cobhsúcháin um Chósta an Chopair[a]	Maolú	Pleananna cobhsúcháin na bhfaillte curtha i bhfeidhm	Comhshaol	Acmhainní	Meánach	3
3.23	Spriocanna an Dlí um Théarnamh an Dúlra a chur isteach nuair atáid curtha ar bun	Comhcheangailte	Spriocanna curtha i ngníomh	Comhshaol	Comhar trasrannach		

Caighdeán Uisce

Gníomh #	Gníomh	Cineál an Ghnímh - Maolú/ Oiriúnú/ Comhcheangailte	Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF/KPI)	Roinn Cheannasaíochta	Spleáchais	Creat Ama	Sprioc GÉAS/ DECA
3.24	Feirmeacha a threorú i dtreo an chláir laghdúcháin astaíochtaí de chuid Teagasc ar Chuairteanna Cigireachta Feirme	Comhcheangailte	An glacadh leis sna feirmeacha	Uisce	Páirtithe leasmhara seachtracha	Meánach	1,3,4
3.25	Seachadadh a dhéanamh ar roinnt áirithe tionscadal cosanta uisce chun cosc a chur ar rith chun srutha na níotráití ó fheirmeacha	Maolú	# de thionscadail eiseamláireacha, # de sraitheanna straitéisí seachadta	Uisce	Páirtithe leasmhara seachtracha, comhar trasrannach	Meánach	1,3,4
3.26	Imscrúdú a dhéanamh i dtaobh an bhfuil sé indéanta feamainn a úsáid cois cósta chun laghdú a dhéanamh ar mhéid na níotráití ag dul in aice fásraí Féir Mhara	Maolú	Staidéar imscrúdaitheach	Gníomhú ar son na hAeráide	Páirtithe leasmhara seachtracha, buiséad	Gairid	1,3,4
3.27	Tacú le clár um profáil aeráide ar mhaithe le hacmhainní nádúrtha uisce chun tuilte a bhainistiú ar leibhéal na habhantraí agus an clár san a mhúnlú. Trí chomhairle a chur ar fáil don phobal feirmeoireachta agus feachtais eolais a rith.[a]	Comhcheangailte	• Seachadadh an staidéir laistigh de 18 mí ón nglacadh leis an bPlean Gníomhaithe ar son na hAeráide (PGA/CAP). • Feidhmiú céimneach cláir tacaíochta chun na moltaí ón staidéar a bhaint amach	Uisce	Páirtithe leasmhara seachtracha, comhar trasrannach	Meánach	1,3,4
3.28	Méadú a dhéanamh ar líon na spásanna tréscaoilteacha sa Chontae . Deimhin a dhéanamh de go gcuimseofar an tréscaoilteacht i dtithíocht nua agus i sráid-dreacha nua (Réitigh Dhúlrabhunaithe agus Córais um Dhraenáil Uirbeach Inbhuanaithe)	Oiriúnú	% de spásanna tréscaoilteacha úsáidte	Pleanáil/ Bóithre/ Taisteal Gníomhach	Comhar trasrannach, oiliúint, acmhainní	Meánach	1,3

Caighdeán Uisce (ar leanúint)

Gníomh #	Gníomh	Cineál an Ghnímh - Maolú/ Oiriúnú/ Comhcheangailte	Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF/KPI)	Roinn Cheannasaíochta	Spleáchais	Creat Ama	Sprioc GÉAS/ DECA
3.29	An bháisteach mhéadaithe lena bheith curtha san áireamh ag céim deartha an fhoirgnimh agus an t-uisce ón mbáisteach a bhailiú	Oiriúnú	Foirgnimh spriocdhírithe	Pleanáil	Comhar trasrannach, oiliúint, acmhainní	Gairid	1,3
3.30	Athbhreithniú a chur i gcrích ar Cheadúnais i gcás Scardadh Amach in Uiscí fé Alt 4 chun a shocrú an bhfuilid oiriúnach don fheidhm d'fhonn aghaidh a thabhairt ar phriacail thuartha de dheasca an athraithe aeráide amhail athraithe hidreolaíocha agus méaduithe ar theocht an uisce.	Comhcheangailte	# de cheadúnais atbhreithnithe, # de cheadúnais nuashonraithe	Uisce	Páirtithe leasmhara seachtracha, comhar trasrannach	Meánach	1,3

4.4.4 Sprioc Straitéiseach 4: Díonacht agus Aistriú Cóir

Cuspóir

Deis a thabhairt do mhuintir uile Phort Láirge ar pháirt a ghlacadh san aistriú go dtí geilleagar ísealcharbóin a spreagfaidh pobal, a fhorbróidh scileanna agus a thairbheoidh do ghnólachtaí áitiúla.

Forbairt Gheilleagrach/Pobail

Gníomh #	Gníomh	Cineál an Ghnímh	Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF/KPI)	Roinn Cheannasaíochta	Spleáchais	Creat Ama	Sprioc GÉAS/DECA
4.1	Próifíl Aeráide ar Thionscadail atá á maoiniú ag an bPobal (m.s. Bailte agus Sráidbhailte) (Scóráil Inbhuanaitheachta agus Athraithe Aeráide ar mheasúnacht an deontais)[a]	Comhcheangailte	Anailís mhargaidh ar infhaighteacht agus inacmhainneacht na n-earraí glasa, anailís láithreáin i dtaca le toilleadh an lóid leictrigh. Srutha tacaíochta do riarthóirí na ndeontas	Forbairt Gheilleagrach (Athghiniúint Tuaithe)	Comhar trasrannach	Gairid	1,4
4.2	Seachadadh a dhéanamh ar na Gníomhartha ar son na hAeráide sa LECP (Plean Áitiúil Geilleagair agus Pobail)	Comhcheangailte	Gníomhartha seachadta	Forbairt Gheilleagrach	Comhar trasrannach	Meánach	1
4.3	Tacaíocht agus spreagadh a thabhairt do phobail fuinnimh inbhuanaithe chun a bheith rannpháirteach sa ghníomhú ar son na haeráide ar leibhéal áitiúil trí sholáthar an chistiúcháin idirlinne do Mháistirphleananna Fuinnimh fén MOU tríd an gClár um Pobal Inbhuanaithe Fuinnimh den SEAI (Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann)	Comhcheangailte	# de mháistirphleananna fuinnimh dá dtugtar tacaíocht	Gníomhú ar son na hAeráide	Comhar trasrannach, páirtithe leasmhara seachtracha	Gairid	1,4,5
4.4	Gníomhartha ar son na hAeráide a chuimsiú i Seachtain na hOidhreachta, Seachtain na Bithéagsúlachta, Scoileanna Glasa agus An Oidhreacht sna Scoileanna (á rith ag an gComhairle Oidhreachta)	Comhcheangailte	Coigiltí costais agus an méid clódóireachta seachanta	Oidhreacht/ Gníomhú ar son na hAeráide	Comhar trasrannach	Gairid	1,2,4
4.5	Úsáid an Bhreosla In-athnuaite d'fhéilte. Athbhreithniú a dhéanamh ar inacmhainneacht na ngineadóirí HVO (Ola Phlandúil Hidreachóireáilte) ó sholáthraithe áitiúla. Athbhreithniú a dhéanamh ar an mbonneagar is gá chun cumhacht príomhlíonra power a chur isteach i gcomhair na bhféite sa todhchaí.	Maolú	# de phobail spriocdhírithe in aghaidh na bliana	Forbairt Gheilleagrach/ Féilte/ Cultúr	Acmhainní a bheith ar fáil, indéantacht, comhar trasrannach	Gairid	2,4,5
4.6	Plean oideachais/ rannpháirtíochta do ghnólachtaí fé iompar i lár na cathrach agus fén áirithiú do choisithe trí chás-staidéar a úsáid	Maolú	Méadracht ar choisithe, astaíochtaí coigilte	Pobail/ Forbairt Gheilleagrach	Páirtithe leasmhara seachtracha, comhar	Gairid	1,4,5,6
4.7	Plean oideachais/ rannpháirtíochta a fhorbairt i leith limistéar bithéagsúlachta/ pailneoirí do dhreamanna den phobal	Comhcheangailte	Acmhainní eolais ar líne ar líonraí na Comhairle • Cúrsaí oiliúna/ seimineáir ghréasáin seachadta • Nóta treorach a ullmhú don lucht eagair lena scaipeadh i dteannta na bhfoirmeacha iarratais ar dheontas	Pobail	Comhar trasrannach	Gairid	1,3,4
4.8	Tabhairt fé staidéar indéantachta ar mhodhanna iompair inbhuanaithe i bpleanáil iompair na bhféilte/ na n-imeachtaí	Maolú	Staidéar indéantachta curtha i gcrích	Forbairt Gheilleagrach / Féilte	Comhar trasrannach	Meánach	1,2,4
4.9	Critéir ghlasa a shainaithint chun saothar na n-ealaíontóirí agus saothar na ndíoltóirí a fháil, agus na critéir inbhuanaitheachta i dtaca le tairiscintí agus deontais (ISO 14001).	Maolú	Critéir sainaitheanta, # de thairiscintí glasa	Forbairt Gheilleagrach	Comhar trasrannach	Gairid	2
4.10	Leanúint de thacú le moil chianoibre agus de na moil sin a chur chun cinn	Maolú	# de mhoil lena dtacaítear	Forbairt Gheilleagrach	Comhar trasrannach	Gairid	2

Forbairt Gheilleagrach/Pobail (ar leanúint)

Gníomh #	Gníomh	Cineál an Ghnímh	Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF/KPI)	Roinn Cheannasaíochta	Spleáchais	Creat Ama	Sprioc GÉAS/DECA
4.11	Sraith straitéisí a fhorbairt do phobail agus d'eagraíochtaí (SETU [Ollscoil Teicneolaíochta an Oirdheiscirt], LEO [Oifig Fiontair Áitiúil]) chun gníomhú aeráide a sheachadadh, tacú le hionadaithe inbhuanaitheachta san áit ar cuí sin. Liosta de ghníomhartha.	Comhcheangailte	An glacadh i measc an luchta gnó / rannpháirtíocht	Gníomhú ar son na hAeráide	Comhar trasrannach	Meánach	1,4,5
4.12	Tionscadal 'Port Láirge Ag Fás/*Growing Waterford*' a sheachadadh ar mhaithe le bia a shaothrú le scoileanna, leabharlanna, líonta tí (spleách ar mhaoiniú)	Maolú	Straitéis forbartha, an glacadh leis an straitéis	Gníomhú ar son na hAeráide	Comhar trasrannach	Gairid	1
4.13	Plean oideachais/ rannpháirtíochta a fhorbairt do ghnólachtaí ar an ngeilleagar ciorclach	Maolú	Plean rannpháirtíochta forbartha, an glacadh i measc an luchta gnó	Forbairt Gheilleagrach	Comhar trasrannach	Gairid	5
4.14	Breithniúcháin an ghníomhaithe ar son na haeráide a chuimsiú in imeachtaí. Úsáid na brandála láidre a chur i ngníomh i leith na dtionscadal ar astaíochtaí ísle	Comhcheangailte	Ionadaíocht ag na himeachtaí	Forbairt Gheilleagrach	Comhar trasrannach	Gairid	4
4.15	Cláir chistiúcháin a phrofáil ó thaobh na haeráide de – úsáid ábhar, dramhaíl agus an beartas ar earraí aonúsáide.	Comhcheangailte	Cláir curtha i ngníomh	Forbairt Gheilleagrach	Comhar trasrannach	Gairid	5
4.16	Imeachtaí a bheartú i dtaca leis na prionsabail fé 'chathair spraíúil', m.s. Iarnónta "Pobal Saor ó Ghluaisteán" ar an gCéadaoin nó ar laethanta féilte pobail.	Comhcheangailte	Sráideanna sainaitheanta, bonneagar curtha i ngníomh	Forbairt Gheilleagrach	Comhar trasrannach	Meánach	4
4.17	Tairseach iarratais ar líne i dtaca le Maoiniú do Phobail Phort Láirge	Maolú	Laghdú ar chlódóireacht agus ar úsáid an pháipéir	Pobail	Comhar trasrannach	Gairid	4
4.18	Méadú ar líon na ngairdíní pobail agus líon na dtionscadal um athbhunú na speiceas san fhiántas ar fhaichí agus ar spásanna fé chúram na Comhairle	Comhcheangailte	# de ghairdíní agus de thionscadail curtha i ngníomh	Pobail	Comhar trasrannach	Gairid	4
4.19	Tacaíocht agus spreagadh a thabhairt do phobail fuinnimh inbhuanaithe chun a bheith rannpháirteach sa ghníomhú ar son na haeráide ar leibhéal áitiúil trí sholáthar an chistiúcháin idirlinne do Mháistirphleanna Fuinnimh fén MOU tríd an gClár um Pobal Inbhuanaithe Fuinnimh den SEAI/ÚFIÉ (Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann)	Comhcheangailte	Pobail Rannpháirteacha	Gníomhú ar son na hAeráide	Comhar trasrannach	Gairid	4
4.20	Gealltanais um Theicneolaíocht Ghlas agus um Athrú Aeráide a chomhlíonadh fén gClár LEADER 2023 go 2027	Maolú	Méid na dtionscadal, méid na n-éileamh agus méid an chaiteachais fé phríomhthéamaí an athraithe aeráide	Pobail	Comhar trasrannach	Fada	1,2,4,5
4.21	Seachadadh a dhéanamh ar an gCiste Pobail um Ghníomhú ar son na hAeráide ina maoirsítear an seachadadh de suas le 30 tionscadal um ghníomhú ar son na haeráide ar fud an chontae	Comhcheangailte	Líon na dtionscadal rathúil	Gníomhú ar son na hAeráide	Comhar trasrannach	Fada	1,4
4.22	Clár Gnó Phort Láirge Atá Neodrach ó Thaobh an Charbóin de a sheachadadh le gnólachtaí ar fud an Chontae	Maolú	# de ghnólachtaí ag laghdú a gcuid astaíochtaí carbóin	Gníomhú ar son na hAeráide	Páirtithe leasmhara seachtracha, comhar trasrannach, acmhainní	Gairid	1,5,6
4.23	Clár Caomhnóirí Cósta a chur i bhfeidhm chun saincheisteanna áitiúla timpeallachta agus creimthe a thuairisciú don Chomhairle	Oiriúnú	Clár i bhfeidhm	Gníomhú ar son na hAeráide	Páirtithe leasmhara seachtracha, comhar trasrannach, resources	Meánach	1,3

Forbairt Gheilleagrach/Pobail

Gníomh #	Gníomh	Cineál an Ghnímh	Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF/KPI)	Roinn Cheannasaíochta	Spleáchais	Creat Ama	Sprioc GÉAS/DECA
4.24	"Caiféanna ar son na hAeráide" fánaíochta a sheachadadh ar fud Phort Láirge inar féidir le daoine teacht chun an tAthrú Aeráide a phlé agus na deiseanna atá ina gcuid saoil ar fhuinneamh a choigilt, teacht ar dheontais srl.	Comhcheangailte	Líon na n-imeachtaí Caifé tionólta	Gníomhú ar son na hAeráide	Acmhainní	Gairid	1,4,5
4.25	Tacú le seachadadh na ngníomhartha gnó sa LECP (Plean Áitiúil Geilleagair agus Pobail) amhail an cruthú d'iomaíocht inbhuanaithe ghnó, tacaí le gnólachtaí ag aistriú go dtí an geilleagar glas agus comhar le fostóirí móra sa Chontae.	Comhcheangailte	Líon na ngnólachtaí rannpháirteacha	Gníomhú ar son na hAeráide	Comhar le comhlachtaí seachtracha	Meánach	5
4.26	Buíon Ghníomhaithe ar son na hAeráide a bheith i láthair ag féilte chun feasacht a mhúscailt ar shaincheisteanna agus ar dheiseanna ó thaobh na haeráide de	Comhcheangailte	Ionadaíocht ag na príomhfhéilte go léir	Gníomhú ar son na hAeráide	Acmhainní	Gairid	1,4
4.27	Freastal a dhéanamh ar inimircigh/teifigh de dheasca an athraithe aeráide atá díláithrithe mar gheall ar tharlúintí adhaimsire aeráide mar atá cinnte ag an roinn ábhartha rialtais	Oiriúnú	Is féidir le CCCPL/WCCC freagairt ar an riachtanas	Gníomhú ar son na hAeráide	Páirtithe leasmhara seachtracha,	Fada	6
4.28	Feachtais chun bia a bhíonn orgánach agus táirgthe san áit a chur chun cinn, lena n-áirítear oiliúint i ndíolacháin agus i margaíocht is cuí d'fheirmeoirí agus do dhíoltóirí i margaí na háite. An obair a dheineann GIY agus eagraíochtaí eile dá leithéid a aibhsiú	Maolú	Líon na bhfeachtas seachadta	Gníomhú ar son na hAeráide	Páirtithe leasmhara seachtracha, comhar trasrannach	Meánach	1
4.29	Staidéar indéantachta a ullmhú chun éascaíocht a dhéanamh do thionscadal um Díleáiteoir Anaeróbach Píolótach i gcomhar le páirtithe leasmhara eile (feirmeoirí, gnó talmhaíochta agus eile)[i]	Maolú	Staidéar seachadta	Gníomhú ar son na hAeráide	Páirtithe leasmhara seachtracha	Meánach	5
4.30	Léarscáil a chruthú ar WatMaps inar féidir suíomhanna an Ghníomhaithe ar son na hAeráide agus sonraí de thionscadail a bhreacadh agus inar féidir teacht a bheith ag an bpobal orthu san	Comhcheangailte	Léarscáileanna cruthaithe agus méid na rannpháirtíochta	Gníomhú ar son na hAeráide	Páirtithe leasmhara seachtracha, comhar trasrannach	Fada	1,3
4.31	Cumarsáidí Tráthrialta Aeráide a chruthú chun an pobal a thabhairt bord ar bhord leis an eolas is déanaí fé conas mar is féidir leo a gcion féin a dhéanamh ar mhaithe leis an nGníomhú ar son na hAeráide i bPort Láirge	Maolú	# d'eagraíochtaí ag glacadh páirte	Gníomhú ar son na hAeráide	Comhar trasrannach	Gairid	4,5
4.32	Arna threorú ag an Meamram Tuisceana a síníodh idir Cumann Lúthchleas Gael (CLG) agus Cumann na mBainisteoirí Contae agus Cathrach (CBCC/CCMA), i dtaca le hoibriú le chéile ar thionscadail um inbhuanaitheacht agus um ghníomhú ar son na haeráide, oibriú i gcomhar le Clár na gClubanna Glasa	Comhcheangailte	Roinn Cheannasaíochta san Údarás Áitiúil i bhfeidhm, Bailiú na samplaí de na cás-staidéir ar thionscadail lena dtacaíonn an tÚdarás Áitiúil (Bailiú bliantúil)	Gníomhú ar son na hAeráide	Páirtithe Leasmhara Seachtracha	Gairid	3

4.4.5 Sprioc Straitéiseach 5: Inbhuanaitheacht agus Bainistiú ar Acmhainn

Cuspóir

Deimhin a dhéanamh de go laghdófar, go mbainfear agus go n-athúsáidfear an dramhaíl a ghintear, trí bheartais agus nósanna imeachta éifeachtacha um bainistiú ar dhramhaíl a chur i ngníomh agus go n-aistreofar ó shamhail "tóg agus cruthaigh dramhaíl" i dtreo geilleagar níos inbhuanaithe agus níos ciorclaí chun tairbhí fadtréimhseacha sóisialta geilleagracha timpeallachta a chruthú.

Dramhaíl

Gníomh #	Gníomh	Cineál an Ghnímh - Oiriúnú/ Maolú/ Comhcheangailte	Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF/KPI)	Roinn Cheannasaíochta	Spleáchais	Creat Ama	Sprioc GÉAS/DECA
5.1	Feidhmiú um Gheilleagar Ciorclach ar Dhramhaíl Foirgníochta agus Scartála ag Láithreacha an Údaráis Áitiúla - agus deighilt, athúsáid agus athchúrsáil á bhfeabhsú	Maolú	% de Dhramhaíl Foirgníochta agus Scartála aisghafa	Comhshaol	Páirtithe leasmhara seachtracha, Comhar trasrannach, Oiliúint	Meánach	1, 2
5.2	Toirt na dramhaíola inti a laghdú fé 40%	Maolú	% de laghdú	Comhshaol	Comhar trasrannach	Meánach	1,2
5.3	Céatadán % a mhéadú de dhramhaíl bhardais a bhíonn athchúrsáilte ó fhoirgnimh bhardais in aghaidh na bliana	Maolú	% de mhéadú	Comhshaol	Comhar trasrannach	Meánach	1,2
5.4	Figiúirí clódóireachta a chur ar fáil don fhoireann chun feasacht a mhúscailt maidir le cur amú an pháipéir	Maolú	% de laghdú	Comhshaol	Páirtithe leasmhara seachtracha, buiséad	Gairid	1
5.5	Tobshiopaí "Deisigh agus Athúsáid" a éascú	Maolú	# d'imeachtaí in aghaidh na bliana	Geilleagar/ Leabharlanna	Buiséad	Meánach	1, 4, 5
5.6	Ríomhshínithe a chur i ngníomh i dtaca le foirmeacha chun páipéar a choigilt	Maolú	% de laghdú ar an gclódóireacht	Córais Faisnéise (IS)	Comhar trasrannach, buiséad	Gairid	1,2
5.7	Scairdeáin phoiblí uisce a chur i ngníomh ar fud na cathrach agus ar fud an chontae	Comhcheangailte	# de scairdeáin uisce	Comhshaol	Buiséadúchán, comhar trasrannach	Gairid	1
5.8	Dramhaíl ghlas na Comhairle le húsáid sa bhithgheilleagar	Maolú	Tonnaí de dhramhaíl ag dul chun bithghás a dhéanamh	Comhshaol	Comhar trasrannach, buiséad, páirtithe leasmhara seachtracha	Meánach	1, 2

Dramhaíl (ar leanúint)

Gníomh #	Gníomh	Cineál an Ghnímh	Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF/KPI)	Roinn Cheannasaíochta	Spleáchais	Creat Ama	Sprioc GÉAS/DECA
5.9	Deimhin a dhéanamh de go gcloífear le prionsabail an Gheilleagair Chiorclaigh nuair a bheidh foirgnimh na Comhairle á ngléasadh agus á maisiú	Maolú	% de thionscadail na Comhairle ag úsáid na n-ábhar athshlánaithe	Tionscadail speisialta	Comhar trasrannach	Gairid	1, 2, 5
5.10	Feidhmiú céimneach scéim na mbraiteoirí "ionad fág anso" a fheabhsú	Comhcheangailte	# de thonnaí athchúrsáilte go cuí	Comhshaol	Acmhainní	Meánach	1, 4
5.11	Feachtais rannpháirtíochta dramhaíola a rith trí sheirbhísí na leabharlanna, lena n-áirítear imeachtaí mar mhalartáin leabharlainne síolta, malartuithe éadaí agus caiféanna deisiúcháin.	Maolú	Feachtais seachadta	Comhshaol	Buiséad, comhar trasrannach	Gairid	1

4.4.5 Sprioc Straitéiseach 5: Inbhuanaitheacht agus Bainistiú ar Acmhainn

Soláthar Poiblí Glas

Gníomh #	Gníomh	Cineál an Ghnímh - Oiriúnú/ Maolú/ Comhcheangailte	Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF/KPI)	Roinn Cheannasaíochta	Spleáchais	Creat Ama	Sprioc GÉAS/DECA
5.12	Straitéis um "athbhútáil" den Soláthar Poiblí Glas (SPG/GPP) chun an SPG/GPP a shnaidhmeadh le cleachtais uile na Comhairle	Maolú	# den fhoireann ag a bhfuil tuiscint ar an SPG/GPP, méadracht oiliúna, anailís tairsí	Soláthar/Aeráid	Oiliúint, comhar trasrannach	Gairid	1, 2
5.13	Oiliúint "idirghníomhach" a sheiftiú i gcomhair na tairsí *E-tenders* chun a chinntiú go mbeidh an fhoireann ar fad a bheidh páirteach sa chóras tairiscintí ar a suaimhneas leis an dtairseach.	Maolú	# den fhoireann ag críochnú na hoiliúna	Soláthar/Aeráid	Oiliúint	Meánach	1, 2
5.14	Deimhin a dhéanamh de rannpháirtíocht an mhargaidh leis an SPG/GPP agus le prionsabail an gheilleagair chiorclaigh (san áit ar féidir sin)	Maolú	# de ghlacadh ghnó na háite leis an SPG/GPP, Figiúirí laghdúcháin dramhaíola	Soláthar/Aeráid	Comhar trasrannach	Meánach	1, 2
5.15	Cruinnithe trasrannacha athfhillteacha a thabhairt isteach chun tuairisciú ar an ndul chun cinn maidir leis an SPG/GPP a chur i ngníomh trasna na Comhairle	Maolú	Aiseolas Rannach agus tuairiscí rite ar an SPG/GPP	Soláthar/Aeráid	Comhar trasrannach	Meánach	1,2
5.16	Oiliúint don Fhoireann i dtaca leis an Soláthar Poiblí Glas	Maolú	# den fhoireann ag úsáid an SPG/GPP go rialta	Soláthar/Aeráid	Oiliúint	Gairid	1,2
5.17	Leabhrán treorach ar an SPG/GPP a fhorbairt don fhoireann, is é sin treoir ar "cad is SPG ann"				Comhar trasrannach		1,2

5. Cathair Phort Láirge - An Crios um Dhícharbónú

5.1 Achoimre ar Phróifíl Astaíochtaí Chrios Phort Láirge um Dhícharbónú

Ba sa bhliain 2021 a roghnaíodh Cathair Phort Láirge mar Chrios Phort Láirge um Dhícharbónú. Is é is Crios um Dhícharbónú ann ná limistéar atá roghnaithe chun gníomhú mar limistéar tástála i dtaca le raon beart maolúcháin aeráide, oiriúnúcháin aeráide agus bithéagsúlachta a chabhróidh le seachadadh an Chuspóra Náisiúnta Aeráide de laghdú 51% ar astaíochtaí na ngás ceaptha teasa fén mbliain 2030, i bhfianaise bonnlíne 2018.

Roghnaíodh Cathair Phort Láirge mar Chrios Phort Láirge um Dhícharbónú toisc gurb ann do láthair láidir taighde in Ollscoil Teicneolaíochta an Oirdheiscirt (SETU), bonn láidir gnó agus flúirse fiontar beag agus meánmhéide in aice na cathrach. Ina theannta san, tá roinnt mhaith foirgneamh agus spásanna á n-oibriú ag an gComhairle inar féidir bearta oiriúnúcháin agus maolúcháin a thriail. Tá ainmniúchán Chathair Phort Láirge mar an gCrios um Dhícharbónú de chuid an Chontae ag teacht le straitéis Phort Láirge 2040[1]inar dearbhaíodh go ndéanfaí de Chathair Phort Láirge áit tharraingteach inbhuanaithe chun cónaí inti, chun obair a dhéanamh inti agus chun gnó a dhéanamh inti.

In Aibreán na bliana 2021, d'fhoilsigh CCCPL/WCCC an Treochlár i dtaca le Port Láirge atá Neodrach ó thaobh an Charbóin de[2] agus leagadh amach roinnt gníomhartha a d'fhéadfadh éascaíocht a dhéanamh do laghduithe ar astaíochtaí fén mbliain 2040 agus bearta oiriúnúcháin aeráide a d'fhéadfadh gnólachtaí, líonta tí agus ár gcórais iompair a ghlacadh. Tógann an chaibidil seo den Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide ar an dTreochlár san, agus a thuilleadh sonraí á gcur leis an miondealú ar astaíochtaí na cathrach agus a thuilleadh gníomhartha a fhéadann an t-aistriú a éascú go dtí cathair ísealcharbóin. Bhí gníomhartha agus cuspóirí na caibidle seo múnlaithe ag Fardal Astaíochtaí Bonnlíne (FAB/BEI) Sraith 3 i gcomhair na Cathrach a dhein Gníomhaireacht Fuinnimh an Oirdheiscirt agus ar féidir teacht air in Aguisín D. Tá an bonnlíne bunaithe ar shonraí ón mbliain 2018 agus is léargas é ar an scéal sa bhliain úd maidir le hastaíochtaí na cathrach.

Aibhsítear an Crios um Dhícharbónú i bhFíor 17. Is é daonra an Chreasa so ná 48,216 áitreabhach (Daonáireamh na bliana 2016), agus tá mórán comhlachtaí na hearnála poiblí agus 2060 maoin ghnó lonnaithe ann. San iomlán, tagann 289 $ktCO_2eq$ (Cileathonna de Choibhéis Dé-Ocsaíde Carbóin) d'astaíochtaí carbóin as gníomhaíochtaí sa chathair gach bliain, agus is as breosla a dhóitear i gcomhair an iompair, i gcomhair an leictreachais agus i gcomhair an teasa í an chuid is mó de na hastaíochtaí.

Is í Cathair Phort Láirge an lárionad uirbeach is mó i réigiún an Oirdheisirt agus an cúigiú cathair is mó sa tír. Tá dáileadh an daonra laistigh de Chathair Phort Láirge ualaithe go mór go dtí Lár na Cathrach, an bruachbhaile istigh ó dheas, an t-oirdheisceart agus an taobh thuaidh den chathair.

Fíor 17. Léarscáil ar an gCrios um Dhícharbónú i gCathair Phort Láirge

Tá a lán fostaíochta i bPort Láirge lonnaithe i lárionaid fostaíochta mar Pháirc Ghnó an Údaráis Forbartha Tionscail (UFT/IDA), Ospidéal Ollscoile Phort Láirge agus Ollscoil Teicneolaíochta an Oirdheiscirt (SETU). Thairis sin, tá roinnt mhaith páirceanna tionscail éadroim agus asraonta miondíola taobh amuigh den bhaile mar Pháirc Mhiondíola Phort Láirge, Páirc Mhiondíola Mhóinéar an Rí agus Lárionad Gnó Thigh an Chnoic.

Is í an fhoinse astaíochtaí is mó sa chathair ná an tIompar, an dara foinse is mó ná na hastaíochtaí a eascraíonn as an dtéamh agus as úsáid an leictreachais in Earnáil na Tráchtála agus is é an tríú méid astaíochtaí is airde ná iad súd ón Earnáil Chónaithe, an chaoi a ndeinimid ár n-áiteanna cónaithe a théamh agus a chumhachtú.

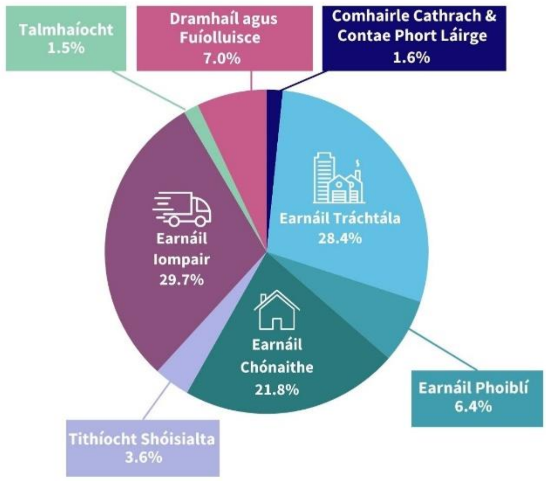

Fíor 18. Miondealú ar Astaíochtaí sa Chrios um Dhícharbónú

1 https://waterford2040.com/
2 https://www.waterfordcouncil.ie/media/environment/Carbon%20Neutral%20Waterford%20-%20Roadmap%202040%20WEB.PDF

Is iad na hastaíochtaí a bhfuil CCCPL/WCCC freagrach go díreach astu ná 1.6% de na hastaíochtaí carbóin agus is í an Tithíocht Shóisialta atá á tógaint agus á ligint ar cíos ag an gComhairle is cúis le 3.6% d'astaíochtaí na cathrach. Is féidir miondealú ar astaíochtaí na Comhairle óna 38 bhfoirgneamh sa chathair, ón soilsiú sráide agus óna cabhlach feithiclí le feiscint thíos i MWH agus tCO_2eq.

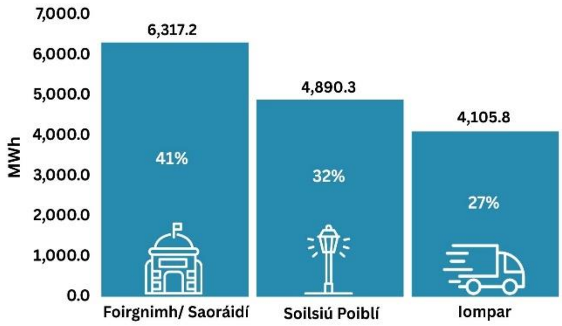

Fíor 19. Úsáid fuinnimh CCCPL/WCCC i MWh sa chathair

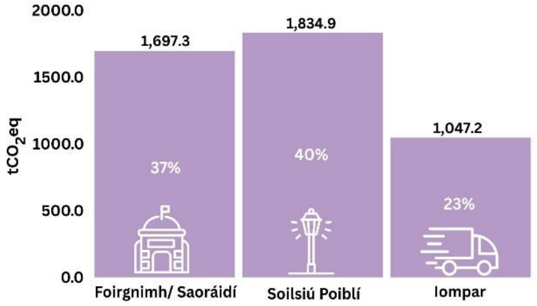

Fíor 20. Astaíochtaí CCCPL/WCCC sa chathair

5.2 An Fhís i dtaca le Crios Chathair Phort Láirge um Dhícharbónú

Beidh Cathair Phort Láirge ar an gcéad chathair ísealcharbóin in Éirinn, agus réitigh nuálacha inbhuanaithe á gcur ar fáil aici do chónaitheoirí agus gnólachtaí araon maidir le héifeachtúlacht fuinnimh, fuinneamh in-athnuaite, iompar agus úsáid éifeachtach na n-acmhainní chun deireadh a chur leis an ndiomailt. Le linn do Chathair Phort Láirge astaíochtaí a laghdú, raghaidh sí in oiriúint freisin d'aeráid chlaochlaitheach trí úsáid a bhaint as réitigh dhúlrabhunaithe a mhéadóidh an spás glas agus a chothóidh an bhithéagsúlacht sa chathair.

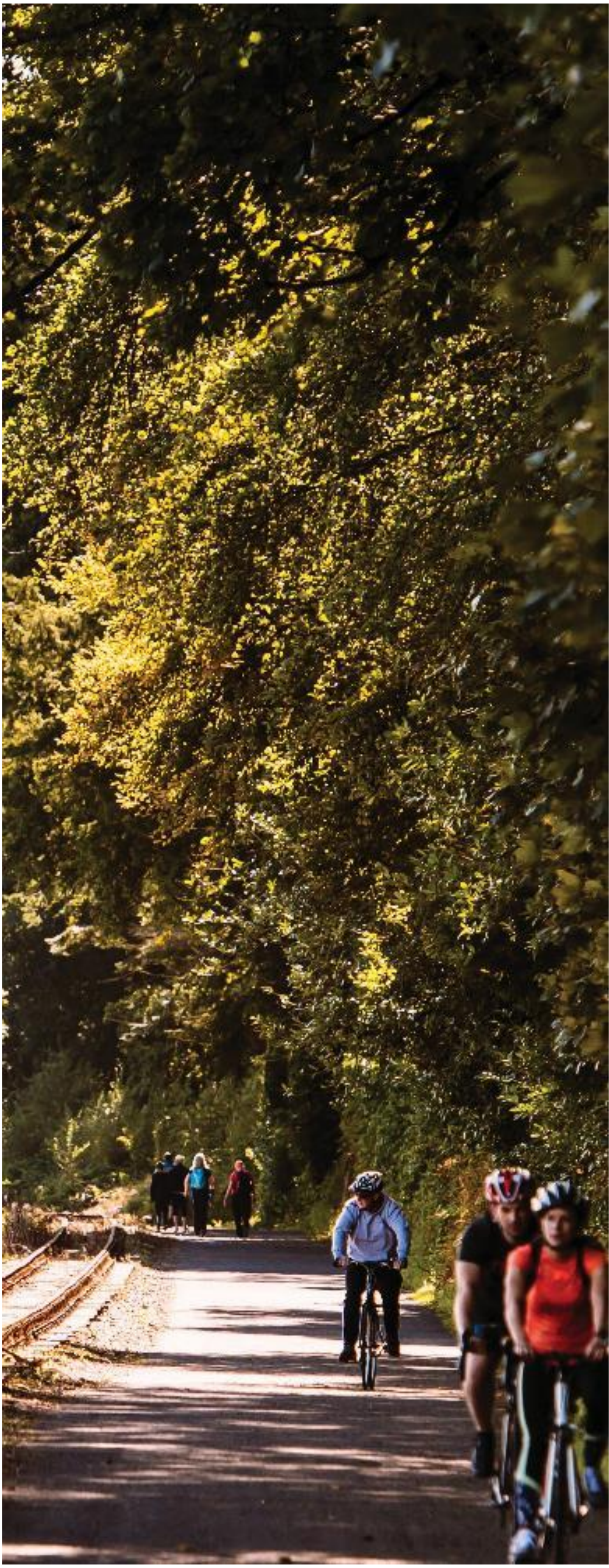

5.3 An Clár Deiseanna

Tá punann agus píblíne idirghabhálacha, tionscadal agus gníomhartha saothraithe trí fhreagairtí lena bhfuil bearta maolúcháin, oiriúnúcháin agus bithéagsúlachta áirithe. Déanfaidh so seachadadh ar spriocanna atá leagtha amach i dtaca le laghduithe ar fhuinneamh agus ar astaíochtaí.

Tugtar an Clár Deiseanna ar an bpunann so. Cé nach bhfuil costálacha i leith mórán de na gníomhartha atá sainaitheanta i gCuid 5.4 ar fáil go fóill, agus cé go bhforbrófar a thuilleadh sonraí de na tionscadail (m.s., Córas um Théamh Ceantair do Chathair Phort Láirge), tá an méid a bhainfear amach tríd an gCrios um Dhícharbónú sainaitheanta i dTábla 3.

Is cóir a thabhairt fé ndeara go gcloíonn na gníomhartha a liostaítear i bPlean Gníomhaithe an Údaráis Áitiúil ar son na hAeráide le cur chuige creata ama. Cloíonn na gníomhartha leis na creata ama so a leanas:
Gearrthréimhseach – laistigh de bhliain Meántréimhseach – roimh 2027 Fadtréimhseach – roimh 2029

Earnáil	FAB/BEI 2018 (ktCO_2eq)	Sprioc laghdúcháin 2030 (kt CO_2eq)	Sprioc laghdúcháin 2030 ó Spriocanna Náisiúnta (% den FAB/BEI 2018)	Laghdú Tuartha 2030 (kt CO_2eq)	Laghdú Tuartha 2030 (% den FAB/ BEI 2018)	Gníomhartha agus na boinn tuisceana san áireamh
Tráchtáil agus Tionscal	82.1	-36	45% i leith na tráchtála	-24.6	30%	Bunaítear an laghdú so ar mhéadú 30% ar an éifeachtúlacht fuinnimh trí iarfheistiú a dhéanamh ar fhoirgnimh tráchtála agus trí fhuinneamh in-athnuaite a mhéadú.
Iompar	86	-43	50%	-43	50%	Bunaítear an laghdú so ar sprioc 50% d'fheithiclí leictreacha (thart ar 14,000) a bhaint amach chomh maith le laghdú 10% ar astaíochtaí carbóin de bharr méadaithe ar an dTaisteal Gníomhach. Méadú 4% ar an gcarr-roinnt.
Earnáil Chónaithe	63.1	-25	40%	-25	40%	Bunaithe ar 100% d'fhoirgnimh chónaithe le rátáil RFF/BER D2 nó níos measa (thart ar 7,000) ag iarfheistiú go dtí RFF/BER B3
Dramhaíl	20.3	-10	50%	-10	50%	Bunaithe ar dhramhaíl araide duibhe a laghdú fé 50% i ngach líon tí tríd an athchúrsáil agus an múiríniú a spreagadh.
Comhairle Cathrach & Contae Phort Láirge	4.6	-2.33	51%	-2.4	52%	Laghdú atá bunaithe ar laghdú 55% ar úsáid an fhuinnimh ó uasghráduithe ar an soilsiú, coigilt 40% ar astaíochtaí ó athsholáthar céimnithe na bhfeithiclí le veaineanna leictreacha nó bithbhreosla, feabhsú 40% ar éifeachtúlacht na bhfoirgneamh agus 1000 MWh dár gcuid leictreachais a bheith á soláthar ag foinsí in-athnuaite ar an láthair.
Tithíocht Shóisialta	10.5	-5.3	51%	-4.99	48%	Uasghrádú ar 183 áit chónaithe ó rátáil RFF/BER G go dtí B, uasghrádú ar 863 áit chónaithe ó rátáil RFF/BER E go dtí B agus uasghrádú ar 154 áit chónaithe ó rátáil RFF/BER D go dtí B. Rud a choigleoidh €1,500 ar an meán do chónaitheoirí sa bhliain.[1]

Tábla 3: Spriocanna Astaíochtaí d'earnálacha éagsúla i gCathair Phort Láirge.

1 https://www.seai.ie/publications/Your-Guide-to-Building-Energy-Rating.pdf

5.4 Gníomhartha

Réimse tosaíochta 1: Comhar idir na comhlachtaí a oibríonn laistigh den chathair.

Stiúrann CCCPL/WCCC 1.6% d'astaíochtaí i gCathair Phort Láirge go díreach trína cuid oibríochtaí. Tá tionchar mór ag an gComhairle i réimse an Iompair agus réimse na Tithíochta Sóisialta ar 33% sa bhreis d'astaíochtaí na cathrach agus is féidir tionscadail a chur ar bun le comhaontú an phobail chun an figiúr so a laghdú. Beidh an sprioc chéanna um laghdú ar astaíochtaí ag baint leis an Earnáil Phoiblí (6.5%) agus atá ag an CCCPL/WCCC. Ar deireadh, baineann an fuílleach 65% d'astaíochtaí sa chathair leis an Earnáil Chónaithe, le hEarnáil na Dramhaíola agus le hEarnáil na Tráchtála, réimsí ina bhfuil tionchar na Comhairle teoranta ach réimsí inarb ann do mhian go laghdófar na hastaíochtaí. Ós rud é go mbeidh na grúpaí seo go léir ag obair i dtreo spriocanna comhchosúla; i gcás na n-úinéirí tí chun airgead a choigilt, i gcás na ngnólachtaí chun clú inbhuanaithe a shaothrú agus i gcás chomhlachtaí na hearnála poiblí chun sprioc an rialtais a shroisint, luíonn sé le réasún gur cóir dúinn oibriú le chéile chun a thuilleadh a bhaint amach. Beigh gá le hoibriú i gcomhar le Comhairle Contae Chill Chainnigh freisin chun deimhin a dhéanamh de go bhfaighidh na saoránaigh a chónaíonn i limistéir na teorann contae na tairbhí iomlána a bhaineann lena bheith ag maireachtaint ar bheagán carbóin.

Cuspóir: Cur chuige comharsanachta a chruthú i leith an Ghníomhaithe ar son na hAeráide ina mbeidh a gcion á dhéanamh ag na baill go léir den phobal i gcomhpháirtíocht le CCCPL/WCCC ó thaobh sainaithint a dhéanamh ar dheiseanna ar an gcarbón a laghdú agus ar an tsláinte a fheabhsú, ó thaobh réitigh aeráide nua a thriail agus ó thaobh an Gníomhú ar son na hAeráide a chur chun cinn ina bpobal nó ina n-eagraíocht.

Uimhir	Cur Síos ar an nGníomh	Oiriúnú/ Maolú	Tomhas PTF/KPI	Creat Ama	Roinn Cheannasaíochta	Comhpháirtithe	Spleáchais	Spriocanna GÉAS/DECA
DZ 1.1	Éascaíocht a dhéanamh do roinnt áirithe grúpaí sa chathair chun iad a spreagadh chun go n-oibreoidh siad i gcomhar le chéile d'fhonn spriocanna na cathrach a bhaint amach ó thaobh an dícharbónaithe de - Lárionad Bairr Feabhais - Áireofar leo so fostóirí móra, na Comhlachais Tráchtála, Ollscoil Teicneolaíochta an Oirdheiscirt (SETU), Miondíoltóirí	Comhcheangailte	Líon grúpaí agus a rannpháirtíocht ghníomhach i gCláir Ghníomhaithe ar son na hAeráide	Gairid	Gníomhú ar son na hAeráide	Forbairt Gheilleagrach	Acmhainní, páirtithe leasmhara seachtracha	1,5
DZ 1.2	An Gníomhú ar son na hAeráide a Chomhordú le Comhairle Contae Chill Chainnigh i ndáil le Port an Chalaidh	Comhcheangailte	# comhair thionscadail	Gairid	Gníomhú ar son na hAeráide	Comhairle Contae Chill Chainnigh	Comhar trasteorann na gcomhairlí, rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha	1
DZ 1.3	Forbairt a dhéanamh ar Chlár Pobail atá Neodrach ó Thaobh an Charbóin de, ina gcuirimid comharchumann fuinnimh ar bun i bpobal píolótach agus ina soláthraímid fuinneamh in-athnuaite agus réitigh éifeachtúlachta fuinnimh d'áiteanna cónaithe agus don iompar[a]	Maolú	1 phobal píolótach agus Dáileadh ar cheachtanna a fhoghlaimítear	Gairid	Gníomhú ar son na hAeráide	Gníomhaireacht Fuinnimh an Oirdheiscirt, Tithíocht, Pobal, Taisteal Gníomhach	Acmhainní, rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha, comhar trasrannach	1,4
DZ 1.4	Obair ar bhonn "ceantar ar cheantar" (Lár na Cathrach, Baile Bhricín, Carraig Phiarais, Poll an Bhiolair srl.) ar feadh roinnt áirithe míonna chun a bheith i láthair sa phobal d'fhonn comhairle a chur ar fáil don phobal agus do ghnólachtaí agus san am céanna tionscadail a sheachadadh sa Taisteal Gníomhach, Láithreoireacht, Bóithre, Oiriúnú don Athrú Aeráide, Tithíocht srl. Chun eolas a chur ar fáil fé na seirbhísí reatha agus chun dul i gcomhar leis an bpobal sa todhchaí d'fhonn tionscadail a fhorbairt agus maoiniú/cistiú a fháil. An plean i dtaca le Crios um Dhícharbónú a bhriseadh síos ina ghníomhartha soláimhsithe pobail.[a]	Comhcheangailte	4 cinn de phleananna gníomhaithe limistéir seachadta agus tionscadail críochnaithe ó na pleanana san	Meánach	Gníomhú ar son na hAeráide	Bóithre, Pobal, Pleanáil, Comhlachais Tráchtála, Gníomhaireacht Fuinnimh an Oirdheiscirt	Acmhainní, comhar trasrannach, rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha	1,4,5

Réimse tosaíochta 2: Oiriúnú don Aeráid

Is é an toradh a bheidh ar aeráid atá ag athrú ná tuilte méadaithe agus tonnta teasa. Déanfaidh Cathair Phort Láirge bearta chun iarmhairt na hadhaimsire a laghdú.

Cuspóir: Feidhm a bhaint as Réitigh Dhúlrabhunaithe chun iarmhairtí na hadhaimsire a laghdú, caighdeán an aeir a fheabhsú agus taitneamhacht a chur ar fáil do shaoránaigh.

Uimhir	Cur Síos ar an nGníomh	Oiriúnú/ Maolú	Tomhas PTF/KPI	Creat Ama	Roinn Cheannasaíochta	Comhpháirtithe	Spleáchais	Spriocanna GÉAS/DECA
DZ 2.1	Córais um Dhraenáil Uirbeach Inbhuanaithe lena bheith snaidhmthe in uasghráduithe sráide, tionscadail foirgníochta na Comhairle agus forbairtí príobháideacha.[a]	Oiriúnú	Líon na dtionscadal nua ag a bhfuil Córais um Dhraenáil Uirbeach Inbhuanaithe	Meánach	Gníomhú ar son na hAeráide	Éiceolaíocht/Taisteal Gníomhach, tionscadail Speisialta/Bóithre/ Pleanáil	Oiliúint d'fhoireann uile na Comhairle i 2024 ar na Córais um Dhraenáil Uirbeach Inbhuanaithe	1,3
DZ 2.2	Tionscadal na nGairdíní Báistí a sheachadadh - eolas a chur ar fáil don phobal fén gcaoi a ndeintear é[a]	Oiriúnú	2 thionscadal críochnaithe	Meánach	Gníomhú ar son na hAeráide	Comhshaol	Acmhainní, rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha	1,3,4
DZ 2.3	Oibriú le 4 réigiún sa chathair (m.s. Baile Bhricín, Carraig Phiarais) chun comhdhearadh a dhéanamh leis an bpobal ar idirghabhálacha um oiriúnú don athrú aeráide - plandú, Córais um Dhraenáil Uirbeach Inbhuanaithe, díonta glasa, uisce báistí a bhailiú srl.	Oiriúnú	Tionscadail chun Oiriúnú don Athrú Aeráide a sheachadadh i 4 limistéar den chathair	Meánach	Gníomhú ar son na hAeráide	Pobail	Acmhainní, rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha, comhar trasrannach Maoiniú trí Thionscadal an Oileáin Chomhroinnte	1,3,4
DZ 2.4	Clúdach cheannbhrat na gcrann a mhéadú go dtí 20.9% go haonfhoirmeach ar fud na cathrach. Cuirfear béim fé leith ar limistéir na cathrach a bhfuil clúdach teoranta crann acu fé láthair, limistéir ar dealraitheach go n-éireoidh siad róthe de dheasca na hIarmharta Teasoileáin Uirbigh.	Oiriúnú	Méadú ar cheannbhrat na gcrann i limistéir lár na cathrach	Fada	Comhshaol		Acmhainní, comhar trasrannach	1,3
DZ 2.5	Oibriú leis an mBuíon um Chur i Láthair chun sainaithint a dhéanamh ar mhodhanna nua plandúcháin a chuirfidh tréimhsí triomaigh san áireamh - béim fé leith ar bhláthchiseáin chrochta	Oiriúnú	Modhanna agus ábhair nua úsáidte	Gairid	Comhshaol	Gníomhú ar son na hAeráide	Oiliúint, comhar trasrannach, acmhainní	1,3
DZ 2.6	Páirc de thábhacht réigiúnach a chur isteach, de réir mar atá i bPlean Forbartha an Chontae, agus Réitigh Dhúlrabhunaithe cuimsithe inti chun dóchúlacht na dtuilte a laghdú[a]	Oiriúnú	1. Staidéar indéantachta 2. Cur i ngníomh	Fada	Pleanáil	Comhshaol	Rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha, acmhainní, comhar trasrannach	1,3
DZ 2.7	Bearta chun Oiriúnú don Athrú Aeráide lena bheith cuimsithe i ngach forbairt den Chomhairle san am le teacht - fánphíobáin níos mó, Córais um Dhraenáil Uirbeach Inbhuanaithe, Réitigh Dhúlrabhunaithe[a]	Oiriúnú	Gach tionscadal chun Breithniúcháin chun Oiriúnú don Athrú Aeráide a chuimsiú	Gairid	Pleanáil	Tithíocht/Tionscadail Speisialta/ Iarsmalanna	Oiliúint	1,3
DZ 2.8	Dromchlaí tréscaoilteacha a chur i ngníomh (bithloig / leapacha báistí / pábháil thréscaoilteach) - ceanglas i bhforbairtí nua[a]	Oiriúnú	# d'fhorbairtí le hidirghabhálacha	Gairid	Pleanáil	Bóithre	Acmhainní, oiliúint	1,3
DZ 2.9	Comórtas pobaill a chruthú i dtaca le Páircíní - limistéir is féidir a shíneadh ina láthair pháirceála a bhfuil plandaí curtha ann nó atá ina láthair scíthe	Oiriúnú	# de pháircíní	Meánach	Pobail	Gníomhú ar son na hAeráide	Acmhainní, oiliúint	1,3,4
DZ 2.10	100,000 crann a chur laistigh de limistéar na Cathrach	Oiriúnú	# de chrainn atá curtha, limistéir spriocdhírithe	Fada	Comhshaol	Gníomhú ar son na hAeráide	Acmhainní	1,3
DZ 2.11	Ceapadh carbóin trí phlandú mionsonraithe crann / cluainte / fás, athbhunú speiceas san fhiántas, bainistiú ithreach, pleanáil na n-uiscebhealaí agus na mbogach, múnlaithe ag léarscáiliú na gnáthóige, léarscáiliú na deise agus suirbhéanna ar cheannbhrat na gcrann	Oiriúnú	Méadú ar spás glas	Meánach	Comhshaol	Bóithre/Pleanáil	Acmhainní, comhar trasrannach	1,2,3
DZ 2.12	Úsáid na leasachán a laghdú trí mhéadú a chur ar úsáid an mhúirín a dheintear san áit agus ar shaothrú i ngarraí scóir san áit	Oiriúnú	Limistéir ina bhfuil deireadh curtha le húsáid na leasachán, méadú ar úsáid an mhúirín áitiúil	Gairid	Comhshaol		Rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha, comhar trasrannach	2,4
DZ 2.13	Léarscáiliú na gnáthóige agus léarscáiliú na deise bithéagsúlachta chun deiseanna forbartha agus roghanna gnáthóige sa todhchaí a thuiscint maidir le líonra an spáis oscailte atá léirithe i bpleananna an spáis ghlais agus an spáis oscailte	Oiriúnú	Léarscáiliú forbartha, deiseanna sainaitheanta	Gairid	Comhshaol	Pleanáil - Éiceolaíocht	Comhar trasrannach, acmhainní	1,3
DZ 2.14	Scáth a mhéadú sna spásanna poiblí (fásra, díonta in-aistarraingthe, struchtúr teanntachta, srl.)	Oiriúnú	Limistéir spriocdhírithe	Meánach	Pleanáil	Comhshaol	Acmhainní	1,3

Réimse tosaíochta 3: Bithéagsúlacht

Cuspóir: Raghaidh an dúlra, atá ag méadú laistigh den chathair, chun tairbhe do shaoránaigh agus cabhróidh sé leis an gcathair dul in oiriúint don aeráid atá ag athrú.

Cur Síos ar an nGníomh	Oiriúnú/ Maolú	Tomhas PTF/KPI	Creat Ama	Roinn Cheannasaíochta	Comhpháirtithe	Spleáchais	Spriocanna GÉAS/DECA
Bealach dúlra a fhorbairt trasna na cathrach - trí shealbhóirí tí a spreagadh chun a ngairdíní a úsáid chun éascaíocht a dhéanamh ar an bhfiadhúlra	Oiriúnú	An méid líonta tí i bPort Láirge a ghlacann páirt sa chlár dúlra	Meánach	Gníomhú ar son na hAeráide	Comhshaol	Rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha, acmhainní, comhar trasrannach	1,3,4
Cleachtais a chuimsiú de réir mar atá molta ag an bPlean Náisiúnta Pailneoirí i mbainistiú pháirceanna na cathrach	Oiriúnú	% de pháirceanna a chuimsíonn na prionsabail	Gairid	Comhshaol	Pleanáil	Oiliúint	1,3
Plándú/bainistiú ar Bhuinneáin agus ar Bhláthanna Fiáine i gCúrsa Gailf Bhaile Liam	Oiriúnú	Achar an limistéir phlandaithe	Gairid	Pobail	Comhshaol	Acmhainní	3

Réimse tosaíochta 4: Fuinneamh

Is í úsáid an fhuinnimh i CCCPL/WCCC, san Earnáil Phoiblí, san Earnáil Chónaithe, sa Tithíocht Shóisialta agus in Earnáil na Tráchtála is cúis le 178ktCO_2eq, 61% de na hastaíochtaí sa chathair. Tá rátálacha RFF/BER D - E ag an gcuid is mó de na háiteanna cónaithe i bPort Láirge (71%), rud atá ag cur costais ar na húinéirí tí arb ionann é agus a dhá oiread go dtí a cheithre oiread níos mó i gcostais fuinnimh ná a gcomharsana a bhfuil rátáil B nó níos airde acu.

Má chuirtear feabhas ar an éifeachtúlacht fuinnimh i bhfoirgnimh phoiblí agus i bhfoirgnimh phríobháideacha, cruthófar fuinneamh in-athnuaite áitiúil, laghdófar costais an fhuinnimh trasna na cathrach, cuirfear compord ar fáil agus laghdófar iarmhairtí na bochtaineachta fuinnimh.

Cuspóir: Éifeachtúlacht fuinnimh a fheabhsú i bhfoirgnimh na Comhairle agus i bhfoirgnimh phríobháideacha agus uasmhéadú a dhéanamh ar dheiseanna giniúna an fhuinnimh in-athnuaite sa chathair.

Uimhir	Cur Síos ar an nGníomh	Oiriúnú/ Maolú	Tomhas PTF/KPI	Creat Ama	Roinn Cheannasaíochta	Comhpháirtithe	Spleáchais	Spriocanna GÉAS/DECA
DZ 4.1	Staidéar dróin a chur i gcrích ar gach spás dín atá oiriúnach do chumhacht fhótavoltach na gréine	Maolú	Staidéar curtha i gcrích	Gairid	Gníomhú ar son na hAeráide	Ollscoil Teicneolaíochta an Oirdheiscirt	Acmhainní	1
DZ 4.2	Feabhsú éifeachtúlachta fuinnimh 50% a sheachadadh i bhfoirgnimh fé úinéireacht na Comhairle sa Chathair[a]	Maolú	Uasghráduithe éifeachtúlachta fuinnimh curtha i gcrích	Fada	Gníomhú ar son na hAeráide	Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann (ÚFIÉ/SEAI)	Acmhainní	1,2
DZ 4.3	Foirgnimh reatha na Comhairle a fheistiú le córas uathoibriúcháin agus rialúcháin foirgnimh roimh an 31 Mí na Nollag 2024 ina bhfuil an t-aschur rátaithe éifeachtach i dtaca le córais téimh, aerála agus	Maolú	Athbhreithniú ar fhoirgnimh atá déanta agus oibreacha atá críochnaithe	Meánach	Gníomhú ar son na hAeráide	Bainistiú Maoine	Acmhainní, oiliúint	1,2
DZ 4.4	Oibriú le comhpháirtithe chun Córas um Théamh Ceantair a sheachadadh do Chathair Phort Láirge[a]	Maolú	Cnámh droma an chórais i bhfeidhm	Fada	Gníomhú ar son na hAeráide	Bóithre	Rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha, acmhainní, comhar trasrannach	1,2,3,6
DZ 4.5	Deimhin a dhéanamh de go mbeidh aon fhorbairt nua sa todhchaí ar aon bhealach ina bhfuil Téamh Ceantair ar fáil comhoiriúnach don Téamh Ceantair ag céim na pleanála	Maolú	Sonraíocht a fhoilsiú d'fhorbróirí agus í a áireamh le coinníollacha pleanála	Fada	Pleanáil	Gníomhú ar son na hAeráide	Rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha, acmhainní	1,2,3,6
DZ 4.6	Uasgrádú ar fhoirgnimh phoiblí go dtí RFF/BER (Rátáil Fuinnimh Foirgnimh) B[a]	Maolú	# d'fhoirgnimh phoiblí	Fada	Gníomhú ar son na hAeráide	Gach Roinn	Acmhainní	1,2,3
DZ 4.7	Athbhreithniú a dhéanamh ar thalamh sa chathair atá fé úinéireacht na Comhairle chun críche oiriúnachta d'fhuinneamh gréine agus forbairt a dhéanamh ar thionscadail fuinnimh ghréine. An staidéar le déanamh i gcomhar le hOllscoil Teicneolaíochta an	Maolú	Tuarascáil críochnaithe agus MWh d'fhuinneamh fótavoltach na gréine suiteáilte - carrfoirt, foirgnimh agus feirm ghréine	Gairid	Bainistiú Maoine		Acmhainní Costas measta 6000 euro	1,3,4
DZ 4.8	Fuinneamh na gréine a chur isteach i ngach foirgneamh de chuid na Comhairle ag a bhfuil achar urláir de mhéid is mó ná 250m2[a]	Maolú	m2 d'fhuinneamh gréine	Meánach	Gníomhú ar son na hAeráide	Gach Roinn	Acmhainní, comhar trasrannach	1,2,3

Réimse tosaíochta 4: Fuinneamh (ar leanúint)

Uimhir	Cur Síos ar an nGníomh	Oiriúnú/ Maolú	Tomhas PTF/KPI	Creat Ama	Roinn Cheannasaíochta	Comhpháirtithe	Spleáchais	Spriocanna GÉAS/DECA
DZ 4.9	Soilse dé-óide astaithe solais (LED) a chur in áit na soilse sráide atá neamhéifeachtúil	Maolú	# de shoilse athsholáthartha	Gairid	Gníomhú ar son na hAeráide		Acmhainní Leanúnacha trí PLEEP (Tionscadal Éifeachtúlachta Fuinnimh an tSoilsithe Phoiblí)	1,2,3
DZ 4.10	Forbairt a dhéanamh ar Cheantar Cliste Cathrach ar Sráid Uí Chonaill agus ar na Céanna (láraithe ag Foirgneamh an "Munster Express") ina n-úsáidfear braiteoirí chun uasmhéadú a dhéanamh ar tháirgeadh fuinnimh, úsáid éifeachtúil fuinnimh, tuairisceoireacht ar bhaol tuilte ó	Comhcheangailte	# de bhraiteoirí curtha isteach, fuinneamh coigilte	Meánach	Tionscadail Speisialta	Gníomhú ar son na hAeráide	Acmhainní, comhar trasrannach 500k le foinsiú ó chistí an Aontais Eorpaigh	1,2,3,4
DZ 4.11	Gach áit chónaithe nua a fhoirgniú go dtí RFF/BER (Rátáil Fuinnimh Foirgnimh) A2 - A3	Maolú	# d'áiteanna cónaithe spriocdhírithe	Gairid	Tithíocht		Acmhainní, comhar trasrannach	1,3
DZ 4.12	Foirgnimh reatha a thabhairt suas tríd an Scéim "Croí Cónaithe" go dtí ardchaighdeán éifeachtúlachta fuinnimh chun a chinntiú go mbeidh na rátaí áitíochta i lár na cathrach ar leibhéal ard[a]	Maolú	# d'fhoirgnimh uasghrádaithe	Meánach	Tithíocht		Acmhainní, rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha	1,3,6
DZ 4.13	Téamh ó bhreoslaí iontaise a bhaint d'fhoirgnimh uile na Comhairle	Maolú	astaochtaí CO2 (dé-ocsaíde carbóin) coigilte	Gairid	Gníomhú ar son na hAeráide	Bainistiú Acmhainne	Acmhainní	1,2
DZ 4.14	Straitéis a thiomsú i gcomhar leis an Oifig Fiontair Áitiúil chun an Tionscal Geoiteirmeach a fhorbairt i gCathair Phort Láirge chomh maith le staidéar indéantachta a dhéanamh i leith na cathrach de bhun mholtaí Shuirbhéireacht Gheolaíochta	Maolú	Straitéis saothraithe, staidéar indéantachta críochnaithe	Fada	Gníomhú ar son na hAeráide	Oifig Fiontair Áitiúil (OFÁ/LEO)	Comhar trasrannach	1,5
DZ 4.15	Fiosrú a dhéanamh ar an acmhainneacht agus na foinsí maoiniúcháin chun forbairt a dhéanamh ar ár gcur chuige i dtreo na n-iarfheistiúchán neodrach inacmhainne ó thaobh fuinnimh de, ar bhonn na gceantar cathrach m.s. Baile Bhricín, Ard Caoin,	Maolú	Tuarscáil curtha ar fáil i gcomhair na gceantracha ábhartha	Meánach	Gníomhú ar son na hAeráide	Tithíocht	Comhar trasrannach, acmhainní, rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha	1,3,6
DZ 4.16	An Straitéis maidir le Fuinneamh In-athnuaite a chur bord ar bhord leis an eolas is déanaí, laistigh den Phlean Forbartha Cathrach agus Contae	Maolú	Straitéis curtha bord ar bhord leis an eolas is déanaí	Gairid	Gníomhú ar son na hAeráide	Pleanáil	Comhar trasrannach	1
DZ 4.17	Leanúint de thacú leis an bpobal i gcoitinne maidir le scéimeanna chun an bhochtaineacht bhreosla a mhaolú agus chun cabhair a thabhairt ó thaobh cur isteach ar scéimeannna maoinithe amhail an "Scéim	Maolú	Gníomhartha curtha i ngníomh, # líonta tí spriocdhírithe	Gairid	Gníomhú ar son na hAeráide	Leabharlanna	Comhar trasrannach, rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha, acmhainní	1,6
DZ 4.18	Na Céanna Thuaidh lena bheith ina sampla eiseamláireach de theicneolaíochtaí inbhuanaithe fuinnimh.	Maolú	Teicneolaíochtaí curtha I bhfeidhm, astaíochtaí CO2 coigilte	Meánach	Tionscadail Speisialta		Rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha, acmhainní, comhar trasrannach	1,2,3
DZ 4.19	"Straitéis Fuinnimh Hidrigine" a fhorbairt do Chathair Phort Láirge agus maoiniú a chur ar fáil chun an cur i ngníomh a dhéanamh de ghnéithe den Straitéis Náisiúnta is féidir a chur ar aghaidh i bPort Láirge	Maolú	Straitéis forbartha	Fada	Gníomhú ar son na hAeráide		Rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha	1,2,3
DZ 4.20	Feidhm a bhaint as Deiseanna Geoiteirmeacha Éadoimhne Phort Láirge trí Fhuinneamh Geoiteirmeach a áireamh mar fhoinse teasa i dtaca le Téamh Ceantair agus trí Théamh Geoiteirmeach a áireamh le Téamh Ceantair más rud é go bhfuil sé	Maolú	Tionscadal Geoiteirmeach déanta agus curtha i ngníomh	Fada	Gníomhú ar son na hAeráide	Tionscadail Speisialta/Tithíocht	Rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha, comhar trasrannach	1,2,3,6
DZ 4.21	Tionscadail na gCarrfort Gréine a Fhorbairt (1MW) chomh maith le feirm ghréine laistigh den chathair (9MW)	Maolú	Fuinneamh in-athnuaite ginte	Meánach	Gníomhú ar son na hAeráide	Bóithre	Acmhainní, rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha	1,3,4
DZ 4.22	Fiosrú a dhéanamh ar na ceanglais chun suiteáil ar scála mór a dhéanamh ar fhoinsí ísealcharbóin téimh (teaschaidéil foinse aeir/talún/uisce), trí úsáid a bhaint as áiteanna cónaithe atá fé úinéireacht na comhairle mar limistéar tástála i gcomhpháirtíocht le hoibritheoirí eangach agus slabhraí soláthair	Maolú	# d'áiteanna cónaithe spriocdhírithe, teicneolaíocht curtha i ngníomh	Meánach	Tithíocht	Gníomhú ar son na hAeráide	Acmhainní, rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha	1,2,3,5,6

Réimse tosaíochta 5: Feasacht ar an dTimpeallacht

Éileoidh Tionscnamh an Dícharbónaithe ar Chathair Phort Láirge cur chuige ar bhonn na sochaí ar fad. Is den bhunriachtanas é go mbeidh saoránaigh feasach ar cad is féidir leo a dhéanamh agus go dtabharfar aitheantas dóibh as a gcuid iarrachtaí.

Cuspóir: Deis a thabhairt do shaoránaigh uile Phort Láirge ar a gcion a dhéanamh ar mhaithe leis an aistriú go dtí cathair inbhuanaithe ísealcharbóin, agus ar thairbhe a bhaint as an aistriú san.

Uimhir	Cur Síos ar an nGníomh	Oiriúnú/ Maolú	Tomhas PTF/KPI	Creat Ama	Roinn Cheannasaíochta	Comhpháirtithe	Spleáchais	Spriocanna GÉAS/DECA
DZ 5.1	Feachtas Bochtaineachta Fuinnimh a rith trí na Leabharlanna agus na Lárionaid Acmhainní Teaghlaigh chun líonta tí a chur ar an eolas féna gcuid roghanna ó thaobh na n-uasghrádúchán áite cónaithe de	Maolú	# d'iarratasóirí ar an Scéim Tithe Níos Teo	Gairid	Leabharlanna/Pobal	Gníomhú ar son na hAeráide	Acmhainní	1,4,6
DZ 5.2	Óstáil a dhéanamh ar Chaiféanna Míosúla ar son na hAeráide i gcodanna éagsúla na cathrach ina bhféadfaidh an pobal comhairle a fháil ar an inbhuanaitheacht ina gcuid	Comhcheangailte	# de chaiféanna atá rannpháirteach, limistéir spriocdhírithe	Gairid	Gníomhú ar son na hAeráide	Cumarsáid/Pobail	Acmhainní, comhar trasrannach	1,4,6
DZ 5.3	Comhdáil Bhliantúil Aeráide a thionól do Mheánscoileanna na Cathrach	Comhcheangailte	# de scoileanna gafa	Gairid	Gníomhú ar son na hAeráide		Comhar trasrannach	1,4
DZ 5.4	Forbairt a dhéanamh ar bhranda de Phort Láirge Neodrach ó Thaobh an Charbóin de is féidir a úsáid maidir le comharthaíocht d'aon tionscadal chun astaíochtaí a laghdú. Bhainfeadh an chomharthaíocht feidhm as cóid mhearfhreagartha (MF/QR) chun teangmháil le taifead ar líne de thionscadail san earnáil phoiblí, san earnáil phobail agus san earnáil phríobháideach.	Comhcheangailte	Limiistéir spriocdhírithe, tionscadal taifeadta	Gairid	Gníomhú ar son na hAeráide	Cumarsáid	Acmhainní, rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha	1,4
DZ 5.5	Feachtas sábháilteachta bóithre atá dírithe go háirithe ar pháirceáil i gcosáin agus i lánaí rothaíochta i gcóngar scoileanna	Maolú	Feachtas curtha i ngníomh	Gairid	Bóithre/Páirceáil	Taisteal Gníomhach	Acmhainní	1,4,6
DZ 5.6	Oibriú le Fallaí Phort Láirge agus feachtais ealaíon eile chun na healaíona a úsáid d'fhonn éascaíocht a dhéanamh ar an nGníomhú ar son na hAeráide	Comhcheangailte	Tionscadail curtha I ngníomh	Gairid	Gníomhú ar son na hAeráide	Cultúr	Rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha	3,4,5
DZ 5.7	An Tráchtáil do Phort Láirge Neodrach ó Thaobh an Charbóin de a chruthú agus a sheachadadh mar scéim ina bhféadfaidh gnólachtaí a gcion a dhéanamh chun astaíochtaí a laghdú i gCathair Phort Láirge	Maolú	# de ghnólachtaí gafa, astaíochtaí féideartha coigilte	Gairid	Gníomhú ar son na hAeráide	Forbairt Gheilleagrach	Rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha, comhar trasrannach	1,5
DZ 5.8	Leanúint de bheith gafa leis an lucht gnó ó thaobh iad a spreagadh chun fuinneamh a choigilt tríd an Scéim Lascaine Fuinnimh ar Rátaí Tráchtála	Maolú	# de ghnólachtaí sínithe suas	Gairid	Gníomhú ar son na hAeráide	Airgeadas	Rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha, comhar trasrannach	1,5
DZ 5.9	Scéim duaise i dtaca le hiompraíochtaí ar mhaithe leis an dtimpeallacht - Cluiche a dhéanamh de ghníomh i gcomhar le gnólachtaí/iarsmalanna i bPort Láirge	Maolú	Dreasúchán na scéime duaise	Meánach	Gníomhú ar son na hAeráide	Forbairt Gheilleagrach/ Ollscoil Teicneolaíochta an Oirdheiscirt (SETU)	Rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha, comhar trasrannach	1,2,4

Réimse tosaíochta 6: Maoiniú

Cuspóir: Foghlaim ó chathracha eile agus sásraí nuálacha cistiúcháin a chur ar bun chun fónamh a bhaint as as na huasghrádúcháin ar an bhfuinneamh in-athnuaite agus ar an bhfuinneamh tithíochta.

Uimhir	Cur Síos ar an nGníomh	Oiriúnú/ Maolú	Tomhas PTF/KPI	Creat Ama	Roinn Cheannasaíochta	Comhpháirtithe	Spleáchais	Spriocanna GÉAS/DECA
DZ 6.1	Imscrúdú a dhéanamh i dtaobh an bhfuil sé indéanta Banna Glas a chruthú i gcomhair na cathrach ar féidir é a úsáid chun infheistíocht a dhéanamh san fhuinneamh in-athnuaite	Comhcheangailte	Banna forbartha, an glacadh leis an mbanna	Meánach	Gníomhú ar son na hAeráide	Airgeadas	Rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha, comhar trasrannach	1,4,5
DZ 6.2	Costáil thar shaolré iomlán ar an bhfuinneamh i dtionscadail athfhorbartha/foirgníochta na Comhairle	Comhcheangailte	LCC (Costáil thar shaolré) curtha i ngníomh agus # de thionscadail gafa leis an LCC	Meánach	Tithíocht/Tionscadail Speisialta	Pleanáil	Acmhainní, comhar trasrannach	1,3

Réimse tosaíochta 7: Tithíocht

Is ann do 3482 aonad tithíochta sóisialta sa Chrios um Dhícharbónú, tógadh beagnach 2500 aonad roimh an mbliain 2000 agus is féidir go mbeidh gá acu súd le huasghrádúcháin éifeachtúlachta fuinnimh. Tá tús curtha leis an obair agus leanfar de na huasghrádúcháin, fé réir cistí a bheith ar fáil, go dtí 2029 agus níos faide.

Cuspóir: Feabhas a chur ar éifeachtúlacht fuinnimh na dtithe is sine sa soláthar tithíochta sóisialta de chuid CCCPL/WCCC.

Uimhir	Cur Síos ar an nGníomh	Oiriúnú/ Maolú	Tomhas PTF/KPI	Creat Ama	Roinn Cheannasaíochta	Comhpháirtithe	Spleáchais	Spriocanna GÉAS/DECA
DZ 7.1	Staidéar a chur i gcrích ar Rátálacha Fuinnimh Foirgnimh (RFF/BER) sa tithíocht shóisialta ar fad	Maolú	Staidéar curtha i gcrích, tuairisc déanta ar rátálacha RFF/BER na tithíochta sóisialta	Gairid	Tithíocht		Acmhainní, comhar trasrannach	1,6
DZ 7.2	Feachtas oideachais ar conas mar a fheidhmíonn maoine a bhíonn tíosach ó thaobh na héifeachtúlachta fuinnimh de - físeáin agus treoracha	Maolú	Feachtas curtha i ingníomh	Meánach	Gníomhú ar son na hAeráide	Tithíocht	Comhar trasrannach, rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha, acmhainní	4,5
DZ 7.3	Forbairt a dhéanamh ar ionstraimí airgeadais lena gceadófar go mbrostófar iarfheistiúcháin tithíochta sóisialta arb é an toradh leo ná uasgrádú ar 1,200 áit chónaithe (55% de na háiteanna cónaithe measta a bheith fé bhun RFF/BER C) sa chathair go dtí RFF/BER B2 nó níos airde	Maolú	Ionstraim forbartha, iarfheistiúcháin déanta	Meánach	Gníomhú ar son na hAeráide	Tithíocht/Airgeadas	Comhar trasrannach, acmhainní	1,2,3
DZ 7.4	Forbairt a dhéanamh ar chomharsanacht phíolótach ina mbíonn na háiteanna cónaithe tíosach ar fhuinneamh, táirgiúil maidir le fuinneamh in-athnuaite, ceangailte d'iompar gníomhach agus inar dearadh an láthair chun gan a bheith ag cur le tuilte san áit mar cuimseofar inti Córais um Dhraenáil Uirbeach Inbhuanaithe	Maolú	Comharsanacht phíolótach sainaitheanta, gníomhartha curtha i ngníomh	Meánach	Gníomhú ar son na hAeráide	Pobail/Iompar Gníomhach	Comhar trasrannach, acmhainní, rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha	1,2,3,4

Réimse tosaíochta 8: Pleanáil

Cuspóir: Deimhin a dhéanamh de go ndearfar na forbairtí go léir sa chathair chun dul in oiriúint don Athrú Aeráide agus san am céanna freisin chun a gcion a dhéanamh ar mhaithe le saol inbhuanaithe ísealcharbóin do shaoránaigh.

Uimhir	Cur Síos ar an nGníomh	Oiriúnú/ Maolú	Tomhas PTF/KPI	Creat Ama	Roinn Cheannasaíochta	Comhpháirtithe	Spleáchais	Spriocanna GÉAS/DECA
DZ 8.1	15% de limistéar na láithreacha nua go léir a bheith curtha I leataobh i gcomhair an dúlra - coinníoll pleanála	Oiriúnú	% den sprioc sroiste	Gairid	Pleanáil		Acmhainní, rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha	1,3
DZ 8.2	Comhtháthú ar fhuinneamh in-athnuaite, luchtú feithicle leictrí (EV), bonneagar um thaisteal gníomhach isteach i bhforbairtí nua	Maolú	Forbairtí nua spriocdhírithe	Gairid	Tithíocht/Pleanáil		Rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha, comhar trasrannach, acmhainní	1,2,3,6
DZ 8.3	I dtionscadail a mhaoinítear fén gCiste um Athghiniúint agus Forbairt Uirbeach (URDF), éascaíocht a dhéanamh ar phobal comhoibritheach lár na cathrach le tacar sainscileanna comhchoiteanna a fhéadfaidh tabhairt fé thionscadail athchóiriúcháin ó laistigh dá acmhainní féin. Ba chóir go ndíreofaí an obair seo ar an nGeilleagar Ciorclach, trí uirlisí agus scileanna a chur ar fáil do dhaoine d'fhonn go bhféadfaidís maoine a chóiriú chun cónaí iontu	Maolú	Comharchumann lár na cathrach curtha ar bun	Meánach	Tionscadail Speisialta	Pleanáil	Comhar trasrannach, rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha, acmhainní	1,4,5
DZ 8.4	Caomhnú uisce a shnaidhmeadh i ngach forbairt nua	Oiriúnú	Lítir d'uisce caomhnaithe	Gairid	Pleanáil	Tionscadail Speisialta/Tithíocht	Oiliúint	
DZ 8.5	Oibriú le pobail chun bailiú báistí a shnaidhmeadh isteach i dtionscadail	Oiriúnú	Lítir d'uisce caomhnaithe agus athúsáidte	Meánach	Pobail	Pleanáil	Rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha, acmhainní oiliúna	

Réimse tosaíochta 9: Dramhaíl

Tagann 7% d'astaíochtaí Chathair Phort Láirge as Dramhaíl agus Fuíolluisce. Ní dheintear athchúrsáil ach ar 18% den dramhaíl tí agus 4% den dramhaíl tráchtála. Is iad so acmhainní a fhéadfar a athúsáid nó a athchúrsáil, rud a chuirfidh le saolré an ábhair, agus a chinnteoidh nach gá ábhair úrnua a úsáid.

Cuspóir: Is éard a bheidh i gCathair Phort Láirge ná áit a bhféadfar ábhair a fháil ar iasacht, a dheisiú, a athúsáid agus a athchúrsáil, áit a mbeidh an geilleagar ciorclach.

Uimhir	Cur Síos ar an nGníomh	Oiriúnú/ Maolú	Tomhas PTF/KPI	Creat Ama	Roinn Cheannasaíochta	Comhpháirtithe	Spleáchais	Spriocanna GÉAS/DECA
DZ 9.1	Leabharlann na rothar a chur ar bun chun go mbeidh saoránaigh in ann triail a bhaint as rothair	Maolú	Leabharlanna curtha i ngníomh	Gairid	Taisteal Gníomhach	Gníomhú ar son na hAeráide	Acmhainní, rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha	1,6
DZ 9.2	Feachtas Phort Láirge Atá Saor ó Dhramhaíl a chur ar bun chun a bheith i gcomhthráth leis an nDlí um Bainistiú Dramhaíola atá ag athrú. Oibreoidh an feachtas le gnólachtaí chun dramhaíl pháipéir, plaisteach aonúsáide, dramhaíl ó chupáin aonuaire, srl. a laghdú	Maolú	Líon na ngnólachtaí a bhfuil deireadh á chur acu leis an ndramhaíl óna gcuid oibríochtaí	Meánach	Comhshaol	Gníomhú ar son na hAeráide	Comhar trasrannach, acmhainní	1,5
DZ 9.3	Boscaí iasachta (Borrowboxes) do threalamh spóirt	Maolú	Boscaí iasachta (Borrowboxes) curtha	Gairid	Port Láirge Sláintiúil (Healthy Waterford)		Acmhainní	6
DZ 9.4	imscrúdú a dhéanamh i dtaobh an bhfuil sé indéanta Mol Deisiúcháin a chruthú i lár na cathrach	Maolú	Staidéar indéantachta	Meánach	Gníomhú ar son na hAeráide	Oifig Fiontair Áitiúil (OFÁ/LEO) /Comhshaol	Acmhainní, comhar trasrannach	1,5
DZ 9.5	Leanúint d'éascaíocht a dhéanamh ar na "Leabharlanna rudaí" i leabharlanna na cathrach.	Maolú	Leathnú an tionscnaimh	Gairid	Leabharlanna	Comhshaol	Acmhainní	1,6
DZ 9.6	Imeachtaí deisiúcháin agus malartúcháin a thionól gach bliain trí na leabharlanna	Maolú	Imeachtaí tionólta	Gairid	Leabharlanna	Comhshaol	Comhar trasrannach, rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha, acmhainní	1,4,6
DZ 9.7	Feidhm a bhaint as spásanna poiblí i dtaca le tobshiopaí deisiúcháin i gcaitheamh na bliana	Maolú	Limistéir spriocdhírithe	Meánach	Gníomhú ar son na hAeráide	Comhshaol	Comhar trasrannach, rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha	1,4,6

Réimse tosaíochta 10: Iompar

Is ionann na hastaíochtaí a eascraíonn as an iompar agus an chuid is mó d'astaíochtaí na cathrach. Cuireann an trácht sa chathair costas ama ar dhaoine agus féadann sé dul i bhfeidhm ar a gcuid sláinte toisc go ndeineann cáithníní sa sceitheadh an truailliú aeir níos measa. Deineann daoine a bhíonn ag comaitéireacht ó chuid amháin go dtí cuid eile den chathair 70% de na turasanna maidine buaicuaire i bPort Láirge. Bíonn an 30% eile ag comaitéireacht ó lasmuigh de theorainneacha na cathrach. Ar bhonn náisiúnta, bíonn am taistil de 15 nóiméad nó níos lú ag duine as ceathrar comaitéirí. Is minic a bhíonn an turas so níos lú ná 5km ar a fhad agus d'fhéadfaí an turas ar fad nó cuid den turas a dhéanamh ar bhonn a bheadh ní ba inbhuanaithe trí úsáid a bhaint **as an iompar poiblí nó as bealaí rothar.**

Fíor 21.Modhanna iompair a úsáidtear i dtaca le turasanna laistigh de Chathair Phort Láirge (Foinse: An Straitéis Iompair do Limistéar Ceannchathartha Phort Láirge)

Cuspóir: Bheith ina cathair ghníomhach shláintiúil ina mbíonn an truailliú aeir íseal agus ina gcuirtear roghanna líonmhara iompair ar fáil dá saoránaigh, rud a cheadaíonn do dhaoine dul go dtí a gceann scríbe go pras tráthúil.

Uimhir	Cur Síos ar an nGníomh	Oiriúnú/ Maolú	Tomhas PTF/KPI	Creat Ama	Roinn Cheannasaíochta	Comhpháirtithe	Spleáchais	Spriocanna GÉAS/DECA
DZ 10.1	Críochnú an Droichid Iompair Inbhuanaithe idir Port an Chalaidh agus Cathair Phort Láirge	Maolú	Droichead críochnaithe, líon na siúlóirí ar an droichead	Fada	Tionscadail Speisialta	Bóithre	Rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha, comhar trasrannach, comhar traschontae	1,3,6
DZ 10.2	Tosaíocht na rothar a chumasú ar shoilse tráchta sa chathair a bhfuil an ghné sin acu agus an ghné sin a chur isteach sna soilse eile chomh luath agus a bheidh gá leis na soilse	Maolú	# de shoilse athraithe	Gairid	Bóithre		Comhar trasrannach	1,6
DZ 10.3	33.9 Km de lánaí rothar a chur isteach[a]	Maolú	lánaí curtha isteach	Fada	Taisteal Gníomhach	Bóithre	Acmhainní	3,6
DZ 10.4	Athbhreithniú a dhéanamh ar pháirceáil phoiblí agus ar pháirceáil foirne chun a fháil amach fén iarmhairt atá ag comhroinnt carranna, carr-roinnt, iompar poiblí agus taisteal gníomhach chun limistéir a shainaithint ina bhféadfaí a mhalairt d'úsáid a	Maolú	Athbhreithniú déanta	Gairid	Bóithre/Páirceáil		Comhar trasrannach	1,3,6
DZ 10.5	Tionscnamh páirceála rothar a sheachadadh le fostóirí móra sa Chathair	Maolú	Tionscnamh seachadta	Gairid	Taisteal Gníomhach	Forbairt Gheilleagrach	Rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha, comhar trasrannach	5,6
DZ 10.6	3 Km de chosáin uasghrádaithe a chur isteach mar aon leis na cosáin reatha a chothú[a]	Maolú	Cosáin curtha isteach	Fada	Taisteal Gníomhach	Bóithre	Acmhainní	3,6
DZ 10.7	Oibriú le fostóirí móra na Cathrach chun an Comhartha um Thaisteal Níos Cliste a bhaint amach agus chun páirrt a ghlacadh ann mar Chomhairle	Maolú	Líon na n-eagraíochtaí a bhaineann Bonn Óir, Airgid agus Cré-umha amach	Meánach	Gníomhú ar son na hAeráide	Forbairt Gheilleagrach	Rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha, comhar trasrannach	1,5,6
DZ 10.8	Ardán um Shoghluaiseacht mar Sheirbhís a fhorbairt i gcomhpháirtíocht le hoibritheoirí iompair phoiblí agus soláthraithe seirbhísí na réiteach iompair comhroinnte amhail clubanna roinnte carranna agus rothair ar	Maolú	Ardán bunaithe	Fada	Bóithre	Gníomhú ar son na hAeráide	Rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha, comhar trasrannach, acmhainní	1,3,4,5,6
DZ 10.9	Oibriú le cuideachtaí poist agus seachadta chun triail "Seachadadh an Mhíle Dheireanaigh" a chur ar bun i bPort Láirge	Maolú	Triail rite, astaíochtaí CO2 coigilte	Meánach	Gníomhú ar son na hAeráide	Bóithre/Forbairt Gheilleagrach	Rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha, comhar trasrannach, acmhainní	4,5,6
DZ 10.10	Scéim na rothar poiblí a chothú agus a chur chun cinn - dul i gcomhairle leis an Údarás Náisiúnta Iompair (ÚNI/NTA) fé leathnú na	Maolú	Scéim na rothar leathnaithe	Meánach	Taisteal Gníomhach	An tÚdarás Náisiúnta Iompair (ÚNI/NTA)	Comhar na bpáirtithe leasmhara seachtracha	3,4,6
DZ 10.11	Seastáin deisiúcháin rothar a chur isteach i láithreacha gníomhacha rothaíochta	Maolú	Láithreacha spriocdhírithe	Meánach	Taisteal Gníomhach		Acmhainní	1,6
DZ 10.12	Méadú go dtí 50% a dhéanamh ar líon fhoireann na Comhairle atá ag siúl, ag rothaíocht, ag glacadh an iompair phoiblí agus ag déanamh na comhroinnte carranna	Maolú	% den sprioc sroiste	Meánach	Gníomhú ar son na hAeráide	Bóithre/Taisteal Gníomhach	Comhar trasrannach, oiliúint agus múscaillt feasachta	1,2,6

Réimse tosaíochta 10: Iompar (ar leanúint)

Uimhir	Cur Síos ar an nGníomh	Oiriúnú/ Maolú	Tomhas PTF/KPI	Creat Ama	Roinn Cheannasaíochta	Comhpháirtithe	Spleáchais	Spriocanna GÉAS/DECA
DZ 10.13	Coigeartú a dhéanamh ar bheartas páirceála fhoireann na Comhairle d'fhonn an fhoireann a spreagadh chun taisteal go gníomhach, iompar poiblí a úsáid, carranna a chomhroinnt agus rothair chomhroinnte a	Maolú	Beartas coigeartaithe, méadú ar an dtaisteal gníomhach atá fairthe	Gairid	Bóithre	Gníomhú ar son na hAeráide	Comhar trasrannach	1,2,6
DZ 10.14	Straitéis luchtúcháin Feithicle Leictrí (EV) a chríochnú agus iarratas a dhéanamh ar Chiste Luchtúcháin na Comharsanachta maidir le líon riachtanach na luchtairí agus deimhin a dhéanamh de go bhfolóidh na pleanálacha nua go léir i leith forbairtí an ceanglas atá sainordaithe de réir dlí maidir le luchtaire	Maolú	Straitéis críochnaithe, luchtairí curtha isteach	Gairid	Gníomhú ar son na hAeráide	Bóithre	Rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha, comhar trasrannach	1,2,4
DZ 10.15	Seachadadh a dhéanamh ar a laghad ar 5 Fheachtas um Bealaí Sábháilte chun na Scoile i Scoileanna na Cathrach - braithfidh sé seo ar an éileamh sna scoileanna[a]	Maolú	Bealaí seachadta	Fada	Taisteal Gníomhach			4.6
DZ 10.16	Clár faireacháin ar an dtruailliú aeir ag Scoieanna na Cathrach le clár oideachais	Maolú	Clár seachadta, sonraí den chaighdeán aeir foilsithe	Meánach	Taisteal Gníomhach	Comhshaol	Acmhainní	4
DZ 10.17	Athbhreithniú ar lánaí bus sa chathair agus leathnú mar chuid den chlár "Ceanglaíonn an Bus/Bus Connects"	Maolú	Líon na lánaí bus ag feidhmiú I gcaitheamh an lae	Meánach	Taisteal Gníomhach	Bóithre	Rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha	1,6
DZ 10.18	Aip chomhroinnte carranna a sheachadadh I gcomhair na Cathrach agus feachtas chun daoine a spreagadh chun comhroinnt carranna a dhéanamh - déanfar so i gcomhar leis na fostóirí móra sa chathair	Maolú	Suirbhéanna ar an bhfoireann mar chuid den Chlár um Thaisteal Níos Cliste	Meánach	Gníomhú ar son na hAeráide	Bóithre	Comhar trasrannach, acmhainní, rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha	1,4,5,6
DZ 10.19	Páirceáil na Comhroinnte Carranna le sainaithint agus le marcáil laistigh de na carrchlóis - na saoránaigh a dheineann an chomhroinnt carranna, beidh teacht acu ar na spásanna is fearr sa charrchlós agus beidh maoir pháirceála in ann an chomhroinnt	Maolú	Spásanna athraithe, # de spásanna úsáidte gach seachtain	Meánach	Gníomhú ar son na hAeráide	Bóithre/Páiceáil	Comhar trasrannach, acmhainní	1,4,6
DZ 10.20	Athbhreithniú ar bheartas páirceála chun a bheith ina scáil ar an dtairbhe a bhaintear as daoine a bheith ag comhroinnt carranna	Maolú	Beartas coigeartaithe, méadú ar an dtaisteal gníomhach fairthe	Meánach	Gníomhú ar son na hAeráide	Bóithre/Páiceáil	Comhar trasrannach, rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha	1,6
DZ 10.21	Úsáidfear Feithiclí Astaíochtaí Nialasacha i dtaca le hobair na Comhairle sa Chathair	Maolú	# d'fheithiclí in úsáid, astaíochtaí coigilte	Gairid	Gníomhú ar son na hAeráide	Iostaí	Acmhainní	1,2
DZ 10.22	An teorainn luais a laghdú go dtí 30kmph i Limistéar na Cathrach mar atá sonraithe sa Straitéis Iompair do Limistéar	Maolú	Limistéir spriocdhírithe, leibhéil tráchta fairthe	Gairid	Bóithre	Taisteal Gníomhach	Comhaontú Polaitiúil	1
DZ 10.23	Imscrúdú a dhéanamh ar Chriosanna ar Astaíochtaí Ísle i Lár na Cathrach agus Éileamh a Bhainistiú	Maolú	Crios curtha ar bun, méadracht ghaolmhar foilsithe	Meánach	Gníomhú ar son na hAeráide	Bóithre	Comhaontú Polaitiúil	1
DZ 10.24	Feachtas in aghaidh an réchasta a rith i ngach bunscoil sa chathair, agus oideachas a chur ar fáil don phobal fé cé chomh díobhálach agus atá droch-chaighdeán an aeir do na páistí	Maolú	Feachtas seolta, réimse fairthe	Gairid	Taisteal Gníomhach	Bóithre/Páiceáil	Comhar trasrannach	1,4,6
DZ 10.25	Moil iompair a chur ar bun ina bhféadfaidh saoránaigh rothar, gluaisteán nó scútar a fháil ar cíos[a]	Maolú	20 mol - Maidir le gach gluaisteán is féidir a fháil ar iasacht, féadfaidh sé sin deireadh a chur leis an ngá le 18 gcinn de ghluaisteáin phríobháideacha	Meánach	Bóithre/Páiceáil		Acmhainnní, comhar na bpáirtithe leasmhara seachtracha	1,6

Réimse tosaíochta 10: Iompar (ar leanúint)

Uimhir	Cur Síos ar an nGníomh	Oiriúnú/ Maolú	Tomhas PTF/KPI	Creat Ama	Roinn Cheannasaíochta	Comhpháirtithe	Spleáchais	Spriocanna GÉAS/DECA
DZ 10.26	Treorú Spraíúil na Cathrach a chur chun cinn i measc na bpobal a chuireann iarratas isteach ar mhaoiniú i dtaca le himeachtaí pobail. Is éard a bheidh fé bhreithniú mar chuid den cheanglas maoiniúcháin i leith na bhféiltí beaga pobail ná sráideanna le bheith dúnta chun spreagadh a thabhairt don rothaíocht	Comhcheangailte	3 Fhéile Phobail in aghaidh na bliana	Gairid	Gníomhú ar son na hAeráide	Bóithre/Port Láirge Sláintiúil	Rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha, comhar trasrannach	1,4,6
DZ 10.27	Rannpháirt Lár na Cathrach sa Lá Eorpach Saor ó Charranna agus i Lá an Aeir Ghlain (Sráideanna áirithe dúnta ar thrácht agus imeachtaí)	Maolú	# de thiomáinithe gafa leis an dtionscnamh, feabhsú ar chaighdeán an aeir dá bharr	Gairid	Bóithre	Gníomhú ar son na hAeráide	Comhar trasrannach, rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha	1,4,6
DZ 10.28	Seachadadh ar Pháirceáil agus Taisteal[a]	Maolú	Coigiltí CO2 , glacadh leis an tseirbhís	Fada	Bóithre	Comhairle Contae Chilll Chainnigh	1. Comhaontú Talún 2. Páiceáil agus Taisteal a Thógaint 3. Síneadh ar Sheirbhís an Bhus agus ar Rothair na Cathrach	1,6
DZ 10.29	Gan cead isteach a bheith ach ag trácht d'acastóir áirithe sa chathair - síneadh ar an gcosc 5 acastóir go dtí aon rud os cionn 4	Maolú	Cosc curtha i ngníomh, tairbhí taispeánta m.s. caighdeán an aeir, sruth an	Meánach	Bóithre		Rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha	1
DZ 10.30	Leanúint de bheith ag obair leis an Údarás Náisiúnta Iompair (UNI/NTA) chun bonneagar a chur ar fáil do líonra na mbusanna - déanfar leictriúchán agus síneadh ar líonra bhusanna na cathrach	Maolú	Busanna leictrithe, tairbhí taispeánta	Meánach	Bóithre		Rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara seachtracha	1,3,4,6
DZ 10.31	Éascaíocht a dhéanamh ar thriail seachadta rothar sa chathair	Maolú	Triail rite, astaíochtaí CO2 coigilte	Meánach	Taisteal Gníomhach	Gníomhú ar son na hAeráide	Comhar trasrannach, acmhainní	1,5,6

Fo-nótaí

[a] ag féachaint go cuí d'íogaireachtaí timpeallachta amhail an bhithéagsúlacht, Láithreáin Eorpacha, an oidhreacht thógtha, na speicis chosanta, na timpeallachtaí bruachánacha, caighdeán an uisce, caighdeán an aeir, an taitneamhacht tírdhreacha agus radhairc, an oidhreacht chultúir agus na gabhdóirí daonna íogaire.

[b] agus san am céanna féachaint chuige go bhfoinseofar ar bhealach inbhuanaithe an fuinneamh/breosla a úsáidfear chun feithiclí malartacha an údaráis áitiúil a chumhachtú.

[c] agus san am céanna féachaint chuige go mbeidh cleachtais chuí bhainistiú dheireadh na ré i bhfeidhm i dtaca le Feithiclí Leictreacha fé úinéireacht na n-údarás áitiúil.

[d] féachaint chuige go ndéanfar na hoibreacha foirgníochta go léir ó thaobh Chórais um Dhraenáil Uirbeach Inbhuanaithe (CDUI/SUDS) a dhearadh agus a chur i ngníomh ar mhodh nach é an toradh air ná droch-éifeachtaí suntasacha timpeallachta.

[e] ag féachaint go hiomchuí d'íogaireachtaí timpeallachta amhail na sriantachtaí agus gnéithe tráchta agus iompair.

[f] ag féachaint go cuí don ghá le déanmhais chosanta a chaomhnú agus a chosaint go hiomchuí de réir na rialachán ábhartha ar dhéanmhais chosanta, agus don ghá le gan a bheith ag cur as d'aon speicis chosanta ná d'aon láithreáin Eorpacha.

[g] ag féachaint go cuí don ghá le gan a bheith ag cur as d'aon speicis chosanta a fhéadfaidh a bheith i bhfoirgnimh dá leithéid agus i láithreáin Eorpacha, agus don ghá le déanmhais chosanta a chaomhnú.

[h] ag féachaint go cuí do bhreithnithe timpeallachta agus pleanála

[i] cur chun cinn a dhéanamh - trí smacht a chur air nó trí thionchar a imirt air, de réir mar is cuí - ar chur i gcrích na forbartha lena dtacaíonn an gníomh so ar mhodh ina dtugtar aird chuí ar dheiseanna chun réitigh dhúlrabhunaithe agus Córais um Dhraenáil Inbhuanaithe a chur chun cinn, agus íogaireachtaí timpeallachta sna láithreacha so, lena n-áirítear caighdeán an uisce, an bhithéagsúlacht, láithreáin Eorpacha, na conairí bruachánacha agus an éiceolaíocht uisceach, an taitneamhacht radhairc agus an luach caithimh aimsire agus taitneamhachta.

[j] Cur chun cinn a dhéanamh - trí smacht a chur air nó trí thionchar a imirt air, de réir mar is cuí - ar chur i gcrích na forbartha lena dtacaíonn an gníomh so ar mhodh ina dtugtar aird chuí ar dheiseanna chun réitigh dhúlrabhunaithe agus Córais um Dhraenáil Inbhuanaithe a chur chun cinn, agus íogaireachtaí timpeallachta sna láithreacha so, lena n-áirítear caighdeán an uisce, an bhithéagsúlacht, láithreáin Eorpacha, na conairí bruachánacha agus an éiceolaíocht uisceach, an taitneamhacht radhairc agus an luach caithimh aimsire agus taitneamhachta.

[k] Lorgófar saineolas éiceolaíoch le linn ullmhú an phlean. Tabharfar aird chuí sa phlean ar an ngá le gnáthóga tábhachtacha a chosaint go hiomchuí.

6. Cur i nGníomh agus Tuairisceoireacht

6.1 Pleanáil don Chur i nGníomh

Déanfaidh Comhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge an Dréachtphlean Gníomhaithe seo ar son na hAeráide a chur i ngníomh. Cé go n-éilíonn an plean cur chuige ar bhonn na Comhairle ar fad, sealbhaítear úinéireacht an Dréachtphlean laistigh de Stiúrthóireacht an Chomhshaoil.

Ba sa bhliain 2022 a bunaíodh Buíon Ghníomhaithe ar son na hAeráide i gComhairle Cathrach & Contae Phort Láirge. Is iad atá sa bhuíon ná Comhordaitheoir Gníomhaithe Aeráide, Innealtóir Fuinnimh, Oifigeach Aeráide is Céimí, Oifigeach Gníomhaithe Aeráide agus Oifigeach Gníomhaithe Aeráide Pobail. Is é cion feidhme na buíne ná an gníomhú ar son na haeráide a phríomhshruthú isteach i ngníomhaíochtaí Chomhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge, tionscadail um laghdú ar astaíochtaí a sheachadadh, faireachán a dhéanamh ar chur i bhfeidhm ghníomhartha an Phlean Ghníomhaithe ar son na hAeráide agus comhordú a dhéanamh ar thuairisceoireacht an Phlean agus ar mheastóireacht an Phlean, tar éis don Phlean a bheith faofa ag na Baill Thofa. Tacaíonn na buíonta leathana, na ranna agus na coistí trasna na heagraíochta leis an gCroí-Bhuíon Ghníomhaithe ar son na hAeráide. Is leis na buíonta leathana, na ranna agus na coistí sin atá an úinéireacht de ghníomhartha áirithe sa Phlean. Áirítear leo so na Ranna/Rannóga so a leanas – Comhshaol, Pleanáil, Bóithre, Pobail, Féilte, Leabharlanna, Acmhainní Daonna, Seirbhísí Corparáideacha, Iompar Gníomhach, IS (Córais Faisnéise), Oidhreacht & Caomhantas, Bithéagsúlacht, Uisce, Forbairt Gheilleagrach, Féilte, Cultúr. Ina theannta san is í an Chroí-Bhuíon Ghníomhaithe ar son na hAeráide a bheidh mar phointe teangmhála chun go bhfoghlaimeoidh an pobal fén ngníomhú ar son na haeráide sa Chontae.

Oibreoidh Comhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge i gcomhar agus i gcomhpháirtíocht le raon na bpríomhpháirtithe leasmhara chun tacú le seachadadh an Phlean so. Cuimsíonn na páirtithe leasmhara iad so a leanas, ach nílid teoranta dóibh – na húdaráis áitiúla comharsanacha den Oifig Réigiúnach Thoir agus Lár Tíre um Ghníomhú ar son na hAeráide, Gníomhaireacht Fuinnimh an Oirdheiscirt, An Grúpa Náisiúnta Oiliúna de Sheirbhísí na nÚdarás Áitiúil, Tionól Réigiúnach an Oirthir agus Lár Tíre, An Ghníomhaireacht Bainistíochta Rialtais Áitiúil, Cumann na mBainisteoirí Contae agus Cathrach, Aoisbhá Éireann, ACT Phort Láirge agus Líonra Rannpháirtíochta Pobail Phort Láirge. Féadfaidh na comhpháirtíochtaí seo deiseanna a sholáthar ar chomhar fé thionscadail, foghlaimí comhroinnte, tacaíocht theicniúil agus fónamh a bhaint as deiseanna cistiúcháin le linn chur i ngníomh na ngníomhartha sa Dréachtphlean.

Is léir freisin gur dúshlán trasteorann é an t-athrú aeráide; ní stadann sé ag teorainneacha polaitiúla ná teorainneacha tíreolaíocha. Dá réir sin, tacóidh na húdaráis áitiúla i bhfo-réigiún an Oirdheiscirt (Cill Chainnigh, Ceatharlach, Tiobraid Árann, Port Láirge agus Loch Garman) le cur chuige réigiúnach, ina bhféadfaidh siad oibriú go dlúth i gcomhar le chéile maidir le cur i ngníomh na bPleananna Gníomhaithe ar son na hAeráide.

Tar éis fhormheas an Phlean, forbrófar Plean um Chur i nGníomh i dtaca le gach gníomh, ina leagfar amach sonraí den chaoi a ndéanfar an gníomh a sheachadadh, lena n-áireofar taifead ar an roinn a bheidh freagrach agus ar na creataí ama a bhainfidh le hábhar. Cuirfidh Comhairle Cathrach & Contae Phort Láirge an uainiú inmheánach ar an dtuairisceoireacht um chur i ngníomh ó thaobh na n-eatramh de i gcomhréir le huainiú na gceanglas earnálach tuairisceoireachta ar an ndul chun cinn.

6.2 Maoiniú agus Comhpháirtíochtaí

Chun ceannaireacht a thabhairt le dea-shampla agus chun spreagadh a thabhairt don aistriú go dtí sochaí atá neodrach ó thaobh na haeráide de, beidh gá ag Comhairle Cathrach & Contae Phort Láirge lena bheith in ann teacht ar a dhóthain cistiúcháin i gcomhair na dtionscadal gníomhaithe ar son na haeráide i dtaca le gnóthú a spriocanna i leith na mblianta 2030 agus 2050. Féadfaidh údaráis áitiúla teacht ar chineálacha éagsúla cistiúcháin amhail deontais ón Rialtas, cistí Eorpacha, infheistíocht ón earnáil phríobháideach agus cómhaoiniú ón bpobal.

Cé gur féidir go mbeidh glaonna spriocdhírithe cistiúcháin nua um ghníomhú ar son na haeráide ar fáil sa todhchaí, aithnítear go ndéanfaidh comhlachtaí seanbhunaithe cistiúcháin leibhéal na sruthanna cistiúcháin a thabhairt isteach nó a mhéadú do chatagóirí a bheidh dírithe ar an ngníomhú ar son na haeráide. Leanfaidh Comhairle Cathrach & Contae Phort Láirge de dhul sa tóir go gníomhach ar dheiseanna cistiúcháin reatha agus nua ó chomhlachtaí Náisiúnta agus ó chomhlachtaí Eorpacha araon atá ag teacht lena cuid cuspóirí gníomhaithe ar son na haeráide.

Tá fardal ar fhoinsí cistiúcháin ar fud na hearnála poiblí agus ar fud na hearnála príobháidí saothraithe ag Oifig Réigiúnach um Ghníomhú ar son na hAeráide (ORGA/CARO) chun go n-úsáidfidh údaráis áitiúla agus dreamanna den phobal é. Tá na sruthanna cistiúcháin grúpáilte sna catagóirí seo a leanas:

- Maoiniú Taighde Tionscadail
- Maoiniú Forbartha Tionscadail
- Maoiniú Caipitil Tionscadail
- Foinse um Ghnóthachan Pobail, Maoiniú Daonchairdiúil and Maoiniú Corparáideach
- Seirbhísí agus Bunachair Shonraí an Mhaoinithe
- Maoiniú um Aistriú Cóir.

An Ciste Pobail um Ghníomhú ar son na hAeráide

Ar an 3 Feabhra, 2023, sheol an tAire Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide, Snáithe 1 den Chiste Pobail um Ghníomhú ar son na hAeráide - Pobail Ísealcharbóin a Thógaint. Is é seo ciste €24 mhilliún d'údaráis áitiúla ar fud na tíre, chun pobail ísealcharbóin a thógaint agus chun tacaíocht a thabairt do na pobail sin. Is éard atá sa mhaoiniú so ná cuid den Chlár Pobail um Ghníomhú ar son na hAeráide, atá ag tacú le tionscadail agus tionscnaimh atá ag éascú an ghníomhaithe phobail ar son na haeráide trí oideachas, forbairt acmhainne agus ag foghlaim trína dhéanamh. Lamháladh €564,000 do Chomhairle Cathrach & Contae Phort Láirge tríd an gciste seo, agus féadfar iarratais a dhéanamh ar chistiú do thionscadail phobail atá intofa fé na cúig cheannteideal so a leanas:

- Áit chónaithe/fuinneamh
- Taisteal
- Bia agus dramhaíl
- Siopadóireacht agus athchúrsáil
- Gníomhú áitiúil timpeallachta agus aeráide.

Déanfaidh an Chomhairle bainistiú ar chur i ngníomh an chiste seo thar ceann na Roinne Comhshaoill, Aeráide agus Cumarsáide. Tugtar liosta anso thíos de na Tionscadail eile um Ghníomhú ar son na hAeráide a fuair cistiú i bPort Láirge le déanaí:

ACT Phort Láirge

ACT Phort Láirge is ea tionscadal arna chistiú ag Éire Idánach/ Creative Ireland agus a dearadh chun an gníomhú maidir leis an athrú aeráide i bPort Láirge a spreagadh, inar oibrigh Comhairle Cathrach & Contae Phort Láirge le hOllscoil Teicneolaíochta an Oirdheiscirt (SETU) agus a bhí maoinithe ag an gCiste Gníomhaithe ar son na hAeráide de chuid Éire Idánach/ Creative Ireland. Trí ACT Phort Láirge, tá réitigh aeráide cíortha ag cúig phobal go dtí so agus tá a gcuid gníomhartha curtha in iúl trí dhul i gcomhar le heolaithe agus le healaíontóirí. Cuireadh béim sna tionscadail a deineadh go dáta fé ACT Phort Láirge orthu so a leanas:

- Tomhaltas agus athchúrsáil
- An chathair a ghlasú
- Iompar bruachbhailteach
- An bhithéagsúlacht
- Úsáid agus éifeachtúlacht an fhuinnimh

An Teach Glas (The Greenhouse)

Is ann do thionscadal eile de chuid Éire Idánach/ Creative Ireland, is é sin an Teach Glas (The Greenhouse) san Amharclann Ríoga/ Theatre Royal arb éard atá ann ná imeacht amharclannaíochta atá láthair-fhreagúil agus idirghníomhach agus a bheidh ag bogadh leis tríd an bhfoirgneamh móraitheanta san i bPort Láirge d'fhonn bealaí a chíoradh chun lorg carbóin na hamharclainne a laghdú.

Fíor 22. Tionscadal idirghníomhach ealaíon i mBaile Bhricín

Is comhchodanna tábhachtacha freisin iad na comhpháirtíochtaí ó thaobh réitigh ísealcharbóin a chur i gcrích. Tá cion den obair á dhéanamh cheana ag an earnáil phríobháideach i dtreo ghnóthú an Chuspóra Náisiúnta Aeráide.

Is féidir leis an gcomhar idir an earnáil phoiblí agus an earnáil phríobháideach feabhas a chur ar na féidearthachtaí ó thaobh laghduithe 51% ar astaíochtaí na ngás ceaptha teasa in Éirinn a bhaint amach fén mbliain 2030 agus a bheith neodrach ó thaobh na haeráide de tráth nach déanaí ná an bhliain 2050. Féachfaidh Comhairle Cathrach & Contae Phort Láirge le fairsingiú a dhéanamh ar na caidrimh atá ann cheana leis an earnáil phríobháideach agus forbairt a dhéanamh ar chaidrimh nua chun a chinntiú go sroisfear na cuspóirí aeráide.

Ina theannta san, is ann do thairbhí i gcomhair earnáil an rialtais áitiúil ó thaobh comhpháirtíocht a dhéanamh le hearnáil an oideachais tríú leibhéal. Féadfaidh sé seo saineolas taighde agus forbartha a chur ar fáil chun cabhrú le húdaráis áitiúla réitigh nuálacha a chur i ngníomh d'fhonn astaíochtaí na ngás ceaptha teasa a laghdú agus dul in oiriúint don athrú aeráide. Tá comhpháirtíocht chruthaithe ag Comhairle Cathrach & Contae Phort Láirge cheana le hOllscoil Teicneolaíochta an Oirdheiscirt (SETU) agus leanfar de bheith ag tógaint air seo i dtaca leis na hiarrachtaí ar an ngníomhú ar son na haeráide a chur i gcrích trasna na cathrach agus trasna an chontae. Ceadóidh an chomhpháirtíocht le SETU freisin don Chomhairle teacht ar sruthanna cistiúcháin sa bhreis trí chláir náisiúnta agus trí chláir an Aontais Eorpaigh.

6.3 Dul Chun Cinn a Rianú trí Phríomhtháscairí Feidhmíochta

Leanfar de rianú feidhmíochta Chomhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge ar sheachadadh na héifeachtúlachta fuinnimh agus ar sheachadadh na laghduithe ar astaíochtaí i ndáil le bonneagar agus sócmhainní na Comhairle, mar a fhorordaítear leis na dualgais náisiúnta maidir leis an aeráid, agus an rianú feidhmíochta á dhéanamh tríd an gCóras Faireacháin agus Tuairisceoireachta arna bhainistiú ag Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann (ÚFIÉ/SEAI).

I dtaca le gníomhartha eile seachas an ceann so de, is é ceann de na bealaí tuairisceoireachta atá in úsáid ag Comhairle Cathrach & Contae Phort Láirge chun dul chun cinn a chur in iúl ar sheachadadh na ngníomhartha ná trí Phríomhtháscairí Feidhmíochta (PTF/KPI) na hEarnála. Múnlaíonn so feidhmíocht na hearnála rialtais áitiúil i dtaobh an ghníomhaithe ar son na haeráide.

Spreag an beartas neartaithe náisiúnta um ghníomhú ar son na haeráide freagairt agus tiomantas diongbháilte ar thaobh an rialtais áitiúil, mar earnáil. Tá an tiomantas so leagtha amach i straitéis fhoilsithe Chumann na mBainisteoirí Contae agus Cathrach (CBCC/CCMA) thar ceann an rialtais áitiúil dar teideal Gníomh Éifeachtach ar son na hAeráide á Sheachadadh 2030[1] (GÉAS/DECA 2021).

1 Foilsithe an 14 Aibreán 2021: Cumann na mBainisteoirí Contae agus Cathrach [CBCC/CCMA] (2021): Gníomh Éifeachtach ar son na hAeráide á Sheachadadh 2030: Straitéis na hearnála rialtais áitiúil chun seachadadh a dhéanamh ar an gCairt Ghníomhaithe ar son na hAeráide agus ar an bPlean Gníomhaithe ar son na hAeráide. Baile Átha Cliath: An Ghníomhaireacht Bainistíochta Rialtais Áitiúil [GBRÁ/LGMA]. Le fáil ar líne ag: delivering-effective-climate-action-2030.pdf (lgma.ie)

Is toisc thábhachtach í an chuntasacht i gcomhair na hearnála rialtais áitiúil maidir leis an gcúram neartaithe fén ngníomhú ar son na haeráide, agus go háirithe ó thaobh a bheith in ann an dul chun cinn a rianú, a thomhas agus a thuairisciú i dtaca leis an ngníomhú éifeachtach ar son na haeráide ar leibhéal an údaráis áitiúil agus leibhéal na hearnála. Beidh a gcion suaithinseach le comhlíonadh go fóill ina thaobh so ag na Príomhtháscairí Feidhmíochta (PTF/ KPI).

Bailíonn na hOifigí Réigiúnacha um Ghníomhú ar son na hAeráide (ORGA/CARO) mar aon leis an nGníomhaireacht Bainistíochta Rialtais Áitiúil (GBRÁ/LGMA) sonraí ar bhonn bliantúil i ndáil le raon téamaí lena n-áirítear:

- Acmhainní gníomhaithe ar son na haeráide
- Oiliúint fén ngníomhú ar son na haeráide do bhaill foirne údaráis áitiúil agus do bhaill thofa údaráis áitiúil
- Gníomhartha seachadta
- Tacaíocht fiontair i réimse an ghníomhaithe ar son na haeráide
- Éifeachtúlacht fuinnimh
- Laghduithe ar astaíochtaí
- Bearta um thaisteal gníomhach
- Freagairt ar an nDrochaimsir Thromchúiseach

Leanfar de Príomhtháscairí Feidhmíochta (PTF/ KPI) a chur leis, de réir mar a mheastar a bheith riachtanach san earnáil, agus soláthróidh Comhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge eolas ábhartha de réir mar a cheanglófar, chun cabhrú ó thaobh dul chun cinn na hearnála rialtais áitiúil a aibhsiú maidir leis an ngníomhú ar son na haeráide.

6.4 Ceanglais agus Socruithe Tuairisceoireachta

Tuairisceoireacht ar an bPlean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2023

Fíor 23. Sásraí tuairisceoireachta ar an ndul chun cinn sa Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide

6.4.1 Tuairisceoireacht Inmheánach

Tar éis fhormheas an Dréachtphlean Ghníomhaithe ar son na hAeráide, forbrófar Plean um Chur i nGníomh i dtaca le gach Gníomh, ina leagfar amach sonraí den chaoi a ndéanfaidh an Roinn Cheannasaíochta an Gníomh a sheachadadh. Déanfaidh an Bhuíon Ghníomhaithe ar son na hAeráide uainiú na n-eatramh tuairisceoireachta um chur i ngníomh inmheánach a chur i gcomhréir le huainiú na gceanglas tuairisceoireachta um dhul chun cinn na hearnála de réir na treorach breise ó ORGA/CARO fén bhfaireachán agus fén dtuairisceoireacht.

Chun deimhin a dhéanamh de sheachadadh tráthúil, déanfar faireachán ar chur i ngníomh an Dréachtphlean trí chóras rianúcháin intí. Thairis sin, is amhlaidh a dhéanfaidh an t-údarás áitiúil éascaíocht do thuairisceoireacht go dtí na baill thofa dhá uair sa bhliain tríd an gCoiste um Beartas Straitéiseach (CBS/SPC) agus tríd an gComhairle i gcoitinne.

6.4.2 Córas Faireacháin agus Tuairisceoireachta (F&T/ M&R) d'Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann (ÚFIÉ/SEAI)

Is tríd an gcóras cruthaithe Faireacháin agus Tuairisceoireachta (F&T/M&R) arna bhainistiú ag Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann (ÚFIÉ/SEAI) a rianaítear feidhmíocht na Comhairle féin i dtaca le seachadadh na héifeachtúlachta fuinnimh agus seachadadh na laghduithe astaíochtaí i ndáil le bonneagar agus sócmhainní na Comhairle.

6.4.3 Feidhmíocht Earnálach

Tuairisceoidh Comhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge ar bhonn bliantúil maidir lena cuid feidhmíochta ar an ngníomhú aeráide ar mhodh na bPríomhtháscairí Feidhmíochta (PTF/KPI) (mar a léirítear i gCuid 6.2) chun feidhmíocht na hearnála rialtais áitiúil ar an ngníomhú aeráide a mhúnlú, mar chuid den straitéis rialtais áitiúil GEAS/DECA 2030.

6.4.4 Plean Náisiúnta Gníomhaithe ar son na hAeráide

Is de réir cuid 3(w) den Chairt Gníomhaithe ar son na hAeráide de chuid an Údaráis Áitiúil a thuairisceoidh Comhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge ar bhonn bliantúil go dtí an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide fén ngníomhú aeráide ar leibhéal áitiúil mar chuid de sheachadadh an chuspóra náisiúnta aeráide. Is trí uirlis tuairisceoireachta arna saothrú ag ORGA/CARO a thuairisceofar an dul chun cinn a dhéanfar ar na gníomhartha go léir.

6.4.5 Cúnant na Méaraí

Tá Comhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge ina sínitheoir ar Chúnant na Méaraí ar mhaithe le hAeráid agus Fuinneamh ón mbliain 2019. Dá réir sin, tá an Chomhairle tiomanta do chríochnú agus d'fhaireachán ar Phlean Gníomhaithe um Fhuinneamh Inbhuanaithe agus um Aeráid (PGFIA/SECAP).

Tá an Dréachtphlean so ar son na hAeráide ag freagairt anois do cheanglais an PGFIA/SECAP de chuid Chúnant na Méaraí agus ag tacú leis na ceanglais sin agus eiseofar aon fhaireachán mar chuid den Dréachtphlean so go dtí Cúnant na Méaraí freisin.

6.4.6 Spriocanna um Fhorbairt Inbhuanaithe

Fiíwor 24: Spriocanna um Fhorbairt Inbhuanaithe

Aithníodh sa Phlean Náisiúnta um Chur i nGníomh de na Spriocanna um Fhorbairt Inbhuanaithe (SFI/SDG) 2018-2020 go gcomhlíonann an rialtas áitiúil "cion ríthábhachtach feidhme ó thaobh beartais náisiúnta a aistriú ina ngníomhartha praiticiúla inláimhsithe a fhéadfaidh cabhrú le craiceann a chur ar na cuspóirí SFI/SDG sna hiompraíochtaí agus sna spriocanna a bhíonn againn féin agus a bhíonn ag ár bpobail." Beartaítear sa Dara Plean Náisiúnta um Chur i nGníomh de na Spriocanna um Fhorbairt Inbhuanaithe 2022-2024 go dtógfar ar chion feidhme an rialtais áitiúil in Éirinn agus cuimsítear ann gníomhartha sonracha chun na críche, lena n-áirítear:

- a Cuir i láthair, comhroinnt agus tógaint ar thionscaimh reatha
- b Forbairt acmhainne agus múscailt feasachta
- c Na SFI/SDG a neadú sa Rialachas agus i gcreata tuairisceoireachta
- d Na SFI/SDG a chuimsiú laistigh de na creata áitiúla pleanála
- e Rannpháirtíocht an Phobail

Ina theannta san, aithnítear na húdaráis áitiúla mar cheann de na naoi gcinn de "Mhórghrúpaí" in Agenda 2030, a chomhlíonann cion ríthábhachtach feidhme san fhorbairt inbhuanaithe agus cuirtear béim in Agenda 2030 freisin ar chion sonrach feidhme na n-údarás áitiúil agus na bpobal áitiúil san fhorbairt uirbeach inbhuanaithe.

Comhairle Cathrach
& Contae Phort Láirge
Waterford City
& County Council

Gníomhú ar son na hAeráide

Port Láirge
Níos Cliste, Níos Glaise